

חלק ד

מתווה סדר היום בצהרון וחשיבותו

רציונל *

תוכנית 'ניצנים' שמה דגש על תכנון מוקדם ועל ביצוע עקבי של סדר יום בצהרון. ההבנה מבוססת על הדרישה, שתכנון סדר היום בצהרון ייערך מבעוד מועד, כמו גם האחזקה שלו והשמירה עליו מדי יום. אלה יכולים לקדם אקלים חינוכי המאפשר שגרה נוחה ורגועה יותר לעשייה, ולטיפוח ולשיפור היכולת המקצועית של הצוותים. סדר יום מאפשר לצוותים לתכנן את מבנה היום בהתאמה לתנאים הייחודיים של מסגרות 'ניצנים' תוך כדי התחשבות מרבית בצורכי התלמידים.

יחידת הזמן במסגרת 'ניצנים' היא בת 20 - 25 דקות.

פעילות הנוגעת לסדר היום יכולה לכלול עד שתי יחידות זמן.

למה צריך סדר יום בתוכנית?

- א. סדר היום יוצר תחושה של יציבות ושל קביעות לתלמידים. סדר יום מובנה וקבוע מקנה לילדים שגרה שיוצרת ביטחון אישי ומקדמת תחושת מוגנות.
- ב. סדר היום מאפשר ליצור איזון עבור התלמיד בין מצבים שנדרש בהם מאמץ מוגבר לבין מצבים של הרפיה.
- ג. סדר היום מזמן פעילויות בחירה ופעילויות מתוכננות - נודעת חשיבות לשילוב של כל אחד מסוגי הפעילויות להתפתחותו של הילד.
- ד. סדר היום מזמן לתלמידים פעילות בקבוצות מגוונות כדי לענות על צרכים שונים. כך למשל, פעילות משותפת במליאה יוצרת תחושת 'יחד' בקרב התלמידים הפועלים בקבוצה אחת וחווים חוויות משותפות. לעומתה, פעילות בקבוצה קטנה יכולה לאפשר לתלמידים למידת עמיתים וטיפוח מיומנות של שיתוף פעולה ויצירת קשר קרוב בין המבוגר לילד שהוא הכרחי בכל תהליך צמיחה.
- ה. סדר היום מקשר בין יכולת הריכוז של התלמידים לבין משך זמן הפעילות - בכל רכיב מרכיבי הזמן נדרש מהתלמידים מאמץ מסוג אחר ובמידה שונה.

מתווה סדר יום בצהרון *

רכיבי סדר היום	למה הכוונה?	מה עלי לארגן בסביבה החינוכית?	מה כוללת הפעילות?	דוגמאות לביצוע	אופן הפעילות: אך נעשה זאת?
פתיחה התכנסות	פתיחה המזמנת מעבר נח, רציף וסדור בין פעילות הבוקר לצהריים.	התכנסות בסביבה נעימה ומאפשרת והזמנת סביבת הלמידה לפעילות.	בריקת נכונות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע?"	* לשאול על חוויה מהבוקר שאני רוצה לשתף * משהו נעים שאמרו לי היום * מהו הדבר החדש שלמדתי היום? * עם מי היה לי נעים לשתק היום? * מעשה טוב שעשיתי היום * שיר שפזמנו את היום (מומלץ לקיים שיר סביב השיר) * מזיקה שמתנגמת	* איסוף במליאה * מפגש * שירה * מזיקה * משחק חברתי * פעילות גופנית
הארוחה כחצמנות חיענית	הארוחה כאמצעי לרקיעית הרגלים, מיומנויות וערכים לוקיעית הרגלים, מיומנויות וערכים.	ישיבה סביב שולחנות ערוכים בסביבה אסתטית, נעימה ומזמנית.	הארוחה כאמצעי להקיעית הרגלים, מיומנויות וערכים בקרב הילדים 1. טרום הארוחה - שיר סביב התפריט, קבוצות המזון והיומנויות החינוכיות היערכות לקראת הארוחה: סיזור מקום הארוחה וארגון, ניקיון השולחן ושטיפת ידים 2. מהלך הארוחה - חלוקת האוכל, אכילה, הקניית - 2 הרגלי אכילה ושיר חברתי 3. סיום הארוחה - פיקיו, ניקיו והתארגנות לפעילות הבאה. * ככלל המלמידים שותפים בכל שלבי הארוחה.	* מינוי תורנים אחראים לחלוקת המזון ולפיקיו * ברכה או דקלום לפני הארוחה * שיר בריאותי על התפריט ורכיבי הארוחה והיומנויות החינוכיות * שיר על בחירת המזון - המלצת היום או מבקר מסעדות * שיר חברתי במהלך הארוחה	* סביב שולחן * שירה * הצגת מידע

פעילות מובנית או חוג חיצוני	פעילות חינוכית- העשרתית בעלת אופי הפנמי, פעיל וחוויתי. על הפעילות להיות מתוכננת מראש, תחומה ברור, באחריות מובילת הצהריון ובתכונות של מבוגר מצוות הצהרון. יש לגלות רגישות וגמישות לצורכי התלמידים, לדוגמה: תלמיד המתקשה להשתתף בפעילות, לאפשר לו לעסוק בפעילות מתאימה לו.	הפעילות יכולה להתקיים בחור המבנה או מחוצה לו בחללים ובחצר המסגרת החינוכית.	חוג חיצוני – לפחות פעם בשבוע. ופעילות ממגוון תחומים: חברתי, ערכי, העשרתי, אימנטי, גופני או רגשי לדוגמה: "שיר של יום", "שעת סיפור", "מפתח הלך", פעילות בריקוד ותנועה וכדומה. פעילות נבחרת במגוון תחומים: חברתי, העשרתי, אימנטי, גופני, רגשי. בבתי הספר מתן סיוע בהיכנת שיעורי הבית. יש לסייע בהיכנת שיעורי הבית במשך 20-30 דקות	בדיקת נוכחות סיכום היום.	התכנסות בסביבה נעימה ומאפשרת והתאמת סביבת הלמידה לפעילות.	אסוף התלמידים לקראת סיום היום והפיצור הביתה.	סיכום התכנסות לסיכום והיערכות לקראת פיצור
* מרחבי בחירה * מפגש קבוצתי * מפגש פרטי * משחק אישי-זוגי- קבוצתי * אסוף במל"אה * משחק מכון בחצר	* קריאת סיפור/ שיר/ דקלום סביב נושא * המחזה של טקסט * יצירה בחומרים מגוונים * שיתוף חברתי בנושאים רלוונטיים למחיי התלמידים * משחקי קופסה המותאמים לגיל משחקי כדור * משחקי כדור * משחקי 'של פעם' * פעילות גופנית זומה - אפשרות לשימוש באביזרי נופש פעיל * משחק חצר מכון ומשחק חצר חופשי * חוגים בחומרי האמנות * מתן ביטוי לעיסוק בחיבורים * סיוע בהכנת שיעורי בית בבית הספר.						
* אסוף במל"אה * מפגש * משחק חברתי * המחזה * פעילות גופנית * הצגת מוצר אישי או קבוצתי	* סיכום של המובילה בשיתוף התלמידים * "מה היה לנו היום?" * "ממה נהניתי / לא נהניתי היום בצדדיו?" * "מה אעשה היום בבית?" * "למי אגיד היום תודה?" * מתן ביטוי למוצרים * מתן ביטוי לבחירת סיכום היום על-ידי התלמידים.						

דוגמא לפריסה שבועית בגן *

*יחידת הזמן במסגרת 'ניצנים' היא בת 20 עד 25 דקות

יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי	
בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע". משחקי קבלת פנים לפי סמילים (אימוג'ים) של מחוות גוף.	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע". שיר שפותח את היום (מומלץ לקיים שיח קצר סביב השיר).	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע" שיתוף בחוויה: עם מי היה לי נעים לשחק היום?	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע". פעילות עם בובת יד המצטרפת לקבוצה.	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע". משחקי קבלת פנים לפי סמילים (אימוג'ים) של מחוות גוף.	התכנסות ופתיחה
* מינוי תורנים יומיים/ שבועיים שאחראים לחלוקת המזון ולפינוי. * ברכה או דקלום לפני הארוחה. * שיח על בחירת המזון – המלצת היום *חידת היום.	* ברכה או דקלום לפני הארוחה. * שיח בריאותי על רכיבי הארוחה.	* ברכה או דקלום לפני הארוחה. 'כללים למשחק האוכל' - יהודה עמיחי.	* ברכה או דקלום לפני הארוחה * מינוי מבקר מסעדות ושיח על המלצותיו.	* ברכה או דקלום לפני הארוחה פעילות: 'פרגון בדקה'.	הארוחה כהזדמנות חינוכית
פעילות לבחירה במרחבי הגן	פעילות לבחירה במרחבי הגן	פעילות לבחירה במרחבי הגן	פעילות לבחירה במרחבי הגן	פעילות לבחירה במרחבי הגן	פעילות חינוכית-העשרתית מובנית או חוג חיצוני
פעילות סביב נושא העשרה נבחר	חוג העשרה תיאטרון בובות	פעילות תנועה	חוג העשרה מדע ויצירה	פעילות סביב נושא העשרה נבחר	
מה היה לנו היום? למי אגיד היום תודה? משחק 'המנהיג הקטן'	ממה נהיתי/ לא נהיתי היום? באמצעות שיר והבעת רגשות.	מה אעשה היום בבית? 'משחק הרמזור'	ממה נהיתי/ לא נהיתי היום?	קבלת שבת מצטיין שבועי/ כוכב השבוע. מתן ביטוי לתוצרים של השבוע.	התכנסות לסיכום והיערכות לקראת פיזור

דוגמא לפריסה שבועית בבית-הספר *

*יחידת הזמן במסגרת 'ניצנים' היא בת 20 עד 25 דקות

יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי	
בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע"? שיתוף בחוויה מהבוקר.	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע"? שיר שפוחת את היום (מומלץ לקיים שיח סביב השיר).	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע"? מהו הדבר החדש שלמדתי היום?	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע"? עם מי היה לי נעים לשחק היום?	בדיקת נוכחות הצגת סדר יום סבב "מה נשמע"? מעשה טוב שעשיתי היום.	התכנסות ופתיחה
ארוחת צהריים * מיני תורנים שבועיים האחראים לחלוקת המזון ולפינוי. * ברכה או דקלום לפני הארוחה. * שיח על בחירת המזון – המלצת היום.	ארוחת צהריים * ברכה או דקלום לפני הארוחה. * שיח על ענייני בריאות הנוגע לרכיבי הארוחה - חידת היום.	ארוחת צהריים * ברכה או דקלום לפני הארוחה. * שיח על בחירת המזון – המלצת היום.	ארוחת צהריים * ברכה או דקלום לפני הארוחה. * מיני מבקר מסעדות ושיח על המלצותיו.	ארוחת צהריים * ברכה או דקלום לפני הארוחה. * שיח על כנייני בריאות הנוגע לרכיבי הארוחה.	הארוחה כהזדמנות חינוכית
חצר משחקי כדור	חוג מדענים צעירים	שיח חברתי	חוג רובוטיקה	חצר 'משחקים של פעם'	פעילות חינוכית- העשרתית מובנית או חוג חיצוני
סיוע בהכנת שיעורי הבית	סיוע בהכנת שיעורי הבית	סיוע בהכנת שיעורי הבית	סיוע בהכנת שיעורי הבית	סיוע בהכנת שיעורי הבית	
מה היה לנו היום? "למי אגיד היום תודה?"	ממה נהיתי / לא נהיתי היום בצהרון?	מה אעשה היום בבית?	* מתן ביטוי לתוצרי היום	קבלת שבת מצטיין שבועי	התכנסות לסיכום ולהיערכות לקראת פיזור

פלח פתיחה – התכנסות

דוגמאות והצעות לפתיחת היום בגן הילדים

פעילות של מגע ופרגון בעת קבלת הפנים וההתכנסות

טרום פעילות

לתלות סמלילים על קיר מתאים בגן או על לוח נייד המיועד רק לצהרון.

לפניכם מפת מקרא של סמלילים למחוות גוף:

< בועת דיבור - של מחווה ופרגון במילים

מומלץ להוסיף רעיונות נוספים העוסקים בתנועה שיציעו ילדי הצהרון לאורך הזמן.

הצעה א

כל ילד יצביע על סמליל המחווה המתאים לו בזמן קבלת הפנים והמפגש האישי שלו עם מוביל/ת הצהרון.

הצעה ב

הילדים יעשו שימוש במפת הסמלילים בינם לבין עצמם, לדוגמה: כאשר ילד יום ההולדת או כוכב השבוע של הצהרון מכנס את החברים או אחראי על ההודעה ליציאה לחצר ועוד.

הצעה ג

הילדים יצרו מפת סמלילים חדשה שתכלול רעיונות מקוריים שלהם. ניתן אף להכין כרטיסיות מצולמות של כל אחד מילדי הצהרון המדגים את הרעיון שהגה והחביב עליו.

פעילות להיכרות וליצירת קשרים חברתיים

בובת יד מצטרפת לקבוצה

להכניס את הבובה לתוך קופסה ולעורר סקרנות בקרב הילדים – מה יש בקופסה? ניתן לנער ולהאזין לרעש, למשש ועוד. ניתן לדקלם: "בואו ילדים לראות את קופסת ההפתעות, מי רוצה פה לנחש – בקופסה שלי מה יש?", ולאפשר לילדים לשער מה בקופסה.

רצוי להוציא את הבובה במשחק דרמטי (הבובה רוצה להכיר את הילדים).

כדאי להמציא שם קליט לבובה ולהציגה בפני הילדים.

ניתן לומר לילדים, כי הבובה מבקשת לברך אותם לשלום, ולהזמין את הילדים לומר את שמם ולברך חזרה לשלום, ובהמשך לברך חברה/תוך אמירת שמם. כך שחבר מברך חבר/ה אחר/ת לשלום.

< אפשר לשיר עם הילדים את השיר 'שלום לכם' מאת דתיה בן דור.

שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם.
ומה שלומכם, ומה שלומכם ומה שלומכם היום?
נחמד לי מאוד לפגוש אתכם,
נחמד לי מאוד לומר לכם:
שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם, שלום לכם.

< למחוא כף בכל פעם ששומעים את המילה 'שלום'.

< להזמין את הילדים להציע תנועה משלהם למילה 'שלום', לשיר את השיר ולבצע תנועה שהציעו הילדים.

בסוף המפגש: הבובה תחזור לקופסה ותברך "שלום ולהתראות".

שירו שיר

חבשתי כובע

מילים ולחן: דתיה בן-דור

חבשתי כובע
הרגשתי על הגובה.
הרפבתי משקפיים
המראתי לשמיים.
פתאום, פתאום
צמח לי אף אדום.
ציירתי לי שפם ואמרתי:
"שלום!"

הצעות לפעילויות

- < ניתן לדקלם את השיר במהלך צירוף תנועות מתאימות של הילדים לכל שורה.
- < כדאי לבקש מהילדים להציע תנועה למילה 'שלום', ובכל חזרה על הדקלום לבצע תנועה אחרת בהתאם להצעות הילדים.
- < ניתן לדקלם את השיר בתורות לסירוגין – שורה אחת תדקלם המובילה ואת השורה הבאה ידקלמו הילדים, בכל פעם קבוצת ילדים אחרת, אך את המילה 'שלום' יאמרו יחדיו.
- < אפשר לדקלם את השיר בליווי אביזרים להמחשה: כובע, משקפיים, אף אדום, שפם להדגשת ההומור. הילדים ישתמשו באביזרים וידקלמו בעצמם.

דוגמאות והצעות לפתיחת היום בבית-הספר

שיר של יום

התוכנית 'שיר של יום' מציעה לתלמידים להתחיל את צוהרי היום במשך 15 דקות המוקדשות לחוויה מוזיקלית ולשיח המחזק את התקשורת הבין-אישית בין המזביל/ה לתלמידים. החוויה עשויה לקדם את הבנת עולמם הפנימי של התלמידים ולפתח בקרבם מיומנויות של הקשבה ושל אמפתיה.

המפגש יכלול:

- < שיר מתוך רשימת השירים המוצעת. מומלץ לפתוח באותו שיר בכל יום במהלך שבוע פעילות.
- < לאחר השמעת השיר, כדאי לערוך שיחת פתיחת מפגש קצרה, שתאפשר לתלמידים לבטא את מה שהשיר מעורר בהם.
- < במהלך השבוע יוכלו הצוותים להרחיב את העיסוק בנושאים ובערכים שמזמן השיר.

מטרות התוכנית:

- א. פתיחת המפגש באווירה נעימה.
- ב. זימון שיח על נושאים שונים מחיי הילדים, כמו אקטואליה, ערכים הנרמזים בשירים.
- ג. חשיפה ולימוד של שירים מהתרבות ומהמורשת.
- ד. זימון חוויות מוזיקליות.

חשוב לדעת

- < ניתן להשתמש בכל ההצעות וההפעלות או רק בחלקן.
- < ניתן לחלק את ההפעלות במהלך מפגשים אחדים במשך שבוע.
- < ניתן לגוון ולהוסיף כראות עיניכם.
- < ניתן להשתמש ברעיונות ההפעלה ולהתאימם לשירים נוספים המוצעים בהמשך וגם לשירים שאינם מצורפים לחוברת זו.
- < את השירים בביצוע הזמרים ניתן למצוא באתר YouTube [/https://www.youtube.com](https://www.youtube.com)
- < לכל שיר יצורף הקישור המתאים.

קישור למדריך למורה <http://mag.calltext.co.il/magazine/47?article=3>

הצעות לשירים ולהפעלות *

השירים נבחרו בהתאמה לערכים של תוכנית מפתח ה"ב

לתשומת לב!

בקובץ זה מובאות דוגמאות.

את הקובץ המלא ניתן למצוא בפורטל

תשרי	חשוון	כסלו	טבת	שבט	אדר	ניסן	אייר	סיוון	תמוז
שיתוף והשתתפות	מעורבות חברתית	שונות	ניהול קונפליקטים	אחריות	נתינה	אחדות ושונות	כבוד	עבודה בצוות	ביטחון ובטיחות
יד ביד	חברים	ניצוץ האהבה	יותר	צל ומי באר	אנשים טובים	שיר השיירה	חברים	אני ואתה	המשפחה שלי
חברים טובים	אני ואתה	שיר ישראלי	מילה טובה	אני ואתה	חברים	שווים	מילה טובה	יד ביד	צל ומי באר
אני ואתה	קום והתהלך בארץ	חברים בכל מיני צבעים	שיר ישראלי	צל ומי באר	שיר ישראלי	יותר	שירו של שפשוף	תודה	
	המשפחה שלי	שיר השיירה	יא ליל	לתת	אנשים טובים	אח יא ראב		פתחו את השער	
	חברים בכל מיני צבעים	שווים		האורח	יא ליל	אין לי ארץ אחרת		הלואי	
	אין לי ארץ אחרת								

חודש תשרי - שיתוף והשתתפות

יד ביד

מילים: תלמה אליגון רוז

לחן: רוני וייס

<https://www.youtube.com/watch?v=cHMH7vT6l0>

יד ביד ולב אל לב
יחד כל דבר הולך.
יד ביד כך בשרשרת
והדרך מתקצרת.

יחד יחד לעולם,
ברוגז ברוגז אף פעם.
יד ביד מול כל מכשול,
יחד במחול.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
איש לאיש ואיש זה עם.
יד ביד שלום נאמר,
יחד למחר.

יד ביד ולב אל לב...

כל אחד יישא קולו,
יחד לעולם כולו.
ונשירה פה אחד,
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

כל אחד ייתן מעט,
כל אחד יושיט רק יד.
יחד יחד לא לבד,
אל האור נצעד.

יד ביד ולב אל לב...

את ידי כך בידך,
יחד כל המשפחה.
איש אחד בלב אחד,
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
יחד יחד כאן כולם.
ונשירה פה אחד,
יחד יד ביד.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות הכוח והעוצמה הנובעים מהליכה 'יד ביד', מתוך אחדות ושיתוף פעולה, כאשר כל פרט תורם את חלקו הקטן ושותף ליצירת ה'יחד'.

עבודת הכנה לשיר

שחקו עם התלמידים משחקים במעגל, שבהם התלמידים נותנים ידיים זה לזה: התלמידים יעמדו במעגל עם הפנים לתוך המעגל ויתנו ידיים זה לזה. המשימה: כל התלמידים יפנו את הגב למעגל מבלי לעזוב ידיים.

דיון ושיח במליאה

- < האם היה קל/קשה לבצע את המשימה?
- < איך הרגשנו כשנתנו ידיים זה לזה?
- < מה התאפשר לנו בזכות נתינת הידיים?
- < מה נדרש מכל אחד ואחת מאיתנו כשאנו נותנים ידיים?
- < מה הרגשתם כשהצלחתם במשימה?

הפעלה

הכינו מראש חומרי יצירה: גזרי עיתונים ומגזינים, דפים צבעוניים, מדבקות, צבעים, דבק וכו'.

- < כל תלמיד יקבל 1/4 בריסטול.
- < על הבריסטול יצייר התלמיד את כף ידו והזרוע שלו ויעטר אותן בעזרת חומרי יצירה.
- < בִּמְצָבֶע (טוש) בולט יכתוב התלמיד על הזרוע שצייר מילה או ביטוי המציינים דבר-מה אשר מתאפשר בזכות נתינת ידיים ותחושת היחד.
- דוגמאות: כוח, אכפתיות, הגשת עזרה, עוצמה, חברות, שלום, ערבות, קרבה, שיתוף פעולה, תמיכה, לא לבדנו, אהבה, הכול אפשרי, וכד'.
- < על בריסטול גדול הדביקו את כל הזרועות במעגל ובמרכזו כתבו כותרת כגון: "יד ביד ולב אל לב", "יחד יד ביד", "יחד כל דבר הולך" וכד'.

חודש חשוון - מעורבות חברתית

חברים

מילים: דודו ברק

לחן: יוני רועה

<https://www.youtube.com/watch?v=RT39VXfx80o>

חבר אחד לימד אותי לשיר,
חבר אחד לימד אותי לשמוח.
גם חברתי הציעה לי לקחת קצת אוויר,
ואת הרע מהר מאוד לשכוח.

היה מי שלימד אותי לבכות
היה מי שעזר לי גם לסלוח.
מכל הלטיפות, העלבונות והמכות,
נשאר לי רק אל תוך עצמי לברוח.

מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב,
את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב.

קיבלתי מכולם את המיטב,
את הכנות ואת מגע האושר.
קיבלתי קרן שמש וירח וכוכב,
את קו הרחמים, את קו היושר.

עכשיו אני פוסע לי לאט,
ומעלי זורחת לי השמש.
חשבתי לי לתת פה, לכולכם, אחד אחד,
את מה שחבריי נתנו לי אמש.

מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב,
את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב.

חָבִיב אָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּצֶלֶם

(מסכת אבות, ג': י"ד)

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיח והפעלות בכיתה

שיר זה מזמן שיח על אודות ערכה של החברות ועל המתנות שאנו מקבלים בזכות חברות טובה ואמיתית.

פעילות הכנה לשיר

1. ספרו לתלמידים שהם עומדים לעסוק בשיר שנקרא 'חברים'.
2. קיימו דיון בכיתה:
 - < מה זאת חברות?
 - < מה היא נותנת לנו?
 - < אילו מתנות מעניקה לנו החברות?
 - < מה אנו אוהבים לקבל מחברים?
 - < מה אנו אוהבים לתת לחברים?
3. רשמו על הלוח את רשימת המתנות שהתלמידים ציינו שהם אוהבים לקבל ולתת.

דיון בקבוצה

1. קראו לילדים בקול את השיר.
- תוך כדי קריאה בקשו מהילדים לשים לב לרשימת המתנות שהדובר קיבל מחבריו.
2. שאלו את הילדים:
 - < אילו מתנות קיבל הדובר?
 - < האם אלה מתנות שקונים בכסף?
 - < מה נדרש מהחבר הנותן כדי לתת מתנות כאלה?
 - < מה מעניקות המתנות הללו לחבר שמקבל אותן?
3. א. "חבר אחד לימד אותי לשיר,
חבר אחד לימד אותי לשמוח.
גם חברתי הציעה לי לקחת קצת אוויר,
ואת הרע מהר מאוד לשכוח".

< מדוע חשוב לנו לשיר?

< מדוע כדאי לשכוח את הרע?

ב. "היה מי שלימד אותי לבכות,

היה מי שעזר לי גם לסלוח.

מכל הלטיפות העלבונות והמכות,

נשאר לי רק אל תוך עצמי לברוח".

בקשו מהתלמידים להשלים את המשפטים האלה:

< כשאנו בוכים אנו...

< הבכי מאפשר לנו...

< לאחר הבכי אנו מרגישים...

< חשוב לבכות ליד חבר טוב כי...

< כשאני רואה חבר בוכה אני...

ג. "היה מי שעזר לי גם לסלוח"

< מדוע חשוב לסלוח?

< מתי קל לנו לסלוח ומתי קשה יותר לסלוח?

< האם קל יותר לבקש סליחה או לסלוח?

< ספרו על חוויה שבה היה קל לסלוח וחוויה שבה היה קשה לסלוח.

< מה קל יותר, לסלוח לעצמנו או לאחרים?

< אילו רגשות אנו חשים כשאנו מבקשים סליחה?

< אילו רגשות אנו חשים כשמבקשים מאיתנו סליחה?

ד. "את החיוך נתן לי החבר הכי קרוב"

< מדוע החיוך ניתן דווקא מחבר קרוב?

< איזו הרגשה מעורר חיוך?

ה. "חשבתי לי לתת פה לכולכם אחד אחד

את מה שחברי נתנו לי אמש"

< בקשו מהתלמידים לציין שתי מתנות שהיה רוצה לקבל מבין המתנות המופיעות בשיר.

< מדוע דווקא מתנות אלה משמעותיות בעיניו? מדוע הן נבחרו? מה תרצו לומר למי שהעניק אותן?

הפעלה

"מכל החברים שלי קיבלתי את הטוב"

(הכינו מראש חומרי יצירה: עיתונים, דפים צבעוניים, צבעים, בדים וכד').

- < חלקו לכל תלמיד פתק ובו שם של חבר מהכיתה.
- < על גבי שמינית בריסטול יכין כל תלמיד מתנה (ברוח המתנות שבשיר) שהוא רוצה להעניק לחברו ויכתוב לו הקדשה אישית.
- < התלמידים יעניקו זה לזה את המתנות.

קיימו דיון:

- < על-פי מה החליט כל תלמיד מה כדאי לתת?
- < מה הייתה ההרגשה בשעת הענקת המתנה?
- < מה הייתה ההרגשה ברגע קבלת המתנה?

חודש כסלו - שונות

ניצוץ האהבה

מילים: אהוד בנאי

לחן: עממי

מה שבשבילך חלום
לי זו האַימה.
מה שבשבילך חלום
לי זו האַימה.
מה שבשבילי שלום
לך זו מלחמה.
מה שבשבילי שלום
לך זו מלחמה.

למקום אליו אני הולך
הן גם אתה תגיע.
למקום אליו אני הולך
הן גם אתה תגיע
כל הדרכים הרי עולות
אל אותך הרקיע.
כל הדרכים הרי עולות
אל אותך הרקיע.

אל המקום אליו אתה הולך
הן גם אני אגיע.
אל המקום אליו אתה הולך
הן גם אני אגיע.
אך בלי ניצוץ האהבה
שום דבר לא יתניע.
אך בלי ניצוץ האהבה
שום דבר לא יתניע.

כל אחד חי בעולם אחר,
כל כך גדול השוני.
כל אחד חי בעולם אחר,
כל כך גדול השוני.
את מה שאני מרגיש בפנים
איש לא מרגיש כמוני.
את מה שאני מרגיש בפנים
איש לא מרגיש כמוני.

את מה שאתה חושב עמוק
אני חושב שטוח.
את מה שאתה חושב עמוק
אני חושב שטוח.
מה שאתה רואה סגור
אני רואה פתוח.
מה שאתה רואה סגור
אני רואה פתוח.

את מה שאני רואה לבן
אתה רואה שחור.
את מה שאני רואה לבן
אתה רואה שחור
כשירדת עלי החשיכה
עליך זורח אור.
כשירדת עלי החשיכה
עליך זורח אור.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'ניצוץ האהבה' מזמן שיח על אודות אנשים שונים, דעות שונות, מחשבות ועמדות שונות וניצוץ אחד שמגשר ומאפשר דמיון והסכמה.

שיח במליאה

"כל אחד חי בעולם אחר כל כך גדול השוני"

- < מדוע עולמות שונים?
- < האם העולמות של כולנו שונים/דומים?
- < באיזה עולם אני חי?
- < מה מיוחד בעולם שלי?
- < אני מרוצה מהמקום שבו אני נמצא?
- < הייתי רוצה לשנות משהו בעולם שלי? שלנו?

"את מה שאני מרגיש בפנים"

איש לא מרגיש כמוני"

- < האם יש לי מחשבה על אודות משהו שרק אני מרגיש/ה בפנים?
- < מי יודע מה אני מרגיש/ה בפנים?
- < את מי אני בוחר/ת לשתף?
- < האם מה שאני מרגיש/ה בפנים הוא רק שלי? ייחודי לי?
- < אולי ישנם עוד אנשים שמרגישים כך? איך אדע מה מרגישים בפנים החברים/החברות?
- < האם בחרתי לשתף במשהו שאני מרגיש/ה בפנים?
- < איך הייתה ההרגשה? הייתה לי הקלה? הקשבה? אולי חיזוק? או שהצטערתי שבחרתי לשתף?
- < מה קורה לנו אחרי שיתוף אישי? מה קורה לנו בלב ובהרגשה שאנחנו מגלים שעוד מישהו מרגיש או הרגיש כמונו?

"את מה שאני רואה לבן"

אתה רואה שחור.

כשיורדת עלי החשיכה

עליך זורח אור.

מה שבשבילך חלום
לי זו האִימה.
מה שבשבילי שלום
לך זו מלחמה"

- < האם ניכר יופי בשונות בין בני האדם?
- < האם שני תלמידים שחושבים באופן שונה זה מזה יכולים להיות חברים?
- < מה יכולים בני אדם לתרום זה לזה?
- < מה היה מתרחש לו כולנו הינו חושבים ומרגישים אותו הדבר?
- < האם אני מקבל/ת חברים וחברות שחושבים באופן שונה ממני?
- < כמה חשוב לי שחבריי יחשבו וינהגו כמוני?

"אך בלי ניצוץ האהבה
שום דבר לא יתניע"

- < האם יש לאהבה כוח לחולל שינוי?
- < מה קורה לי שאני עושה משהו מתוך אהבה?
- < מה קורה ליחסים שבהם יש ניצוץ של אהבה?
- < האם ייתכן ניצוץ של אהבה בין אנשים המחזיקים בדעות שונות? אנשים שונים?

הפעלות

ניצוץ האהבה שלנו - "אל המקום אליו אתה הולך, הן גם אני אגיע"

כל ילד מקבל פתק "מהו ניצוץ האהבה שלי?" (מצורף בהמשך)

- < בקשו מהתלמידים למלא אותו בפרטיות, מבלי לציין את שמם.
- < לאחר מכן, אוספים את הפתקים לתוך שקית.
- < קראו את הכתוב בקול בכיתה, ובקשו מתלמידים להקשיב, ובהמשך לחשוב מיהו או מיהי הכותב או הכותבת.

בתום המשחק שואלים את התלמידים:

- < כמה תשובות אפשריות היו לכל שאלה? הרבה, מעט, דומות, שונות?

- < מה אנו יכולים ללמוד מכך על דעותיהם של תלמידים? לכל אחד דעה שונה? אנחנו שונים זה מזה? כל אחד/אחת חושב/ת אחרת? או שיש דמיון בינינו?
- < אילו מן האהבות שלי משותפות לאהבות של התלמידים האחרים בכיתה?
- < אילו אהבות אני יכול לאמץ לעצמי בעתיד?

ניצוץ האהבה שלי

- < הדבר שאני הכי אוהב/ת _____
- < התחביב האהוב עלי _____
- < הזמרת/האהוב/ה עלי _____
- < השחקן/נית האהוב/ה עלי _____
- < מקצוע הלימוד האהוב עלי _____
- < הבילוי האהוב עלי _____
- < המאכל האהוב עלי _____

חודש טבת - ניהול קונפליקטים

יותר

מילים: יהונתן גפן

לחן: יצחק קלפטר

<https://www.youtube.com/watch?v=aYUv0YH40xk>

נלמד לחיות עם מה שיש,
לא נחפש דבר אחר.
אבל נמשיך ונבקש
מילת תפילה אחת יותר.
מתי נהיה יותר קרובים
עד שנרגיש ונוותר?
כולם רוצים להיות טובים,
אבל אפשר היה יותר:

יותר אהבה,
יותר הקשבה,
יותר אמונה בין אדם לאדם,
יותר שלום, יותר תקווה,
פחות קנאה ושנאת חנם,
יותר נשמה,
יותר אלוהים,
יותר הבנה ביני לבינך,
יותר שמחה, יותר חיים,
פחות לבד, יותר איתך.

נלמד לחיות עם מה שיש,
לא נחפש דבר אחר,
אבל נמשיך ונבקש
מילת תפילה אחת יותר.
יותר שמחה, שלי, שלך,
הרבה יותר מילים חמות,
פחות שקרים, פחות דמעות,
פחות למות, יותר לחיות.

יותר אהבה...

איזהו עשיר? השמח בחלקו

(מסכת אבות, ד': א')

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מאפשר לשוחח על ההבדל בין קבלת המציאות כפי שהיא, גם ביחס לדברים שאין ביכולתנו לשנות, לבין הרצון להשתדל לשנות את מה שניתן ותלוי בנו.

דיון במליאה

"נלמד לחיות עם מה שיש,
לא נחפש דבר אחר.
אבל נמשיך ונבקש
מילת תפילה אחת יותר".

1. שיחה עם התלמידים:

< מהו הניגוד בין שתי השורות הראשונות לבין השורות הבאות אחריהן? (נחיה עם מה שיש אבל נמשיך לחפש).

< אילו דוגמאות ניתן לתת למצבים שבהם אנחנו אמורים 'להסתפק במה שיש'?

"מתי נהיה יותר קרובים?
עד שנרגיש ונוותר?
כולם רוצים להיות טובים
אבל אפשר היה יותר".

2. שוחחו עם התלמידים:

< מה עלינו לעשות כדי להיות יותר קרובים זה לזה?

< איך נרגיש כשנהיה קרובים יותר? מה נרוויח?

פעילות כיתתית

הניחו על שולחנכם שתי תיבות גדולות:

< תיבה אחת בצבע ורוד שעליה כתוב 'יותר'.

< תיבה אחת בצבע אפור שעליה כתוב 'פחות'.

כל תלמיד יכתוב פתק שבו יירשמו שני דברים שמהם לדעתו כדאי שיהיה 'יותר' בכיתה, ושני דברים שמהם לדעתו כדאי שיהיה 'פחות'.

חשוב להדגיש, שמדובר בהתנהלות, בערכים או במצבים שבין אדם לחברו.

המורה יפתח את הפתקים ויעתיק ללוח את הכתוב בהם.

לאחר הפעילות נערוך דיון על מה שהתקבל.

חודש שבט - אחריות

צל ומי באר

מילים: יורם טהרלב

לחן: לוי שער

במדרון מעל הנאדי
עץ השקדיה פורח.
באור נוחח הדסים
זה הזמן לפני הקיץ
שערוי הלב פותח,
ותמיד ברוכים הנכנסים.

בימים אשר פאלה
מחכים עד בא הליל.
מחכים לצעדים קרבים,
לא סוגרים את הבריח,
לא עוצמים את העינים.
בימים פאלה מקשיבים.

מי שרעב ימצא אצלנו פת של לחם,
מי שעייף ימצא פה צל ומי באר,
מי שספכתו נופלת
חרש יכנס בדלת,
חרש יכנס ועד עולם יוכל להשאיר.

"יהי ביתך פתוח לרוחה"

(מסכת אבות, א': ה)

מדרון - שיפוע, מורד, ירידה תלולה

נאדי - ערוץ נחל

ניחוח - ריח טוב

בריים - מנעול

פת - פרוסת לחם

באר - בור שעומקו מגיע עד שכבת מים במעמקי האדמה

חרש - בשקט

יסב - יצטרף

מי שרעב ימצא אצלנו פת של לחם
מי שעייף ימצא פה צל ומי באר
מי שספכתו נופלת
חרש יכנס בדלת,
ותמיד יוכל להשאיר.

זה הבית שבנינו,
זה הארץ שננטענו,
זה השביל וזוהי הבאר.
מי שבא לפה - אחינו.
מי שבא - יסב אתנו.
והשער שוב לא יסגר.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'צל ומי באר' מזמן שיח על אודות ערבות הדדית והקשבה לצרכים של עצמנו ושל זולתנו:

< מהם 'מי באר'? ומה הוא 'הצל'?

מי באר - מהם מקורות הכוח שלי, התמיכה שלי?

מה ממלא אותי? מה מרענן אותי?

אותנו כקבוצה, ככיתה?

הצל - מי מגן עלי?

איפה נוח לי לנוח?

האם אני/אנחנו יכולים לדאוג לעצמנו לצל?

< איך אני/אנחנו מרגיש כשאין בנמצא מי באר או צל?

"תמיד ברוכים הנכנסים"

< מי הם הנכנסים?

< האם תמיד נוח לי להכניס אורחים למרחב האישי שלי?

< האם אני תמיד פנוי להכנסת אורחים?

< מהי חשיבותה של הכנסת האורחים?

< כיצד אני מרגיש כשאני מארח בביתי, בכיתה?

"לא עוצמים את העיניים, בימים כאלה מקשיבים"

< מה אני בוחר לראות וממה אני מתעלם, עוצם עניים בכדי לא לראות.

< למה לפעמים אנחנו בוחרים שלא לראות?

< באילו ימים ומצבים אנו אכן מקשיבים?

< יש לי חברה/ה לכיתה שקשה לו/ה - כיצד אני יכול להקשיב ולעזור, האם אני נושא/ת באחריות לכך?

הפעלות

משחק ערכים ומושגים

המורה תציג כרטיסיות שעליהן מצוינים ערכים ומושגים שונים:

- < התלמידים יבחרו יחד רק את הערכים/מושגים שלהם נותן השיר ביטוי.
- < ניתן לחלק לקבוצות, וכל קבוצה תציג את הערך/המושג שבחרה.
- < ניתן לערוך תחרות בין הערכים, ולבחור את חמשת הערכים/המושגים החשובים לכיתה כתוצאה מהשיח על אודות השיר.

בנק ערכים ומושגים: ערך החברות, הנתינה, הכנסת אורחים, אדיבות.

אהבה, אהבת המולדת, אחדות, אחריות, אמונה, בחירה, ביטחון, בין אדם לחברו, בריאות, הגינות, הגנה, הגשמה, הוקרת תודה, הזדהות, הישגיות, החלטיות, הנאה, הסתגלות, הסתפקות במועט, הערכה, הצלחה, הקשבה, התמדה,

התנדבות, ויתור, זיכרון, חופש בחירה, חריצות, חשיבה, ידע, יוזמה, יושר, ייחודיות, יסודיות, יעילות, יציבות, יצירתיות, כבוד, כיבוד האדם, כנות, למידה, מחויבות, מחילה, מנהיגות, מסורת, מסירות, מעורבות, משמעת עצמית, משפחה, נאמנות, נדיבות, נתינה, סבלנות, סובלנות, סליחה,

עזרה לזולת, ענווה, עצמאות, עקביות, פשטות, פתיחות, צדק, צניעות, קבלה, שותפות, שייכות, שלום, תמימות, תקווה, תרומה חברתית.

חודש אדר - נתינה

אנשים טובים

מילים ולחן: נעמי שמר

<https://www.youtube.com/watch?v=SLcXXijEsyQ>

איש אחד יבנה לי גשר כדי לחצות נהר,
איש אחר יצמיח יער במורדות ההר.
ואישה טובה אחרת אם יהיה קשה
רק תצביע אל האופק ותבטיח ש -

אנשים טובים...

וממש כמו צמחי הבר הבודדים,
הם עוצרים תמיד את החולות הנודדים.
הרקיע מתבהר, וכבר אפשר לראות
אנשים על אם הדרך מחכים לאות.

אנשים טובים...

תפקחו את העיניים, תסתכלו סביב,
פה ושם נגמר החורף ונכנס אביב.
בשדה ליד הדרך יש כבר דגניות,
אל תגידו לי שכל זה לא יכול להיות.

אנשים טובים באמצע הדרך,
אנשים טובים מאוד.
אנשים טובים יודעים את הדרך,
ואיתם אפשר לצעוד.

איש אחד קנה לי ספר בן מאה שנה,
איש אחר בנה כינור שיש בו מנגינה.
ואישה טובה אחרת לי נתנה את שמה,
ומאז אני בדרך שרה במקומה.

אנשים טובים...

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות הסביבה האנושית החיובית שאנו חיים בה, ומזמין אותנו לפקוח עיניים, להביט סביב ולהבחין באנשים הטובים שאנו פוגשים בדרכנו.

עבודת הכנה לשיר (לפני שמשמיעים)

נהלו שיח במליאה סביב הנקודות האלה:

- < מיהם בעיניכם 'אנשים טובים'?
- < מהו מעשה טוב?
- < האם גם אתם אנשים טובים?
- < ספרו על מעשה טוב שראיתם.
- < ספרו על מעשה טוב שעשיתם.

לאחר השמעת השיר

דיון ושיח במליאה

"אֲנָשִׁים טוֹבִים בְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ
אֲנָשִׁים טוֹבִים מְאֹד.
אֲנָשִׁים טוֹבִים יוֹדְעִים אֶת הַדֶּרֶךְ
וְאַתֶּם אֲפֹשֶׁר לְעֵוֹד."

- < על איזו דרך מדברת המשוררת?
- < ספרו על חוויה שבה אדם טוב עזר לכם להתמודד עם קושי שנתקלתם בו בדרך?
- < ספרו כיצד עזר אדם זה? מה נתן לכם? מה אמר לכם?
- < לו פגשתם אותו היום מה הייתם רוצים לומר לו?

"אִישׁ אֶחָד קָנָה לִי סֵפֶר בֶּן מֵאָה שָׁנָה
אִישׁ אֶחָד בָּנָה בְּנוֹר שֵׁישׁ בּוֹ מְנַגֵּנָה"

- < איזו מתנה היית רוצה לקבל? מדוע? (עודדו את הילדים לחשוב על מתנות שאינן דווקא חומריות).
- < כיצד תעזור לך מתנה זו לצעוד בדרך?

הפעלות

חלקו לתלמידים בריסטול/קרטון ביצוע בצורת לב.

- < בקשו מכל תלמיד לבחור שורה מהשיר שהוא אוהב ביותר, לכתוב אותה על הלב ולקשט.
- < בקשו מכל תלמיד להקדיש את הלב שהכין למכר או לבן משפחה היקר לליבו.
- < אם המדריכה תחליט שכל תלמיד יקדיש את הלב לאחד מחבריו בכיתה, יש לערוך הגרלה כדי שכל תלמיד בכיתה יקבל לב מקושט.

חודש ניסן - אחדות ושונות

שיר השיירה

מילים: עלי מוהר

לחן: עממי יווני

<https://www.youtube.com/watch?v=qElqp7mNc8g>

בלשונות רבות מספור דיברנו,
וזה את זה כמעט בכלל שלא הכרנו.
ומקומות רבים מאוד עזבנו,
ורק מקום אחד רצינו ואהבנו.
ומקומות רבים מאוד עזבנו
ואל הארץ, אל הארץ באנו.

ונמשכת שיירה
מן המאה שעברה,
רחוקים כבר היוצאים
איכרים וחלוצים,
שעמלו עבדו בפרך
בלי לראות את סוף הדרך.
ועכשיו עוברים אנחנו
לא שקטנו ולא נחנו,
לא ימשיכו בלעדינו,
זוהי הרפתקת חיינו.

מגטאות ומחנות הגחנו,
אל הביצות ואל הישימון הלכנו.
מקצות ערב, מרוסיה ופולנייה
הדלקנו אור גם בדימונה גם בדגניה.
מקצות ערב, מרוסיה ופולנייה,
הדלקנו אור גם בדימונה גם בדגניה.

ומכל הגלויות
ועם כל הבעיות,
עם נוצר וארץ קמה
ושפה אשר נרדמה
שוב התחילה מתעוררת
ומדברת ומדברת,
מסביב יהום הסער
רב הקושי והצער,
אבל יש על מה לשמוח
יש עוד אומץ, יש עוד כוח.

איך ישראל צומחת מסביבנו,
היא חזקה יותר מכל חסרונותינו.
וגם הנגב עוד יהיה פורח,
ועוד נדאג שהזקן יהיה שמח.
וגם הנגב עוד יהיה פורח,
ועוד נדאג שהזקן יהיה שמח.

ונמשכת שיירה
מן המאה שעברה,
רחוקים כבר היוצאים
איכרים וחלוצים
שעמלו עבדו בפרך
בלי לראות את סוף הדרך.
ועכשיו עוברים אנחנו
לא שקטנו ולא נחנו,
לא ימשיכו בלעדינו
זוהי הרפתקת חיינו.

ומכל הגלויות
ועם כל הבעיות,
מסביב יהום הסער
רב הקושי והצער,
אבל יש על מה לשמוח
יש עוד אומץ, יש עוד כוח.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר מאפשר שיח על אודות השיבה לארץ ישראל מגלויות רבות ושונות, ועל ההתמודדות עם הקשיים והאתגרים שבדרך, לאורך כל דברי ימי ההתיישבות וההתבססות בארץ ועד ימינו אנו.

עבודת הכנה לשיר

1. "מקומות רבים מאוד עזבנו"

< בקשו מהתלמידים להכין דגלונים קטנים מקיסמים וממלבני נייר. על הדגלונים יכתבו התלמידים את שמות הארצות שמהם עלו משפחותיהם.

2. "ונמשכת שיירה מן המאה שעברה"

< בקשו מהתלמידים להביא מהבית פרטי לבוש המאפיינים את העדה/המקום שממנו עלתה משפחתם, (כגון: תרבוש, סינר, חולצה רקומה, גלבייה, צעיף, חליפה, נעלי בית, גרביים מיוחדים, מגבעת, שביס וכד'...). כמו כן, ניתן להביא תמונות של בני משפחה הלבושים בלבוש מסורתי.

- < תלו עם התלמידים את כל המלבשים, התמונות והדגלים על חבל בכיתה או על לוח, וכך תתקבל תמונה ססגונית המלמדת על השונות בין העדות המרכיבות את העם שלנו.
- < ניתן גם לערוך תערוכה מחפצים שונים האופייניים לעדות ישראל.
- < הגלובוס/המפה וחבל הכביסה עם אביזרי הלבוש והתמונות יישארו בכיתה במהלך השבוע וישמשו תפאורה ללימוד השיר.

דיון במליאה

בשיר מצוינים מגוון קשיים שעומדים בפנינו לאורך ההליך העלייה והקמת המדינה:

"בלשונות רבות מספור דיברנו", "זה את זה כמעט בכלל שלא הכרנו", "מקומות רבים מאוד עזבונו", "עמלו עבדו בפרך, בלי לראות את סוף הדרך", "אל הביצות ואל הישימון הלכנו", "מכל הגלויות, עם כל הבעיות", "רב הקושי והצער".

< הסבירו במילים שלכם את הקשיים המתוארים.

3. "אבל יש על מה לשמוח, יש עוד אומץ, יש עוד כוח"

< אילו דברים עזרו לעולים להתגבר על כל הקשיים?

< מה הם הרגישו ביחס ליכולת שלהם להתגבר על הקשיים?

< מה הם צפו לעתיד?

4. "היא חזקה יותר מכל חסרונותינו"

< מי זו היא (המדינה שלנו)?

< מה אתם אוהבים בארץ שלנו? בעם שלנו?

הפעלות

1. ניתן להציע לילדים לצייר בעקבות העיסוק בשיר.

2. בקשו מהתלמידים לבחור לעצמם פריט לבוש מהתערוכה שהקימו בפעילות ההכנה לשיר ולהצטלם עם פריטי הלבוש.

< התלמידים יקבלו מסגרת לתמונה שאותה יעטרו ויקשטו.

< התמונות יתלו בכיתה סביב הכותרת "לא ימשיכו בלעדינו זוהי הרפתקת חיינו".

חודש אייר - כבוד

מִלָּה טוֹבָה

מילים: יעקב גלעד

לחן: יהודית רביץ

<https://www.youtube.com/watch?v=eZYRNRFr1Kk>

בְּשָׁרְבִי - מזג אוויר חם ויבש. חמסין

מִשְׁבֵּב - רוח

סוּכָה - רוח חזקה, סערה

סוּאָן - רועש מאוד

טְרוּפִים - משוגעים, לא רגילים

אֶפְלוּ בְּשָׁרְבִי הֵכִי כְּבֵד
יִדְעָתִי שֶׁהִגֵּשְׁמִי עוֹד יֵרֵד.
רְאִיתִי בְּחִלּוֹם שְׁלִי צָפוּר,
אֶפְלוּ בְּמִשְׁבֵּב סוּכָה וְקוֹר.
לֹא פָעַם זֶה קָשָׁה
אֲבָל לָרוֹב מִלָּה טוֹבָה
מִיָּד עוֹשָׂה לִי טוֹב.
רַק מִלָּה טוֹבָה
אוֹ שֶׁתִּים לֹא יוֹתֵר מְזָה.

אֶפְלוּ בְּרִחוּב רְאִישִׁי סוּאָן
רְאִיתִי אִישׁ יוֹשֵׁב וּמִנְגֵּן.
פָּגַשְׁתִּי אֲנָשִׁים מְאֻשָּׁרִים
אֶפְלוּ בֵּין שְׂבִילִי עֶפֶר צָרִים.
תָּמִיד הִשְׁאַרְתִּי פֶתַח לְתַקְוָה,
אֶפְלוּ כְּשֶׁכָּבְתָה הָאֵהָבָה.
חֲלַמְתִּי עַל יָמִים יוֹתֵר יָפִים
אֶפְלוּ בְּלִילוֹת שָׁנָה טְרוּפִים.

לֹא פָעַם זֶה קָשָׁה,
אֲבָל לָרוֹב מִלָּה טוֹבָה
מִיָּד עוֹשָׂה לִי טוֹב.
רַק מִלָּה טוֹבָה
אוֹ שֶׁתִּים לֹא יוֹתֵר מְזָה.

"מִנּוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן"

(מִשְׁלִי, י"ח: כ"א)

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'מילה טובה' מזמן שיח על אודות כוחה וחשיבותה של המילה הטובה. בשיר מושם דגש על הבחירה לראות את הטוב, גם כאשר נדרשת התמודדות עם מצבים לא נעימים, קשים או מורכבים.

"אֶפְלוּ בְּשָׂרְבִי הַכִּי כָבֵד,
יָדַעְתִּי שֶׁהַנֶּשֶׁם עוֹד יֵרֵד.
רָאִיתִי בְּחֵלֹם שְׁלִי צָפוֹר,
אֶפְלוּ בְּמַשָּׁב סוּפָה וְקוֹר".

אפילו.. וידעתי וראיתי..

אפילו שחוויתי קושי - ידעתי שיש בי היכולת להתמודד

אפילו שלא היה קל - ראיתי תקווה, כוח, התמודדות!

השיר מדגים ומנגיש לנו מצבי חיים שעונים נותן להתמודד.

הדגש הוא בבחירה המרובה המתאפשרת לנו להתבונן באופן חיובי על כל קושי שאננו נתקלים בו.

דיון במליאה

מה 'עושה לי טוב' במצבים שבהם אני נדרשת/ה להתמודד?

מה עוזר לנו כקבוצה/כיתה להתמודד בהצלחה רבה יותר?

"לֹא פָעַם זֶה קָשָׁה,
אֲבָל לְרֹב מְלָה טוֹבָה
מִיָּד עוֹשָׂה לִי טוֹב.
רַק מְלָה טוֹבָה
אוֹ שְׂתֵּים לֹא יוֹתֵר מְאֹד".

נקודות לדיון:

- < מה קשה? מתי קשה לי?
- < אילו כוחות יש לי כדי להתמודד?
- < מי עוזר לי?

- < למי אני יכול לפנות?
- < מי יכול להקל עלי ובאיזה מצב אני מוכן לקבל עזרה?
- < מהי המילה הטובה?
- < מה 'עושה לי טוב' בלב?
- < מה עושה לכיתה 'טוב בלב'?
- < האם כש'טוב לנו בלב' נעים לנו יותר?
- < ממי אני רוצה/ אוהב לקבל מילה טובה?
- < האם כשמישהו אומר לי מילה טובה אני מצליח להתמודד ביתר-קלות?
- < מהו המועד המתאים למילה טובה? (כשטוב, כשעשיתי משהו טוב/ לא טוב, כשרע לנו, שעצובים/ כשמחים, כשכועסים, כשהצלחתי/ כשנכשלתי, כשאנ לבדי/ כשאנחנו יחד).
- < האם מילה טובה יכולה להיאמר על-ידי קרוב/מוכר או גם סתם כך, משהו שאיננו מכירים (בחוג, במשחק, בשכונה, בסופר, ברחוב, באוטובוס)?
- < מתי יש מקום למילה הטובה ומתי היא לא מתאימה?
- < כל אחד יכול להגיד מילה טובה?
- < למה רק מילה אחת או שתיים לא יותר מזה?
- < האם כדי 'לעשות טוב' למישהו צריך לעשות 'משהו גדול', או פשוט להקדיש רגע אחד מיוחד של תשומת לב?

הצעות לפעילות

מילה טובה אחת - יכולה לשנות גם את הבלתי אפשרי!

אפשרו לתלמידים לשתף במילה טובה אחת, שנאמרה להם וחוללה שינוי במחשבה, בהרגשה.

כתבו על לוח הכיתה את כל המילים הטובות שחוללו שינוי בתלמידי הכיתה.

מילה טובה כתובה וגלויה לכולם

הכינו פתקים קטנים בצבעים שונים, בשקית קטנה בפינת הכיתה.

בקשו במהלך השבוע / התקופה בזמן פנוי, מכל תלמיד שיש לו מילה טובה לחברו או לחברתו בכיתה, לכתוב את המילה הטובה בספונטניות ולהצמיד ללוח הקיר.

אה יא רב

מילים: חיים חפר

לחן: נורית הירש

מה אני עושה פה לא יודע
מה זה פה בכלל, אני שואל.
מכל הצדדים אני שומע
סאלח, פה זה ארץ ישראל.
פה זה ארץ ישראל, יא סאלח,
פה היה דוד המלך חי,
פה אתה תחיה גם כן אינשאללה,
בארץ ציון כדבר אדוני.

אח יא ראב, יא ראב,
אח יא וול, יא וול'
איפה, איפה, איפה
ארץ ישראל.

איך עזבנו שמה את הבית,
את הכול שמנו במזוודה.
איך דיברו אלינו שמן זית,
אם תרצו אז אין זו אגדה.
באנו כמו ביציאת מצרים,
הילדים, המזוודה, אשתי.
מן הבוקר עד הצהריים
עברנו גם את ים הדי די טי.

אח יא ראב, יא ראב...

לקחו אותי באונייה,
לקחו אותי, לקחו אותי לכאן.
נתנו מיטה ופתילייה,
שמיכה קרועה וגם שולחן.
לקחו אותי חבובתי '
נתנו לי בית שכולו מפח.
לקחו אותי, לקחו אותי,
מתי כבר גם אני אקח.

אח יא ראב, יא ראב...

איך ראינו פעמי משיח,
איך שמענו את קול השופר,
איך אמרנו אלוהים משגיח,
לא יהא חסר פה שום דבר.
במקום המשיח אני באתי,
ועכשיו אין מי שיעזור,
אין משיח, רק סלאח שבתי,
את הגב נותן כמו חמור.

אח יא ראב, יא ראב...

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'אח יא ראב' מזמן שיח על אודות קשיי העלייה והקליטה במדינת ישראל, הגעה למקום חדש שאינו מוכר שבו החוקים, מנהגי בני המקום, כללי ההתנהגות, התנאים החדשים לא מוכרים, ונדרשת יכולת להסתגל ולהתמודד עימם.

"מה אני עושה פה לא יודע,
מה זה פה בכלל, אני שואל".

< הפתיחה מזמנת שיח על אודות המקומות החדשים שאליהם אנחנו מגיעים. לא תמיד אנו יודעים לאן הגענו ומה צפוי לנו במפגש עם המקום החדש. האם אנחנו מרשים לעצמנו לברר "מה זה פה בכלל?"

< מהו סגנון ההתמודדות שלי במקום חדש? אני שקט? מתבונן? מבקש ללמוד? שואל? מתבייש? משמיע את קולי? מבקש שלא יראו שהצטרפתי?

"מכל הצדדים אני שומע
סאלח, פה זה ארץ ישראל,
פה זה ארץ ישראל, יא סאלח".

< כמה נעים שמישהו מסביר לאן הגענו מנחה ומסביר מה קיים פה.

< כשאני מגיע/ה למקום חדש אני זקוק/ה להסבר? האם הוא מעניק לי תחושת ביטחון? או אולי אני מעדיף/ה ללמוד לבד, לאט לאט?

"איך עזבונו שמה את הבית,
את הכול שמנו במזוודה.
באנו כמו ביציאת מצרים,
הילדים, המזוודה, אשתי".

< מהי התחושה כאשר עוזבים מקום מוכר, עוזבים את הבית?

< מה השאירו מאחור? זיכרונות, חוויות, חברים, משפחה, אולי בעלי חיים, בתים, מקומות עבודה, האם אפשר להשאיר הכול מאחור ולהתחיל מחדש? או שחלק רגשי וממשי נשאר איתנו גם כשאנחנו עוזבים מקום?

< האם מישהו מכם עזב פעם מקום מוכר? מה לקחתם משם פיזית ורגשית?

< מה קורה לנו כשאנחנו מגיעים למקום חדש שחשבנו שיהיה טוב בו יותר מאשר בקודמו? או שהבטיחו לנו הבטחות ואנו מתאכזבים מן התנאים החדשים. אילו כוחות יש בנו כדי להתמודד עם מצבי חיים כאלו?

< מה יכול לעזור לנו להתמודד בהצלחה רבה יותר במקום חדש? אילו כוחות אישיים יש לי כדי להתמודד?

< במי אנחנו יכולים להיעזר כשאנחנו מגיעים למקום חדש ולא מוכר? משפחה, חברים, צוות תומך, מדריכים, שכנים.

< מקרה שקרה לי - "מה אני עושה פה לא יודע - מה זה פה בכלל, אני שואל?"

קרה לכם אי-פעם שעזבתם מקום שאליו הייתם שייכים? בבחירה של ההורים או על דעת עצמכם (מעבר דירה, ארץ מגורים, בין ערים, מעבר בין בתי-ספר, מקבוצת חברים אחת לאחרת, מחוג, מלהיות בן/בת יחידים לאח/אחות חדשים שמצטרפים למשפחה, מהקבצה להקבצת לימוד חדשה, ממורה למורה וכד').

חודש סיוון - עבודה בצוות

אני ואתה

מילים: אריק איינשטיין

לחן: מיקי גבריאלוב

<https://www.youtube.com/watch?v=gP6PS-poyMg>

אני ואתה נשנה את העולם.
אני ואתה אז יבואו כבר כולם.
אמרו את זה קודם לפני,
לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

אני ואתה ננסה מהתחלה.
יהיה לנו רע, אין דבר זה לא נורא.
אמרו את זה קודם לפני,
זה לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

אני ואתה נשנה את העולם.
אני ואתה אז יבואו כבר כולם.
אמרו את זה קודם לפני,
לא משנה - אני ואתה נשנה את העולם.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'אני ואתה' מזמן שיח על אודות הכוח של ה'יחד' של אדם עם אדם נוסף שאחריהם יבואו כולם.

דיון בקבוצה

"אני ואתה נשנה את העולם"

מה קורה לי כשאני עם עוד מישהו, יחד? אני מרגיש/ה שיש לי כוח והשפעה רבים יותר?
האם שניים באמת יכולים לשנות את העולם?

"אני ואתה אז יבואו כבר כולם"

אם טוב לי ולך, אולי יראו אחרים ויצטרפו?
שניים - אני ואתה, יכולים לסחוף המונים? את כולם?
מה צריך להתרחש כדי שכולם יבחרו ללכת אחריי?

"אני ואתה ננסה מהתחלה"

כשאנחנו יחד, האם קל יותר להתחיל משימה חדשה? מדוע?

"יהיה לנו רע, אין דבר זה לא נורא"

אם יהיה לנו רע, מדוע זה לא נורא?

הפעלה

"אני ואתה נשנה את העולם"

(הכינו מראש חומרי יצירה: עיתונים צבעוניים, דפים צבעוניים, צבעים, בדים וכד').

- < חלקו את התלמידים לקבוצות.
- < כל קבוצה תקבל חצי בריסטול.
- < כל חברי הקבוצה יציירו יחד 'עולם' משלהם. עולם שהם רוצים שיהיה.

ערכו דיון:

- < כל קבוצה תציג את העולם שציירה.
- < מה הייתה ההרגשה כשציירתם יחדיו?

יד ביד

מילים: תלמה אליגון רוז

לחן: רוני וייס

<https://www.youtube.com/watch?v=cHMHI7vT6l0>

יד ביד ולב אל לב,
יחד כל דבר הולך.
יד ביד כך בשרשרת,
והדרך מתקצרת.

יחד יחד לעולם,
ברוגז ברוגז אף פעם.
יד ביד מול כל מכשול,
יחד במחול.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
איש לאיש ואיש זה עם.
יד ביד שלום נאמר
יחד למחר.

יד ביד ולב אל לב...

כל אחד יישא קולו,
יחד לעולם כולו.
ונשירה פה אחד
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

כל אחד ייתן מעט,
כל אחד יושיט רק יד.
יחד יחד לא לבד,
אל האור נצעד.

יד ביד ולב אל לב...

את ידי כך בידך,
יחד כל המשפחה.
איש אחד בלב אחד
יחד יד ביד.

יד ביד ולב אל לב...

פה אחד שירנו רם,
יחד יחד כאן כולם.
ונשירה פה אחד
יחד יד ביד.

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות הכוח והעוצמה שיוצרת ההליכה 'יד ביד', מתוך אחדות ושיתוף פעולה, כאשר כל פרט תורם את חלקו הקטן ושותף ליצירת ה'יחד'.

עבודת הכנה לשיר

שחקו עם התלמידים משחקים במעגל, שבהם יתנו התלמידים ידיים זה לזה:

התלמידים יעמדו במעגל עם הפנים לתוך המעגל ויתנו ידיים זה לזה.
המשימה: כל התלמידים יפנו את הגב למעגל מבלי לעזוב ידיים.

דיון ושיח במליאה

< האם היה קל/קשה לבצע את המשימה?

< איך הרגשנו כשנתנו ידיים זה לזה?

< מה התאפשר לנו בזכות נתינת הידיים?

< מה נדרש מכל אחד ואחת מאיתנו כשאנו נותנים ידיים?

< מה הרגשתם כשהצלחתם במשימה?

הפעלה

הכינו מראש חומרי יצירה: גזרי עיתונים ומגזינים, דפים צבעוניים, מדבקות, צבעים, דבק וכו'.

< כל תלמיד יקבל 1/4 בריסטול.

< על הבריסטול יצייר התלמיד את כף ידו ואת הזרוע שלו, ויעטר אותן בעזרת חומרי יצירה.

< בִּמְצָבֶּע (טוש) בולט יציין התלמיד על הזרוע שצייר מילה או ביטוי המבטא דבר-מה אשר מתאפשר בזכות נתינת הידיים וה'יחד'. דוגמאות: כוח, אכפתיות, הגשת עזרה, עוצמה, חברות, שלום, ערבות הדדית, קרבה, שיתוף פעולה, תמיכה, אינני לבד, אהבה, הכול אפשרי, וכד'.

< על בריסטול גדול הדביקו את כל הזרועות במעגל, ובמרכזו כתבו כותרת כגון: 'יד ביד ולב אל לב', 'יחד יד ביד', 'יחד כל דבר הולך' וכד'.

חודש תמוז - ביטחון ובטיחות

המשפחה שלי

משורר: יורם טהרלב

לחן: נורית הירש

<https://www.youtube.com/watch?v=l6eBNeA98nk>

"וּמִכָּל הַחַי מִכָּל בֶּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תְּבִיאָה
אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיִיתָ אֹתָם:
זָכָר וּנְקֵבָה יְהִיוּ.."
(בראשית, ו': י"ט)

סבא בא...

ואחר כך בחצר
מתחילים הם לדבר.
מתווכחים בצעקות
וכמעט הולכים מכות.
אך כשהכיבוד מוכן
הם רצים אל השולחן,
הם רצים אל השולחן:

סבא בא...

ואחרי זה מבקשים
שאני אקום לשיר.
וקוראים, כשאני שר:
"איך שהקטן מוכשר!"
והיום למסיבה
רק תביטו מי שבא,
רק תביטו מי שבא:
סבא בא...

זה התחיל בשני הורים עליזים
וצעירים,
שהולידו בשבילי
את המשפחה שלי.
וכשיש לי מסיבה
רק תביטו מי שבא
רק תביטו מי שבא:

סבא בא, אבא בא,
אריה מכפר סבא בא,
בא ברוך, ברוך הבא,
עם דודה, דודה רבה,
סבא בא, אבא בא,
גם הסבתא יבאבא,
אהלן ומרחבא,
מי שבא ברוך הבא!

מביאים לי מתנות
גם גדולות וגם קטנות.
מניחים הם בפניה
ויוצאים אל הגינה.
מנשקים את אחותי
ובאים לצבוט אותי,
ובאים לצבוט אותי:

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

השיר 'המשפחה שלי' מזמן שיח על אודות חשיבותו של התא המשפחתי שהוא מקור של כוח עבור בני המשפחה.

* יש לשים לב לתלמידים אשר חווים חוויה משפחתית פגועה או חסרה.

פעילות הכנה לפני הדיון בשיר

- < אספו מגוון תמונות כגון: עוגן, מצפן, קערת פירות, שמש, אנייה, משקפיים, אוזנה ואפרוחים, עץ, זר פרחים, כת, סטטוסקופ, תמרור, לב, נחל, מגדלור, תווים, נורה, פנס, ארגז כלים, סלסלת לחם, שביל, ספר הוראות, צרור מפתחות, נשך, קטר, שרשרת צבעונית, שוקו, מפת דרכים, סיר, ערסל, וכד'... מומלץ להוסיף גם תמונות מופשטות. לתמונות שנבחרו הוסיפו כרטיסים ריקים אחדים.
- < הניחו את התמונות במרכז הכיתה. כל תלמיד יבחר תמונות אשר משקפות עבורו את משפחתו ויסביר, בתורו, מדוע בחר בתמונה זו.
- < תלמיד אשר לא מצא תמונה מתאימה, יוכל להביע באמצעות ציור על גבי אחד הכרטיסים הריקים אלמנט המסמל עבורו את הקשר עם משפחתו.
- < סכמו בקצרה את שעלה מדברי התלמידים.

נקודות לדיון ולשיח בקבוצה

"שהולידו בשבילי את המשפחה שלי..."

- < מה מיוחד במשפחה שלכם?
- < מה מעניקה לכם תחושת ההשתייכות למשפחה?

"וכשיש לי מסיבה רק תביטו מי שבא..."

- < בשיר 'המשפחה שלי', מי בא לחגוג עם הילד את יום הולדתו?
- < האם מוכרת לכם חוויה דומה שבה כולם נאספים ובאים לכבודכם? אילו מחשבות ורגשות מעוררת בקרבכם החוויה הזו?
- < אילו אירועים שמחים מתרחשים במסיבה המתוארת בשיר?

הפעלה

< בקשו מהתלמידים לבחור מישהו מבני המשפחה שהם מבקשים להודות לו על המקום החשוב שהוא ממלא בחייהם.
התלמידים יכתבו לבן או לבת המשפחה שבחרו כרטיס תודה.

תודה

מלים: עוזי חיטמן

לחן: יורגו דאלארס

<https://www.youtube.com/watch?v=B7Ax5Fu90do>

תודה על כל מה שבראת,
תודה על מה שלי נתת,
על אור עינים,
חבר או שנים,
על מה שיש לי בעולם,
על שיר קולח,
ולב סולח,
שבזכותם אני קיים.

תודה על כל מה שבראת,
תודה על מה שלי נתת,
על צחוק של ילד,
ושמי התכלת,
על אדמה ובית חם,
פנה לשבת,
אשה אוהבת,
שבזכותם אני קיים.

תודה על כל מה שבראת,
תודה על מה שלי נתת,
על יום של אשר,
תמימות וישר,
על יום עצוב שנעלם,
תשואות אלפים
וכפים
שבזכותם אני קיים.

... "שלא חסר בעולמו כלום,
וברא בו בריות טובות ואילנות טובות,
להנות בהן בני אדם"
(ברכת האילנות)

הצעות לשיח רגשי, עיבוד והפעלה

שיר זה מזמן שיח על אודות חשיבות הכרת התודה, תוך התבוננות בדברים הפשוטים והיום-יומיים המרכיבים את חיינו, ומעניקים לנו את היכולת להתקיים.

לדיון ולשיח במליאה

1. "תודה על כל מה שבראת
תודה על מה שלי נתת"

תודה על כל מה שקיים, גם על מה שלא ניתן דווקא לנו.

< האם ומדוע חשוב להודות גם על דברים שנמצאים בסביבה ולא שייכים דווקא לי?

< מה נותנים לנו הבריאה והיקום כולו? מה הם מאפשרים לנו?

2. "תודה על מה שלי נתת"

< בהמשך השיר מפורטים הדברים שעליהם אנו אמורים להודות: על אור עיניים, חבר או שניים, שיר קולח ולב סולח.

< על אילו דברים, לדעת המשורר, עלינו להודות?

< מדוע אנו אמורים להודות על הדברים האלה?

3. "שבזכותם אני קיים"

< האמנם אנו קיימים בזכות דברים אלה? הסבירו את דבריכם.

4. "על יום של אושר

תמימות ויושר

על יום עצוב שנעלם"

< מה גורם ליום להפוך שמח או עצוב?

< מדוע אנו מודים על יום שמח ועל יום עצוב שנעלם?

< ספרו על יום שמח שהיה לכם ובזכות מה?

< ספרו על יום עצוב שהיה לכם ומדוע?

הפעלות

1. מזוודת 'הכרת תודה'

- < היערכו לפעילות: הביאו לכיתה קרטון בתבנית של מזוודה וקרטונים להכנת מזוודות (לשיקול המדריכה בהתאם לזמן העומד לרשותה), ניירות צבעוניים ופלטסלינה בצבעים שונים.
- < בקשו מהתלמידים ליצור מזוודה מקרטון (מומלץ גודל 15X8X8), שאותה יקשטו ועליה יכתבו 'הכרת תודה'.
- < בקשו מהם ליצור מפלטסלינה דברים שונים בחייהם - חומריים, רוחניים, רגשיים קטנים או גדולים - שעליהם הם רוצים להודות.
- < ניתן להוסיף פתקים מנייר לצורך כתיבת דברים שהילדים יתקשו לפסל מפלטסלינה.
- < בסיום העבודה בקשו מהתלמידים לשותף במליאה במה שהכינו, ולספר למי ברצונם לומר תודה על כל אחד מהדברים (אנשים, טבע, יקום, בעל חיים, חפץ וכד').
- < מה אתם מרגישים כשאתם נושאים מזוודה כזו?
- < אילו תחושות ומחשבות מתעוררות בכם על כל מה שזכיתם בו בחיים? (דברים פשוטים ושגרתיים ודברים מיוחדים יותר).

2. פנקס 'הכרת תודה'

חלקו לתלמידים פנקסים אישיים שאותם יעטפו ויקשטו. על כריכת הפנקסים יכתבו 'הכרת תודה'.

- < בכל דף בחלקו העליון ידביקו התלמידים ציור של שעון ועליו יסמנו 3 - 4 שעות במהלך היממה (למשל: 7:30 בבוקר, 13:00 בצהריים, 17:00 אחרי הצהריים, 20:00 בערב).
- < בכל שעה שסומנה יכתבו למי/למה הם רוצים להודות בשעה זו ביום.
- < כשתגיע השעה יגידו תודה למי שכתבו (בפגישה, בשיחה טלפונית, בכתיבה, בשיחה דמיונית וכד').
- < בחלק התחתון של הדף יכתבו בכמה מילים למי הודו ומה היה תוכן השיחה.
- < כך יעשו במשך שלושה ימים.

הנחו את התלמידים כיצד לנהל את השיחה ומהם מרכיביה:

- < אני רוצה להודות לך על...
- < העזרה/הדבר שנתת/שאתה נותן לי גורם לי להרגיש...
- < בזכות העזרה/הנתינה הזו...

< זה משפיע עלי בכך ש...

< חשוב לי שתדע ש...

בקשו מהתלמידים לשתף זה את זה בחוויות אישיות, ולספר במה תרמה להם העצירה מהעשייה היום-יומית ואמירת התודה.

פלח הארוחה כהזדמנות חינוכית¹

¹ התוכנית מתאימה לילדים בחיטך הרגיל ובחיטך המיוחד.

קידום אורח חיים פעיל ובריא בצהרון *

בתקופת הילדות מונחת אבן היסוד לרכישת הרגלים נכונים ולאיומן אורח חיים פעיל ובריא, שמלבד הרגלי האכילה הנכונים כולל פעילות גופנית ושמירה על הבריאות. הקניית הרגלים נכונים בגיל צעיר יש בה כדי לסגל דפוסיים של אורח חיים המקדם בריאות.

השהייה בצהרון הכוללת ארוחת צהריים מזמנת הקניית יסודות ערכיים וחינוכיים בנושא תזונה ובריאות הגוף והנפש.

תוכנית 'ניצנים' שמה לה למטרה לקדם אורח חיים בריא ופעיל. תוכנית זו כוללת **ארבעה תחומים עיקריים**:

1. תזונה
2. שגרה פעילה
3. היגיינה אישית וסביבתית
4. רווחה רגשית ומניעת סיכונים

תזונה - לתזונה תפקיד מרכזי בהתפתחות הילד ובשמירה על בריאותו.

בצהרון מספקים לילד ארוחה חמה במשך שעות הצהריים בכל ימות השבוע.

הארוחה מזמנת חשיפה לאוכל בריא, לעידוד אכילת פירות וירקות, להעדפה של שתיית מים על פני משקאות מתוקים, להפחתה עד כדי הימנעות ממאכלים עתירי שומן וסוכר.

בתחילת שנת הלימודים יש לפנות להורים ולברר אם ישנם בצהרון ילדים אלרגיים או ילדים המגלים רגישות כלשהי למזון מסוים (גלוטן, לקטוז, אגוזים, בוטנים וכו'). יש לגלות אחריות ולהיערך בהתאם עם ספק המזון.

במסגרת הארוחה - יש להקפיד על כללי היגיינה אישית: רחיצת ידיים במים ובסבון לפני הארוחה ואחריה. יש לעודד כישורי חיים שפעילות זו מזמנת: עריכת שולחן, הגשה עצמית, פינוי השולחן.

יש לאפשר שיח בין-אישי סביב השולחן. חשוב שהארוחה תתקיים באווירה שקטה ונעימה.

שגרה פעילה - הצורך בתנועה אצל ילדים בגיל הצעיר הוא בסיסי וטבעי. הילדים לומדים על עצמם ועל סביבתם תוך כדי תנועה. ההשתתפות בפעילות גופנית יש בה כדי לגרום הנאה, לתרום לשיפור הדימוי העצמי והביטחון העצמי, לקדם מיומנויות חברתיות ותקשורת בין-אישית ולסייע בהצבת כללים וגבולות.

המטרה המרכזית של הפעילות הגופנית בגיל הצעיר היא לאפשר לילדים להגיע לשכלול יכולתם ולניצול מרבי של הפוטנציאל שלהם, במהלך התנסות שמושם בה דגש על הייחודיות של כל אחד ואחת בהתאם לשלב ההתפתחות שבו הם נמצאים.

במסגרת הצהרון יש לקדם פעילויות המאפשרות לילד להיות שותף פעיל בהן.

היגיינה אישית וסביבה אסתטית ונקייה - חשוב להקפיד לדרוש מהילדים רחיצת ידיים בסבון ושמירה על ניקיון הגוף. במידה שאתם חשופים למידע מטריד הקשור למצבו הבריאותי של הילד, יש ליידע את הוריו. חשוב לשמור על סביבה נקייה, מסודרת ואסתטית: ניקיון תכוף וסדיר של השירותים, אספקה סדירה של סבון, ניירות טואלט ומגבות ניגוב בשירותים.

אקלים מיטבי, מניעה והפחתה של מצבי סיכון

חשוב לתת את הדעת לטיפול אקלים יציב ורגוע, מכבד, מכיל ואמפתי בצהרון:

1. לקבוע נהלים וכללי שגרה, להקפיד על סדר יום קבוע ולארגן סביבה חינוכית המתאימה לצהרון. נהלים והרגלים אלה יוצרים אצל הילד גבולות ברורים שיש בהם כדי לקדם תחושת ביטחון, מוגנות ותפקוד מיטבי.
2. לטפח קשר בין-אישי קרוב, אמפתי ומכיל עם ילדי הצהרון והוריהם. חשוב לתת תחושה שמקשיבים להם, שמבינים אותם ושומרים לסייע להם בעת הצורך.
3. כאנשי מקצוע תפקידכם להרגיע את הילדים ואת ההורים גם יחד. זכרו, אם ההורים יהיו רגועים ושבעי רצון אזי גם הילדים שלהם, ומכאן שגם אתם. להקשבה ולאמפתיה השפעה על הרגיעה. חשוב שלא להתווכח ולנהל מאבקי כוחות עם הילדים או עם ההורים. אין זה אומר שאתם אמורים להתנהל כרצונם. יש לכוון להכלה המוקצה בגבולות ברורים.
4. אם נחשפתם למידע מדאיג ומטריד הקשור לעולמו הפנימי-רגשי של הילד (למשל, ילד המרבה לבכות, עצוב, מכונס בעצמו, מגלה התפרצויות זעם, חסר שקט, מודאג וכו') יש ליידע גורמים נוספים במערכת (צוות הבוקר, יועצת חינוכית, הורי הילד וכו'). אל תישארו לבדכם עם המידע. חשוב לשתף גומרים רלוונטיים.

"הואיל והיות הגוף בריא ושלם - מדרכי ה' הוא... לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדים את הגוף, ולהנהיג עצמו בדברים המבריאים והמחלימים"
(הרמב"ם, יד החזקה, הלכות דעות, ד')

חשיבות ארוחת הצהריים

- < **נישורי חיים** שניתן לפתח בארוחה: עצמאות, התנסות, בחירה, שיתוף פעולה, שיפור מוטוריקה, נימוסי שולחן, שיום מאכלים - העשרת אוצר מילים, אחריות, התחשבות באחרים, מיומנויות קריאה, כתיבה, מתמטיקה, התאמה חד-חד ערכית ועוד.
- < **הרגלים חברתיים** - בשיבה ליד השולחן מתפתחת שיחה נעימה בין הילדים, קיימת הקשבה האחד לדברי האחר.
- < **תכנון** - מה אני בוחר לאכול? כמה מהתוספת ומהירקות אני מבקש להוסיף לצלחת? האם אני מסוגל לסיים את מה שלקחתי ולא לזרוק?
- < **הארוחה כהזדמנות חינוכית** - מרחב ללמידה משמעותית.

< **הארוחה כהזדמנות לחינוך אסתטי** - פיתוח טעם אישי ואסתטי באופן עריכת השולחן, העיצוב, בחירת הכלים, המצע והצבעים.

הארוחה מציעה הזדמנויות למעורבות הילדים

- < ההזדמנות לארגן ולהתארגן יחד לפני ארוחת הצהריים.
 - < ההזדמנות ליהנות יחד במהלך הארוחה המשותפת.
 - < ההזדמנות להתארגן ולארגן את המרחב לאחר הארוחה.
- כל אלה מאפשרים את טיפוח מיומנויות המאה ה-21: יוזמה ויצירתיות, שיתוף פעולה ועבודת צוות, גמישות בסביבה משתנה, טיפוח אינטליגנציה רגשית (בין-אישית ותוך אישית).

הארוחה כאירוע חברתי

הארוחה מוגדרת כאירוע חברתי ומשמשת מסגרת לסיפוק צורך ביולוגי. אוכל הוא אחד הצרכים החיוניים ביותר לקיום האנושי. סביב אכילה והאכלה נבנה הקשר הראשוני בין האני לזולת שהוא בתשתית הקיום החברתי. סיפוק צורך אינדיבידואלי/ ביולוגי הופך לאמצעי ליצירת קשרים בתוך משפחות, בין חברים, בקבוצה ובקהילה. בראייה מעגלית ניתן לומר, שהקשרים שנרקמים סביב ארוחות משותפות ממלאים פונקציות משמעותיות עבור היחיד (פאסיק, 1997).

בראש ובראשונה הארוחה היא אירוע חברתי המספק מענה לצורך בסיסי קיומי, מלבד היותה פעילות עתירת קלט חושי ומוטיבציה רגשית.

הארוחה היא אירוע לימודי חינוכי שבאמצעותו רוכשים הילדים הרגלי למידה, ערכים, בניית ידע על העולם ועל עצמם, בניית ייצוגים פיזיים של חומרים, פיתוח אינטראקציות חברתיות, פיתוח עצמאות ושכלול מיומנויות ופעולות (גביש, 2005).

תפקידי הצוות החינוכי

למבוגר תפקיד חשוב ומהותי - הוא מעביר לילדים מסרים, ערכים ואף משמש מודל לחיקוי לשיבה ליד שולחן. מומלץ, שצוות הצהרון ישמש דוגמה ויסייע לילדים ליהנות מהאכילה. חשוב ביותר לשבת עם הילדים בזמן הארוחה. חשוב לבנות שפה מתאימה שתתייחס לתחושות הרעב והשובע של הילדים ולשליטה הפנימית שלהם בתהליך האכילה. כדאי להקדיש זמן ומחשבה לטעימה - ילדים נרתעים מאוכל חדש. הדרך שבה נציג להם את האוכל תשפיע על בחירת המזון שלהם.

רצוי לארגן ולהתארגן יחד לפני ארוחת הצהריים.

חשוב לנצל את ההזדמנות בארוחה כדי ללמד מיומנויות וליצור תרבות אכילה.

ניתן לעשות שימוש בארוחה להפקת מידע, ליצירת ייצוגים, לפעולה על-פיהם ולפיתוחם בהמשך.
במסגרת הצהרון יש לקדם פעילויות המאפשרות לילד להיות שותף פעיל בהן.

לפני הארוחה

ניתן להציע לילדים **להכין יחד את התפריט השבועי** על מצע שיבחרו (לכתוב, לאייר ולקשט).
לשוחח על הגיון בסוגי המזון לאורך השבוע, על מרכיבי הארוחה: עיקרית, תוספת, ירקות.
לאפשר לתורני השבוע לבחור איך להגיש את התוספת: סלט ירקות חתוך דק או ירקות מסודרים בצלחת, סלט פירות.
לפני כל ארוחה יכולים תורני השבוע להכריז על המנות המוגשות, להציג ולחלק את התפריטים.

דוגמאות לתפריט שבועי: *

מנה עיקרית	ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי
מנה עיקרית	שניצל	שוקיים	עדשים	רצועות נתחי עוף ברוטב	שעועית לבנה ברוטב
מנה לצמחוניים	שניצל מהצומח	המבורגר מהצומח	עדשים	קציצות קטניות	שעועית לבנה ברוטב
פחמימות	פסטה 50% מלאה	בורגול	קוסקוס 50% מלא	תפוחי אדמה אפויים	אורז 30% מלא
תוספת חמה	אפונה ברוטב	גזר גמדי	ירק לקוסקוס ללא חומוס	שעועית ירוקה	מארז ירקות
ירק טרי	מארז ירקות	מארז ירקות	מארז ירקות	מארז ירקות	מארז ירקות
פרי טרי	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה	פרי העונה
מנות ללא אלרגניים	שניצל	שוקיים	שוקיים	שניצל	שעועית לבנה ברוטב
לחם מלא	לחם מלא		לחם מלא		לחם מלא

מנה עיקרית	ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי
מנה עיקרית	שניצל	תבשיל שעועית לבנה	רצועות הודו גולמי	תבשיל עדשים	שוקיים
מנה לצמחוניים	שניצל צמחי	תבשיל שעועית לבנה	רצועות טבעוניות בתיבול עוף	תבשיל עדשים	בולונז צמחי
פחמימות	פסטה מלאה 50%	אורז צהוב מלא 30%	פתיתים מלאים 30%	אורז מלא 30%	קוסקוס מלא 50%
תוספת חמה	תירס	קוביות גזר	שעועית צהובה	גזר גמדי	ירק לקוסקוס
ירק טרי	שקית ירקות/ מארז ירקות שלמים לגנים	שקית ירקות/ מארז ירקות שלמים לגנים	שקית ירקות/ מארז ירקות שלמים לגנים	שקית ירקות/ מארז ירקות שלמים לגנים	שקית ירקות/ מארז ירקות שלמים לגנים
פרי טרי	אפרסק	תפוח עץ אדום	מלון לגנים/ בננה לבנה	תפוז לגנים/ אגס לבנה	נקטרינה
מנות ללא אלרגניים	שניצל	שעועית לבנה ברוטב	קציצות ברוטב	רצועות עוף סיני	שוקיים

תורנים

- < ניתן להחליט יחד עם הילדים על תדירות החלפת התורנים מדי יום, שבוע וכד'.
- < ניתן לסמן על לוח את שמות התורנים ופירוט התפקידים שלהם בתורנות.
- < כדאי לבחור פריט אשר ייצג את התורן כמו למשל: סרט על הצואר, כובע מיוחד שנכין עם הילדים, סינרים מתאימים ועוד.

הצעות לתפקידי תורנים:

- < ביום ראשון של השבוע יכינו התורנים את התפריט לכל השבוע.
- < ניתן להציע לילדים לצייר על המַצָּעִית (place-mat) החד-פעמית – לקשט או לכתוב ברכה או מחמאה, אמירת תודה לכל ילד.
- < ניתן להציע לילדים לעצב את שולחנות האוכל בהקשר לנושא שבו עוסקים בצהרון או לפי הצעות חופשיות שלהם ועוד.
- < ביום התורנות ישתתפו הילדים בהכנת הסביבה לקראת הארוחה יחד עם הצוות החינוכי: כיסא לכל סועד, בחירת כלים להגשה, הנחת מצעיות לכל סועד.
- < בסיום הארוחה יפנה כל ילד את הכלים שלו. התורנים יסייעו בפינוי הכלים המרכזיים ובארגון הסביבה לאחר הארוחה.

ארגון הסביבה לקראת הארוחה

- < מומלץ לארגן את השולחנות בהתאמה לשיבה בקבוצות קטנות באופן שבו יוכל כל איש צוות להצטרף לקבוצת ילדים.
- < חשוב לאפשר לילדים לשאת את הכמות המתאימה של הצלחות לכל שולחן, על מנת שימנו באופן מסודר את הכלים בהתאמה למספר הסועדים.
- < התורנים אשר עורכים את השולחן יתאימו לכל סועד ספל וסכו"ם - סכין, מזלג וכף.
- < כדאי להציע לילדים להמציא דקלומים שונים שיאמרו לפני הארוחה, ובכל שבוע ניתן להחליף את הדקלום לפי בחירת הילדים.
- < במסגרות הממ"ד והמחוז החרדי יש להקפיד על הברכות המקובלות לפני ואחרי הארוחה בנוסף לדקלומי הילדים.
- < ניתן להכין קובץ ברכות המרכז בתוכו את הברכות לשימוש הילדים.

כללים למשחק האוכל

יהודה עמיחי

מי שאוכל קציצה
ישיג בכל ריצה.
ומי שאוכל תפוז ותפוח
יהיה מהיר כמו הרוח.
ומי שאוכל לחם בחמאה
ירון מהר אפילו מלטאה.

ומי ששותה חלב, ערב, בוקר וצהריים
אף פעם לא ילך לרופא שיניים.
חסה ועגבנייה ומלפפון
נותנים כוח שמשון.
ומי ששותה מיץ, כוס ועוד כוס
יהיה חזק ויטוס כמטוס.
ומי שאוכל גזר גדול וכתום,
עיניו יראו הכול בכל מקום.

ומי שלא יאכל תפוז ותפוח
יעוף כמו נייר ברוח.
ומי שלא יאכל חסה וצנון
לא יאכל גם שוקולד ושלגון.
ומי שלא ישתה חלב ומיץ
לא יאכל קציצה ואפילו לא קציץ
כל היום יתלונן ויבכה:
מדוע אני חלש כזה.

בזמן הארוחה

- < חשוב לאפשר לילדים למזוג מרק, לצקת את האוכל בעצמם מתוך כלי הגשה מרכזיים שיעמדו במרכז כל שולחן.
- < חשוב ללמד אותם ולעודד אותם להשתמש במזלג ובסכין. ילדים צעירים לומדים לחתוך, והדבר תורם רבות גם להתפתחות המוטורית שלהם.
- < לשוחח על הטעמים של המאכלים השונים.
- < כדאי לנצל את זמן הארוחה לשיחות חולין עם הילדים. להקשיב להם, להתעניין בנושאים המעניינים אותם.
- < 'שיר של יום' - ניתן להשמיע שירים שהילדים אוהבים ובכל יום לבחור שיר אחד שנקשיב לו יחד.
- < 'הסיפור השבועי' - ניתן להאזין לסיפור מוקלט אחת לשבוע במהלך הארוחה.
- < 'פרגון בדקה' - בכל ארוחה כדאי לעודד את הילדים לומר מילים טובות ולפרגן לחבר בפני כולם על מעשה טוב, התנהגות חברית, עזרה ועוד.
- < 'במה לכל ילד/ה' - אפשר שבכל ארוחה יספר ילד אחר על החוגים שלו, תחומי העניין שלו, ספרים שהוא אוהב ועוד.
- < 'חידה של יום' - ראו נספח בסוף העלון הנוגע לחידות על תוספות המזון הבריאות.
- < הצוות החינוכי ישמש מודל וינהל שיח רגוע ונינוח עם הילדים.

לאחר הארוחה

- < פינוי וארגון השולחנות לאחר הארוחה.
- < הילדים יהיו שותפים בפינוי הצלחות האישיות שלהם, ובמידת הצורך ימיינו כלים.
- < ארגון וניקיון הסביבה - כדאי לאפשר לילדים להשתמש במטאטא ויעה ולסייע בניקיון.
- < ניתן להציע לילדים לנקות את השולחנות ולנגבם.
- < לארגן את התפריט ליום למחרת יחד עם הילדים.

ניצוד ניתן לשלב אורח חיים בריא? *

- < קריאת סיפורים וספרים העוסקים בנושא.
- < ייחוד מקום בספרייה לספרים העוסקים בנושא.
- < עריכת תצוגה - אפשר למיין את הספרים בנושא על-פי קריטריונים:
- < ספרי קריאה/ ספרי מידע/ ספרי מתכונים
- < דיוור למשפחה בנושאי בריאות בלוח הורים, בגן או בדוא"ל:
- < שיר / ספר / כתבה מעיתון החודש העוסק בתחום הבריאות.
- < שילוב מוטיבים מתחום הבריאות במרכזים השונים, כגון: מסעדה בגן, מתכונים בריאים, אביזרי היגיינה, כרזות ואמרות בנושא.
- < עריכת ארוחות בריאות וחגיגות בגן בראש חודש, בחגים ובחגיגות.
- < התנסות בבישול בריא בגן.
- < הכנת ספר מתכונים של הגן: בעקבות פעילויות הבישול.
- < הקמת גינת ירק, גינת תבלינים, חממה.
- < ניסויים מדעיים במזון לשם היכרות ולמידה.

הזדמנות לשחק ולחוד חידות *

עדשים

- < מי אני?
- < ניתן למצוא אותי בארבעה צבעים (כתום, ירוק, שחור, חום)
- < אוכלים אותי בעודי זרע.
- < מבשלים אותי.
- < אני תורם לתחושת שובע.

בורגול

- < מי אני?
- < אני עשוי מגרגרי חיטה מבושלת שיובשה ונגרסה לחתיכות קטנות.
- < מכינים איתי סלט ידוע בשם "טבולה".
- < קוראים לי בעברית רִיפּוֹת.
- < אני משפר את תפקוד מערכת העיכול.

גזר גמדי

- < מי אני?
- < אני שורש.
- < צבעי כתום.
- < אני גם גדול וגם ננסי.
- < אפשר לאכול אותי חי, מאודה, מבושל, מטוגן, אפוי וצלוי.
- < ניתן לשתות את המיץ שלי.

אפונה

- < מי אני?

< הצורה שלי עגולה אבל תמיד מגיעה בחבורה.

< הזרעים שלי עגולים וירוקים וגדלים בתוך תרמיל.

< ניתן לאכול אותי בתבשיל, משומרת, וחיה.

תירס

< מי אני?

< הצמח שעליו אני גדל מגיע לגובה של כשניים וחצי מטר.

< אוכלים אותי בכל מיני צורות: פופקורן, קורנפלקס, בקלחים, בתפוזות.

שעועית

< מי אני?

< צורתי מורכבת מקו עקום סגור אבל אני לא עיגול.

< אני גדלה בתוך....

< יש לי נקודה שחורה אחת על....

< אני מופיעה בחמישה צבעים – ירוקה, צהובה, לבנה, שחורה ואדומה.

הצעות נוספות:

< כתבו עלי סיפור ילדים מוכרץ

< המציאו חידות בעצמכם על הירקות, על הפירות ועל המאכלים על-פי התפריט השבועי.

האכילה במסגרת בית-הספר וגן הילדים היא אירוע חברתי. הארוחה מזמנת שעת כושר להקניית הרגלי התנהגות בריאים ולהקניית מסרים חינוכיים משמעותיים. היערכות לקראת הארוחה, שיח חינוכי על בריאות, התנהגות בעת האכילה, עמידה על יישומם של כללי היגיינה, נימוס, ניקיון ופינוי שאריות מזון, צמצום הפסולת ופינוי בתום הארוחה, שילוב הילד האלרגי בזמן הארוחה.

כל אלו מזמנים הקניית יסודות ערכיים-חינוכיים בנושא תזונה, בריאות הגוף והנפש.

הארוחה מציבה אתגרים רבים שנדרשת להם אכפתיות, יצירתיות וחשיבה מחוץ לקופסה.

במסגרת ההזנה נהנים התלמידים מארוחה חמה ובריאה בהתאם להמלצות משרד הבריאות.

לצוות החינוכי תפקיד משמעותי בהזנת הילדים ובחינוך לקידום בריאות

על מנת לסייע בידכם להיות שותפים בקידום בריאות הילדים, דאגה לביטחון התזונתי שלהם, מניעת השמנה והקניית הרגלים נכונים, אנו ממליצים:

ליצור אווירה של 'ארוחה מזמינה ובריאה' בעזרת עצות אלו:

הקצו זמן לארוחה (30 דקות לפחות).	שתפו את הילדים בהרכב הארוחה, ספרו להם מה בתפריט, מה אוכלים היום.
דאגו לשטיפת הידיים לפני הארוחה במים ובסבון – היגיינה	דאגו לסביבה נקייה. נקו את השולחנות לפני הגשת האוכל.
ברכות או דקלום לפני ואחרי הארוחה.	עודדו טעימה והתנסות במוצר חדש, הציגו בפני הילדים את האוכל החדש.
שוחחו על יתרונות המזון הבריא המוגש, העבירו מסר על חשיבות התזונה הבריאה ומקדמת הבריאות.	הגישו בתפארת (הגשה מרכזית). דאגו שילד יבחר מזון לפי העדפותיו, עודדו בחירה באופן עצמאי של המזון.
הציעו שתיית מים בזמן הארוחה.	עודדו אכילה בסכין ובמזלג.
בימים מיוחדים (ראש חודש, ציון אירוע) דאגו לגוון ולארגן את הארוחה באופן שונה.	שלבו את נושאי הבריאות במהלך היום ברצף התכנים החינוכיים.
שוחחו על ערכים חברתיים, על חברות, על הכלה והתחשבות בפרט בילד האלרגי.	שתפו את הילדים בעריכת השולחן, בחלוקת כלי האוכל והמזון, בפינוי השולחן והפסולת ובשטיפת הכלים אם היא רלוונטית.
למדו מהי משמעותה של אלרגיה – אם הנושא רלוונטי.	אכלו יחד עם הילדים מהמזון המוגש. תנו דוגמה אישית.
חיתכו את הירקות והגישו בזמן הארוחה.	הגישו את הפרי באופן שראוי לאכילה, חיתכו את הפירות והגישו לאחר הארוחה או במשך היום.

פלח פעילות מובנית פעילות חינוכית העשרתית

דוגמאות לפעילות סביב ספרים ושירים בגן הילדים

1. מהו הסיפור?

שם הספר: ילד קטן הלך לגן

כריכה

שם הסופר י"ד קמזון

שם המאייר ה' הכטקופף

מטרות העשרה שפתית וטיפוח אהבת הספר והקריאה

משך הפעילות כ-20 דקות

ציוד ואביזרים אביזרים המסמלים את בעלי החיים המשתתפים בסיפור (אוזניים, זנבות, כנפיים ועוד).

תקציר הספר בספר מסופר על ילד קטן שהלך לגן וכל בעלי החיים שהוא פוגש בדרכו מאחלים לו שלום וברכה ודרך צלחה.

מהלך הפעילות

- < ניתן לקרוא את הסיפור במהלך התבוננות באיורים שבספר.
- < אפשר לקרוא את הסיפור בליווי המחשה, תוך התייחסות ושיום בעלי החיים שאותם פוגש הילד: תרנגול, ציפור, חתול, פרפר, כלבלב ועוד.
- < מאפשרים לילדים להפיק קולות של בעלי החיים המשתתפים בסיפור.
- < מזמינים קבוצות של ילדים להתקדם בתנועה במרחב המאפיינת את בעלי החיים.
- < מציעים לילדים להתחפש ולהתאפר על-פי מאפייני הדמויות.
- < הילדים ידקלמו את המשפטים החוזרים בסיפור:

"ילד קטן הלך לגן..."

"שלום, שלום וברכה ודרך צלחה"

2. משחקים במי אני ומה שמי?

בובת יד מצטרפת לקבוצה

- < כדאי לפתוח בשיר המוכר לילדים: 'שלום לכם' מאת דתיה בן דור. אפשר:
- < להמציא תנועות לכל שורה בשיר.
- < להזמין את הילדים למצוא תנועה המתאימה למילה 'שלום' ולבצע אותה בכל פעם שהיא חוזרת בשיר.
- < כדאי להעביר את הבובה בין הילדים. בכל פעם ילד יאמר שלום ויציג את שמו לבובה ולקבוצה ויעביר אותה לילד שלצידו.

3. משחקי שמות

בכל משחק רצוי להדגים את המשחק באמצעות הבובה, ואז להזמין את הילדים להצטרף.

- < כל אחד יאמר את שמו, ושאר הילדים יחזרו אחריו באותו האופן שבו השם נאמר (לאט, מהר, חזק, חלש, קטוע, עם חזרות וכו').
- < כל אחד יאמר את שמו בתוספת תנועה דרמטית. שאר הילדים יתבוננו בו או יחקו אותו.
- < מאזינים למוזיקה שקטה ורגועה. מעבירים סרט ארוך בין הילדים, כל ילד שהסרט יגיע אליו יאמר את שמו וימשיך להעבירו הלאה.

- < כל אחד יאמר את שמו בצורה מיוחדת. לכל ילד קול שונה. מקליטים את קולות הילדים ומאזינים להם.
- < לכל ילד זוג מקלות הקשה (או פקקים, קוביות עץ וכו'). כל אחד יקיש את שמו בצורה מיוחדת (מקל במקל, מקלות על הרצפה, על הכיסא) ושאר הילדים יחקו אותו. אפשר להחליט מראש על האופן שבו אנחנו מקישים את השם: לאט מאוד, מהר, עם הפסקות, עם חזרות, ועוד ועוד.
- < 'רוץ - רוץ שב': כל הילדים ישבו במעגל ואחד מהם יוזמן לצאת מהמעגל. הילד שהוזמן ירוץ מסביב לקבוצה, אך על-פי סימן מוסכם עליו להתיישב מהר בין שני חברים ולומר את שמם בקול רם.
- < **בסוף המפגש:** הבובה תחזור לקופסה ותברך את הילדים "שלום ולהתראות". כדאי להזמין את הילדים לברכה חזרה.

4. משחק התקבצות לקבוצות

מטרות המשחק: התארגנות בזריזות – מתאים לתחילת פעילות ולחימום האווירה.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, עבודת צוות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < הילדים ינועו במרחב התנועתי בצורה חופשית (הליכה, ריצה, דילוג, דהירה וכו'). המובילה תכריז על מספר. על כל הילדים להתקבץ בקבוצות בהתאם למספר שהוכרז על-ידי המובילה.

פעילויות אפשריות

1. כשהמובילה מכריזה על המספר 2 – על הילדים למצוא בן זוג, לעמוד פנים אל פנים ולתת ידיים לבן הזוג. אפשר גם לעמוד גב אל גב ולנסות לרדת ולקום יחד מבלי לנתק את אחיזת הידיים של בן הזוג.
2. כשהמובילה מכריזה על המספר 3 – יצרו הילדים קבוצות בנות שלושה משתתפים שעליהם להסתדר בטור, כאשר השני אוחז במותני הראשון, והשלישי במותני השני. לחלופין, ניתן להניח ידיים על כתפי החבר מלפנים ולנוע כרכבת. עליהם לנוע יחדיו מבלי לעזוב איש את רעהו.
3. כשהמובילה מכריזה על המספר 4 ומעלה, יצרו ארבעה ילדים מעגל כשפניהם למרכז. הילדים ינועו יחדיו עם כיוון השעון, ואחר כך כנגד השעון (לצד אחד ואחר כך לצד השני).

הנחיות למובילה

1. כדי להקל על הילדים להתקבץ רצוי להכריז בתחילת המשחק על שניים או על שלושה מספרים שיש ביניהם זיקה והם יכולים 'להתחבר' ול'התפרק' בצורה פשוטה כמו: 2, 4, 6, 8 או 3, 6, 9.
2. יש להנחות את הילדים ליזום פעילויות בתוך הקבוצה.

שם השיר: 'גינת נעליים' (מתוך הספר 'בובה על חוט', עמוד 9)

גינת נעליים

בגינה שלי
צמחו נעליים,
אדמות, ירקות וכחלות.
נעליים מעור,
נעליים מבד,
נעליים קטנות וגדולות.

עדרתי סביבן, צחצחתי אותן,
השקיתי כל יום פעמים
הייתי הכי מאושר בעולם
כי יש לי גנת נעליים.

כל ערב בחרתי זרעים ושתלתי,
כל בקר קטפתי עוד זוג - ונעלתי.

פעילויות סביב השיר 'גִּינת נעליים'

פעילות ראשונה

נשאל שאלות כגון:

1. מה אהבתם ביותר בשיר?
2. מה יש לכם לומר עליו?
3. למה לדעתכם הילד שתל נעליים?
4. האם הייתם רוצים גינה כזאת בגן?
5. מה אתם הייתם שותלים בגינה?

* לפעילות הבאה הביאו לגן נעליים ישנות או כאלה שאין בהן שימוש.

הצעה לפעילויות שנייה

נפזר את הנעליים במרחב. ניתן לילדים למיין לפי צבעים, גודל וכל סיווג שיציעו.

נתחיל לשחק במשחק התאמות: מזמינים כל פעם שישה ילדים למרחב. כל ילד יבחר נעל, ובהינתן האות/הסימן עליו למצוא בן/בת זוג שיש מן המשותף בנעליים שהם בחרו. למשל נעליים עם שרוכים/צמדן (סקוץ')/אותו צבע ועוד.

הצעה לפעילות שלישית

"בגינה שלי צמחו נעלים...." מה נצמיח בגינה שלנו בגן?

הילדים מוזמנים לצייר/ לגזור/ להניח את הרעיונות/להדביק/לבנות בחומרים בשימוש נוסף וחוזר.

ניצור את הגינה של ילדי הגן באמצעות הצגת מגוון הרעיונות שביטאו באמצעים שונים.

הצעה לפעילות רביעית

בואו נכין בכניסה לגן שלנו את שביל הנעליים.

בעבודת צוות בקבוצות קטנות יבחרו הילדים את הנעליים, ימלאו באדמה, יזרעו או ישתלו/ זרעים אמיתיים ויטפחו את הכניסה לגן, או יצמיחו פרחים, שתילים מעשה ידיהם מהדמיון.

שם השיר: 'מכחול פלאים' (מתוך הספר 'בועה על חוט', עמוד 44)

מכחול פלאים

מכחול פלאים, מכחול פלאים,
רוקד סביבי, אוסף צבעים.

לוקח תכלת משמים,
לוקח חום מאדמה,
שחור מתוך החשך,
לבן מהלבנה.

מניח צבע על הדף, בוחש ומערבב,
טובל עצמו בים וממשיך להסתובב.

ירוק אוסף מהעצים,
צהוב מהזריחה,
שקוף מהאוויר,
סגל מהפריחה,

נגש אלי בשקט, עושה דגדוג נעים,
מביט בי ולוקח - עוד ארבעה צבעים

כתום מהשער שלי,
אדום מהלחיים,
כחול מהמבט שלי,
ורוד מהשפתים.

מורח צבע על הדף, עוצר ומתבונן,
בודק אם זה דומה לי, אני חושב שכן.

פעילויות סביב השיר 'מכחול פלאים'

פעילות ראשונה

< מה אהבתם ביותר בשיר?

< מה יש לכם לומר עליו?

נשחק במילים של השיר - המובילה תחוד חידות והילדים ימשיכו, למשל: לקחתי תכלת מ... לקחת חום מ... לקחתי ירוק מ.....
וכן הלאה.

ולהפך

מהשמיים לקחתי את הצבע? מהאדמה לקחתי את הצבע?

פעילות שנייה

הילדים ימציאו בית לשיר משלהם.

המובילה תשאל את הילדים אילו צבעים הם רוצים להוסיף לשיר ומהיכן נלקחו.

המובילה תכתוב והילדים יאיירו את הבית/הבתים הנוספים לשיר.

פעילות שלישית

ניתן ליצור פֶּתָכָה (פֶּלְטָה) במרחב של הגן באמצעות סימון של חפצים / שאריות טקסטיל (בדים, מטפחות, סרטים, חוטים).

באמצעות מכחול אמיתי / דמיוני יטבלו הילדים כל אחד בתורו את המכחול בצבע שבחרו ולאחר מכן יזמינו הילד/ה שלושה ילדים לצאת לחפש במרחב בגן חפצים בצבע הנבחר שיונחו לצד הצבע בפֶּתָכָה.

שם השיר: 'חיקיתי את אימא' (מתוך הספר 'בועה על חוט', עמוד 28)

חיקיתי את אמא

חיקיתי את אמא,
היא הלכה מהר - הלכתי מהר,
היא הלכה לאט - הלכתי לאט,
היא הרימה יד - הרמתי את היד,
היא הושיטה רגל - הושטתי מיד.

חיקיתי את אמא
היא צחקה בקול - גם אני צחקתי,
היא הסתרקה - גם אני הסתרקתי,
היא אכלה תפוח - אכלתי לצדה,
היא שכבה לנוח - שכבתי לידה.

חיקיתי את אמא
היא אמרה לי די - אני אמרתי די,
אמרה זה לא כדאי - אמרתי לא כדאי,
אז אמא לקחה מחברות וספרים,
וישבה במהירות להכין שיעורים.

ואני?

אני הלכתי לשחק עם חברים.

פעילויות סביב השיר 'חיקיתי את אמא'

פעילות ראשונה

< מה אהבתם במיוחד בשיר?

< מה יש לכם לומר עליו?

< מה קרה בשיר?

בואו נשחק במשחק החיקויים - מי רוצה להיות האימא ומי רוצה להיות הילד/ה?
כל פעם נזמין שלושה זוגות למליאה שיבחרו מי יעשה את התנועה ומי יחקה אותה ואחר כך יתחלפו.
כל פעם נזמין ילד/ה שימציאו תנועה וכל החברים בגן יחקו אותם.

פעילות שנייה

נשאל את הילדים:

< למה הילד הלך לשחק עם חברים ולא המשיך לחקות את אימו?

< אילו דברים נוספים הייתם מציעים שאימא תעשה והילד/הילדה לא ירצו לעשות?

המציאו סוף חדש לשיר.

פעילות סביב הספר 'שלושה דובים בחרוזים'

שם הספר שלושה דובים בחרוזים

שם הסופר רפאל ספורטה

שם המאייר/ת איזה

תקציר הספר בהשראת המעשייה זהבה ושלושת הדובים

מטרות טיפוח השפה והדמיון

משך הפעילות 15 דקות

ציוד ואביזרים פריטים שכל אחד מהם בשלושה גדלים שונים כגון: כוסות, צלחות, קערות, כפות, כיסאות, וניתן גם ליצור מיטות. נאסוף את כולם אל תוך תיבה/ארגז/מזוודה של הסיפור.

פעילות ראשונה

נשאל שאלות כגון:

< מה אהבתם בסיפור?

< במה תרצו לשתף אותנו?

< איזה סיפור הוא מזכיר לכם?

פעילות שנייה

בואו נציג את הסיפור באמצעות חפצים שנמצא בגן.

נשאל את הילדים למה אנו זקוקים?

(פריטים בשלושה גדלים שונים כגון: כוסות, צלחות, קערות, כפות, כיסאות וניתן ליצור את המיטות) נאסוף את כולם אל תוך

תיבה/ארגז/מזוודה של הסיפור

נמשיך למחרת היום....

פעילות שלישית

כל פעם ייגש ילד אחר להוציא חפץ מתוך ארגז הסיפור שלנו.

נציג את כל החפצים שאספו הילדים ונאפשר לכל ילד בתורו לבחור חפץ שאיתו ירצה לשחק ולהמחיש את עלילת הסיפור.

אפשר בשתי קבוצות ואפשר לשחק בקבוצות קטנות.

אנו ממליצים לחלק את הסיפור והמחשתי לשני חלקים (חלק ראשון עד שלחך נכנסה זהבית).

המובילה תקרא בקול את הסיפור ותוך כדי הקריאה יניחו הילדים את החפצים המתאימים במרחב.

פעילות רביעית

נהפוך לדמויות מתוך הסיפור

מי הן הדמויות?

ניתן לילדים לבחור דמות כלשהי כרצונם, והם יתחלקו על-פי הבחירה לקבוצות.

המובילה תזמין כל פעם קבוצת ילדים אחרת המגלמת דמות כלשהי לנוע במרחב בתנועות הגוף המאפיינות אותה בתוספת קול

מתאים. בהמשך יוסיפו משפט קצר המאפיין את משפחת הדוברים "על כיסאי מי זה ישוב?" "מי מדייטתי טעם?".

משפט המאפיין את זהבית "כמה עייפה אני, כמה רעבה אני".

פעילויות סביב הספר 'אוגבו'

שם הספר אוגבו

שם הסופרת אורה איל

שם המאיירת אורה איל

תקציר הספר נועה כל כך רצתה שיהיה לה כלב. בוקר אחד אמרה נועה תראו יש לי כלב קוראים לו אוגבו.

מטרות טיפוח השפה והדמיון

משך הפעילות 15 דקות

ציוד ואביזרים כיסאות

פעילות ראשונה

קראו את הסיפור בקול מבלי להציג את האיורים, והזמינו את הילדים לתאר את הכלב של נועה.

פעילות שנייה

קראו את הסיפור בקול תוך כדי הצגת האיורים לילדים.

נשאל אותם:

< מה אהבו ביותר בסיפור?

< למה היו רוצים להפוך את הכיסא?

פעילות שלישית

נציב כיסא במרכז הגן וכל פעם נזמין ילד אחר שיהפוך את השימוש בכיסא בפנטומימה למשהו אחר והילדים ינסו לגלות.

פעילות רביעית

הילדים יבחרו חפצים נוספים וישחקו במשחק... למה אפשר ב'כאילו' להפוך אותם?

פעילות חמישית

הילדים יאספו לגן כיסאות ישנים שאין להם שימוש ויחליטו יחד למה אפשר להפוך אותם. יחפשו את הכיסאות באמצעות אביזרים שונים.

דוגמאות לפעילות סביב ספרים בבית-הספר

אסופה זו עוסקת במכשש של הילדים עם ספרי קריאה.

לכל ספר מוצעות פעילויות קצרות אחדות שמטרתן להעצים את ההנאה של התלמידים מהסיפורים ולעודד אותם לשוחח וליצור בעקבותיהם.

הספרים:

'גורילה' / אנתוני בראון

'כמה אני אוהב' / סם מקברטני

'על מה הסיפור' / מיריק שניר

'נמר בפיג'מה של זהב' / נורית זרחי

'כובע קסמים' / לאה גולדברג

'שמוליקיפוד' / ט' כרמי ושושנה היימן

'אליעזר והגזר' / לוי קיפניס

'המטרייה הגדולה של אבא' / לוי קיפניס

'האריה שאהב תות' / תרצה אתר

'ארץ יצורי הפרא' / מוריס סנדק

'המלחמה האדירה' / אורה איל

'טרופותי הבת' / ג'וליה דונלדסון

'חנן הגנן' / רינת הופר

לאסופה מצורפים דפי פעילות שאותם ניתן לצלם או לגזור עבור התלמידים.

דפים אלו מסומנים בסימנים הבאים:

דף שניתן לגזירה

דף צביעה או דף כתיבה שאותו ניתן לתת לכל תלמיד (יש לשכפל כמספר התלמידים).

דף שניתן לשכפל עבור התלמידים

גורילה

שם הספר 'גורילה'

שם הסופר והמאייר אנתוני בראון

תקציר הסיפור בספר מסופר על ילדה בשם חנה שאוהבת מאוד גורילות. אבא שלה עסוק מאוד ואין לו פנאי לקחת את חנה לראות גורילות בגן החיות. ביום הולדתה של חנה מצפה לה הפתעה, היא פוגשת גורילה.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים וסיפורים.
2. הבעת רשמים אישיים בעקבות האזנה לסיפור.

משך הפעילות כ 40 דקות

ציוד ואביזרים דפים, צבעים רצ"ב הצעה לדף כתיבה

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להשמיע באוזני התלמידים את הסיפור במרשתת (אינטרנט)

באמצעות [הקישור](#).

2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור – ניתן לשאול שאלות כגון:

< מה אהבתם בסיפור?

< מה אתם חושבים על אבא של חנה? על חנה?

< האם ראיתם פעם גורילות? היכן?

< האם יש איור שאהבתם במיוחד? מהו? מדוע דווקא אותו?

< חנה אהבה גורילות, איזה בעלי חיים אתם אוהבים? מדוע?

3. עבודה יצירתית בעקבות הסיפור – בעל החיים שאני אוהב ביותר. מבקשים מהתלמידים לצייר את החיה שהם אוהבים

ביותר ולכתוב את שמה. את ציורי התלמידים כדאי לתלות בתערוכת 'החיות שאנו אוהבים'. **בעמוד הבא** נמצאת הצעה

לדף מעוצב עבור התלמידים. לתלמידים המעוניינים בכך ניתן לתת דף חלק שאותו יעצבו כרצונם.

שמי: _____

בעל-החיים האהוב עלי הוא:

תִּנְחֹשׁ כֶּמָּה אֲנִי אוֹהֵב אוֹתָךְ

שם הספר 'תִּנְחֹשׁ כֶּמָּה אֲנִי אוֹהֵב אוֹתָךְ'

שם הסופר סם מקברטני

שם המאיירת אניטה ג'ראם

תקציר הסיפור בספר מסופר על הארנבון אגוזיני הקטן והארנב אגוזי הגדול, שמנסים למדוד עד כמה הם אוהבים זה את זה ומגלים עד כמה זה לא פשוט למדוד אהבה.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים וסיפורים.
2. הבנת הקשר בין הכתוב בסיפור לחיי המאזינים.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים דפים, צבעים רצ"ב הצעה לדף כתיבה

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. כדאי לאפשר לתלמידים לצפות בסרטון המציג את עלילת הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.
2. הדגמה באמצעות תנועות עד כמה אוהבים -

- א. קוראים באוזני התלמידים את המשפט מתוך הספר "ככה אני אוהב אותך אמר אגוזיני הקטן ופרש את שתי כפות ידיו הכי רחוק שהצליח להגיע". חשוב להראות גם את האיור.
- ב. מבקשים מהתלמידים לחשוב על משהו/מישהי שהם אוהבים מאוד ומבקשים מהם להראות בתנועות עד כמה הם אוהבים.
- ג. מבקשים מכל ילד/ה להסביר את התנועה שיצר/ה.

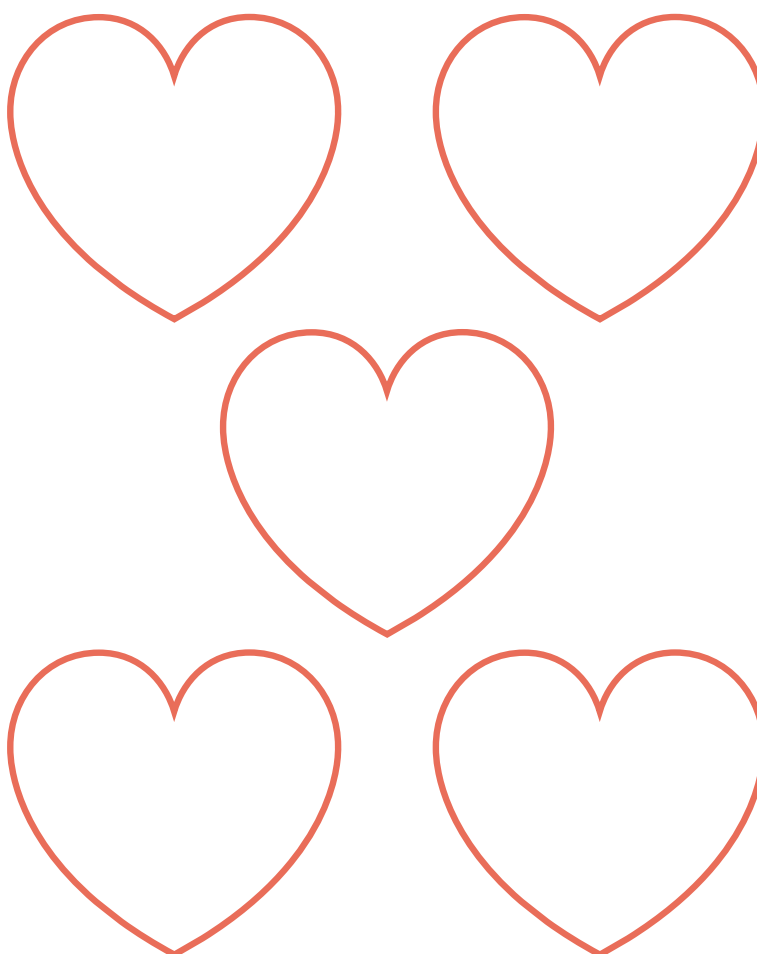
מה אנחנו אוהבים לעשות עם מי שאנחנו אוהבים? – מאפשרים לתלמידים לתאר בכתיבה או בציור מה הם אוהבים לעשות עם מי שהם אוהבים. ניתן להיעזר בדף המעוצב הנמצא **בעמוד זה**.

שמי: _____

מה אני אוהב/ת לעשות

עם _____

על מה הסיפור

שם הספר 'על מה הסיפור'

שם הסופרת מיריק שניר

שם המאיירת חנה ניגר

תקציר הסיפור

ילד מבקש ממבוגר לספר לו סיפור. המבוגר שבסיפור לא קורא באוזני הילד ספר ולא ממציא לו סיפור, אלא אומר "בסדר גמור, על מה הסיפור?" הילד מופתע לרגע, ואז מבין שהפעם הוא יכול להחליט על מה יהיה הסיפור ועונה "סיפור על צפרדע קטנה ירוקה". המבוגר ממשיך "איך מתחיל הסיפור?" והילד מגיב "פעם אחת...". וכך נולד לו הסיפור שבספר שהוא הסיפור שאותו מספר הילד.

מטרות
1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
2. כתיבת סיפור קבוצתי בעקבות האזנה לסיפור.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים < דפי A3 כמספר הקבוצות וחלקי הסיפור - לכל קבוצה ארבעה (4) דפים.
< מספר גלילים של סרט דביק (סלוטייפ).

מהלך הפעילות

1. צפייה במירק שניר ובבֶּתה ממחזות את הסיפור בפני ילדי כיתה א' במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. ניתן לאפשר לתלמידים לצפות כמה פעמים בסרטון ואף להציע להם לפעול כמו התלמידים בסרטון. במידה שאין אפשרות להציג את הסיפור באמצעים טכנולוגיים כדאי לקרוא אותו באוזני התלמידים ותוך כדי קריאה להציג את האיורים.
 2. על מה הסיפור? מבקשים מהתלמידים לשחזר את הסיפור שנבנה בתוך הספר ומתחילים "פעם אחת הייתה צפרדע קטנה וירוקה" מי יכול להמשיך?
 3. מציירים יחד את הסיפור – הסיפור מחולק לארבעה חלקים:
 - א. באגם כחול וגדול חיה לה צפרדע קטנה וירוקה.
 - ב. יום אחד באה חסידה לבנה עם מקור אדום וחיפשה אוכל.
 - ג. הצפרדע נבהלה וצללה לתוך מי האגם.
 - ד. החסידה התייאשה, עפה לאגם אחר והצפרדע ניצלה.
- מחלקים את התלמידים לארבע קבוצות לפי חלקי הסיפור. כל קבוצה תקבל דף בגודל 3A ותצייר את אחד מחלקי הסיפור. בסוף העבודה מחברים בעזרת סרט דביק (סלוטייפ) את כל חלקי הסיפור יחד לפי הסדר הנכון.
- ומהו הסיפור שלכם? מציעים לתלמידים לספר סיפור קבוצתי בעזרת תיווך ושאלות כפי שעושה המבוגר בסיפור.
- < רצוי לעבוד בקבוצות קטנות עד שישה (6) תלמידים בקבוצה, ואת הסיפור שנוצר לכתוב על גיליון נייר גדול או על-פי דפי הכתיבה המעוצבים בעמודים 188-189.
 - < יש לשאול את התלמידים שאלות שיעודדו אותם לספר סיפור ולכתוב לעיניהם את הסיפור שנוצר.
 - < לפניכם דוגמאות לשאלות שניתן לשאול כדי לעודד תלמידים לספר סיפור:
 - < על מה/מי הסיפור שלכם? איפה הסיפור התרחש? מה קרה שם? איך הסיפור נמשך? איך הסיפור מסתיים?
 - < לאחר סיום הסיפור רצוי לקרוא אותו בפני התלמידים שיצרו אותו ולהתכונן להציגו בפני תלמידים אחרים.

Handwriting practice area with horizontal lines. A yellow pencil is positioned at the top right, with a small squiggle drawn on the first line.

נִמְר בְּפִיג'מָה שֶׁל זָהָב

כריכת הספר

'נִמְר בְּפִיג'מָה שֶׁל זָהָב'

שם הספר

נורית זרחי

שם הסופרת

אורה איל

שם המאיירת

בספר מסופר על ילד בשם יוני החולם להיות נמר. הוא נכנס לדמותו של נמר ומשתולל בבית. אבא שלו מנסה להרגיע אותו אך לא מצליח. בסופו של הסיפור אבא של יוני כועס מאוד והופך 'לנמר' בעצמו. יוני נבהל מאוד וחוזר להיות ילד קטן.

תקציר הסיפור

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. הבנה של גיבור הסיפור לצורך יצירת הזדהות.

כ-40 דקות

משך הפעילות

< דפים חלקים וצילום הדפים הרצ"ב.

ציוד ואביזרים

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להציג את הספר גם במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. בקישור קיימת המחשה מרתקת של דפי הספר.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור – שאלות כגון:

< איזו חיה יוני רוצה להיות? מדוע אתם חושבים שהוא רוצה דווקא להיות נמר ולא חיה אחרת?

< מה עושה יוני כמו נמר בסיפור? (משתולל, אוכל עם הידיים, מורח את האוכל על השולחן, מושך לתינוק בשיער, צועק בקול רם, רוצה לטרוף את אבא).

< האם באמת כך מתנהגים נמרים בטבע? כדאי להציג בפני התלמידים את הסרטון על אודות הנמר במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.

< למה אתם חושבים שיוני מתנהג כך? (יש להפנות את תשומת לב התלמידים לעובדה שליוני נולד אח קטן והוא מקנא, עובדה שאינה מופיעה בכתובים אלא רק באיור). מה הייתם מציעים לו לעשות במקום להשתולל כמו נמר?

3. עוזרים ליוני מהסיפור – ממליצים לתלמידים להציע ליוני הצעות בכתיבה / ציור / שיר / הצגה – מה כדאי לו לעשות בעקבות הולדת אחיו.

4. מדמיינים – איזה בעל חיים הייתם אתם רוצים להיות? מהן התכונות של אותו בעל חיים? משימה לתלמידים להכין המחזה של בעל החיים שאותו היו רוצים להיות ולשחק עם התלמידים האחרים בניחוש. כל תלמיד או זוג תלמידים יציגו את בעל החיים שבחרו להיות, וחבריו ינחשו מהו בעל החיים.

יוני כדאי לך...

כובע קסמים

שם הספר	'כובע קסמים'
שם הסופרת	לאה גולדברג
שם המאיירת	רינת הופר
תקציר הסיפור	הילדה בסיפור מדמיינת שיש ברשותה כובע קסמים שבעזרתו היא מגשימה את חלומותיה ומצליחה להתגבר על הקשיים שלה.
מטרות	1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים. 2. זיהוי מילים חורזות באמצעות סיומות זהות.
משך הפעילות	כ-40 דקות
ציוד ואביזרים	< ניירות צבעוניים חתוכים לגודל המתאים להכנת כובע. < לורדים/טושים/פנדה < קעריות פייטים < קעריות נצנצים < קעריות עם קרעי נייר צבעוניים לקישוט

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור בפני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להציג את הסיפור בפני התלמידים במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור, ולאפשר להם להצטרף לפזמון החוזר.
2. בעקבות הסיפור – "כובע עשה כל מה שאני רוצה" מה ביקשה הילדה מהכובע?
3. משחק החרוזים – הסיפור כתוב בחרוזים. כדאי לקרוא שוב את הסיפור ולבקש מהתלמידים להשלים את החרוזים הנמצאת בשורות צמודות כגון:

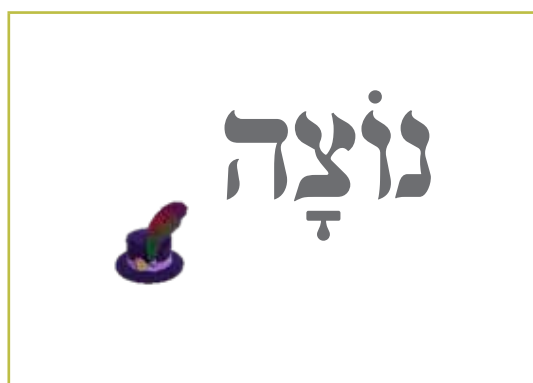
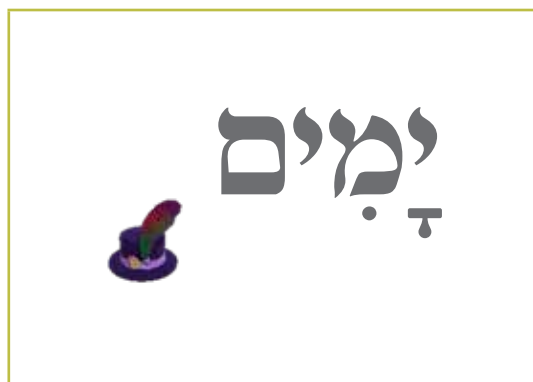
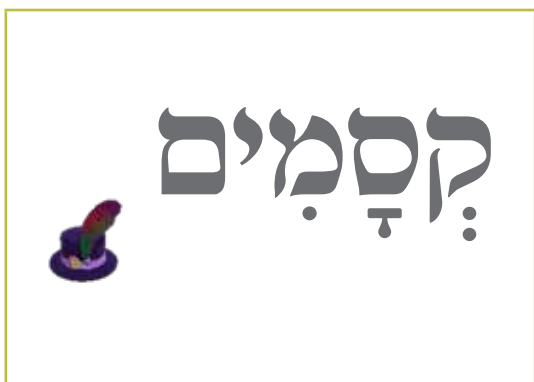
"כל הימים כל הימים

חולמת אני על כובע..." (על התלמידים להשלים בהתאם לחרוז).

לאחר שהתלמידים חזרו על החרוזים אפשר להציע להם לשחק במשחק לוטו התאמת החרוזים מתוך הסיפור. על התלמידים למצוא את הקלפים החוזרים ולהשמיע בקול את החרוזים.

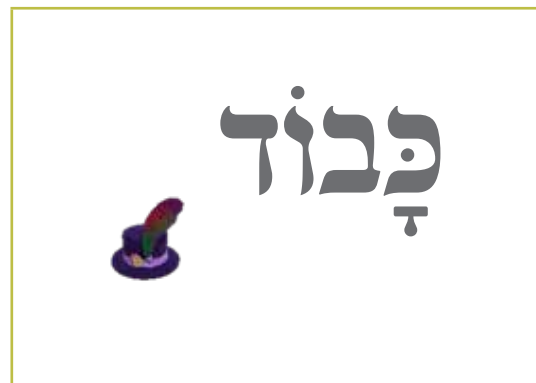
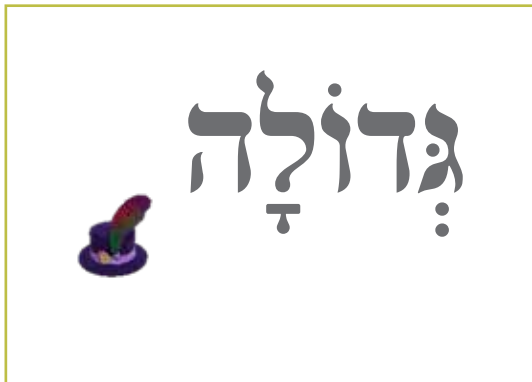

הצעה לקלפי משחק

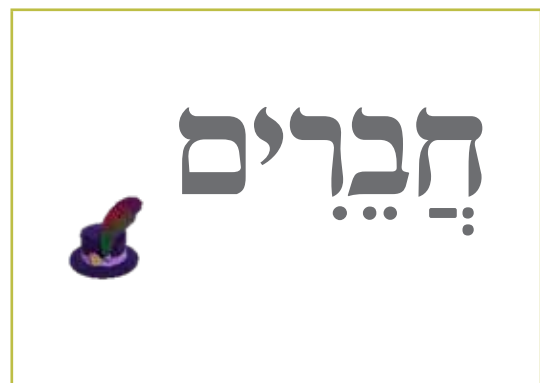
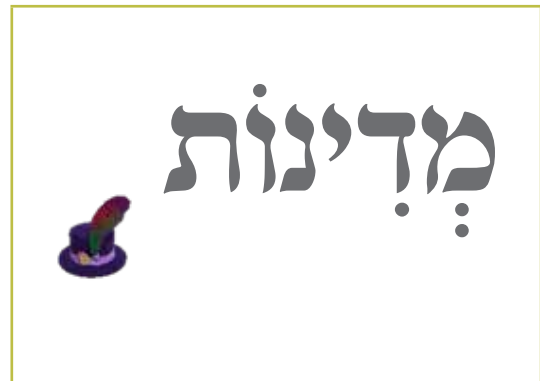
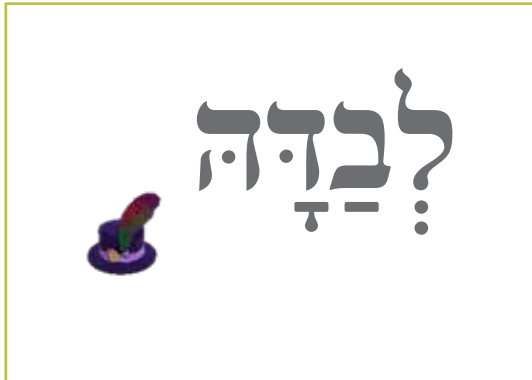

המשך לקלפי משחק

המשך לקלפי משחק

שְׁנִיָּה אֲנִיָּה

4. יוצרים כובע קסמים – מציעים לתלמידים ליצור את כובע הקסמים שלהם.

המשימה לתלמידים

< בחרו נייר בצבע האהוב עליכם.

< הכינו מקיפולי נייר את הכובע שלכם.

< כתבו בשולי הכובע מה הייתם עושים אילו היה לכם כובע קסמים.

< קשטו כרצונכם והציגו בפני תלמידי הכיתה.

לפינכם שני קישורים לסרטוני וידאו ובהם הדגמה כיצד מכינים כובע מחומרים שונים:

[הכנת כובע מנייר](#)

[הכנת כובע בקיפולי אוריגמי](#)

בעמוד הבא תמצאו תמונות הממחישות כיצד ניתן ליצור כובע מנייר.

הכנת כובע מנייר

צעד אחר צעד להכנת כובע

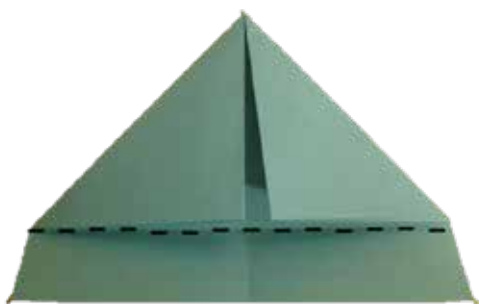
1 מקפלים לאורך גיליון נייר.

2 מקפלים שוב והפעם לרוחב.

3 מניחים את הנייר כשחלקו הפתוח מופנה כלפי מטה ומקפלים את שתי הפינות כלפי מטה עד הקפל המרכזי.

4 מקפלים את השכבה העליונה בחלק התחתון כלפי מעלה - מהיכן שמתחילים המשולשים. וחוזרים על התהליך גם בצד השני.

5 יצרנו בעצמנו כובע מנייר עכשיו הגיע הזמן לקשט אותו.

שְׁמוּלִיקֶפֶד

שם הספר 'שְׁמוּלִיקֶפֶד'

שם הסופרים והמאיירים ט' כרמי ואשתו דאז שושנה היימן בשם העט 'כוש' (ראשי תיבות של כרמי ושושנה).

תקציר הסיפור בסיפור מסופר על ילד בשם גדי שחלה ונותר לבדו בביתו. קיפוד נחמד בשם שמוליק בא לבקר אותו והם מתיידדים. בסוף הסיפור שמוליק צריך לחזור למשפחתו וגדי נפרד ממנו.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
2. חיבור לחוויית החברות בחיי הילדים.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים גיליונות של עיתונים/ירחונים.

< כמה זוגות של מספריים.

< בקבוקני דבק.

< דפים לבנים ליצירת ההדבק (קולאז')

< צילום של האיור הרצ"ב.

מהלך הפעילות

1. הצגת הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. במידה שאין נגישות לאמצעים טכנולוגיים קוראים את הסיפור באוזני התלמידים ומציגים את האיורים.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור – שאלות כגון:

< מה אהבתם בסיפור?

< שמוליק שימח את גדי החולה - מה משמח אתכם כאשר אתם חולים?

3. יוצרים הַדְבֵק (קולאז') "אנחנו חברים טובים" - שמוליק הפך להיות חברו של גדי. הם בילו יחד ואכלו תותים. מה אתם אוהבים לעשות עם חברים? בעקבות השיחה עם התלמידים מאפשרים להם בזוגות או בקבוצה קטנה, ליצור הַדְבֵק (קולאז') מתמונות גזרות מתוך ירחונים המבטאות את החברות שלהם. כדאי להציג את ההדבקים בתערוכה כיתתית.
4. מקשטים קיפודים באמצעות עלים - כל ילד יקבל איור של קיפוד. עליו לאסוף עלים, להדביק אותם כקוצים ולצבוע את הקיפוד.
- ניתן להשתמש באיור הנמצא **בעמוד הבא**.

אֲלִיעֶזֶר וְהַגֶּזֶר

שם הספר 'אֲלִיעֶזֶר וְהַגֶּזֶר'

שם הסופר לוין קיפניס

שם המאיירת פזית מלר-דושי

תקציר הסיפור

סבא אליעזר זרע גזר בגינת הירק שלו ושל סבתא אלישבע. באחד הימים ניסה סבא אליעזר להוציא את הגזר מהאדמה, אבל הוא לא זז. אף שהפעיל כוח רב במשיכה מן אדמה הגזר לא נעקר ממקומו.. סבתא אלישבע הגיעה לעזרתו ומשכה גם כן, אך הגזר לא זז. הגיעו בזה אחר זה הנכדה אביגיל, הבן הכלבלב, ומיאו החתול ועזרו למשוך, אך הוא עדיין לא זז. רק כאשר הצטרף למשיכה העכבר האפור נעקר הגזר ממקומו, וכולם שמחו מאוד ואכלו אותו יחד.

מטרות 1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

2. הבנת חשיבות שיתוף הפעולה.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים < חבילות פלסטלינה כמספר הקבוצות הצפוי.

< קופסאות נעליים כמספר הקבוצות הצפוי.

מהלך הפעילות

1. הצגת הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. במידה שאין נגישות לאמצעים טכנולוגיים קוראים את הסיפור באוזני התלמידים ומציגים בפניהם את האיורים.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. שאלות כגון:
 - < מי עזר לסבא אליעזר? מדוע כולם שיתפו פעולה?
 - < מה היה קורה אם אחת מהדמויות לא הייתה מוכנה לעזור?
 - < האם יצא לכם לעבוד בשיתוף פעולה? מה עשיתם וכיצד הרגשתם?
3. המחזת הסיפור – מחלקים את התפקידים בין התלמידים (סבא אליעזר, סבתא אלישבע, הנכדה אביגיל, הכלב, החתול והעכבר). כל תלמיד יגלם דמות אחרת בסיפור, ושני תלמידים יהיו בתפקיד של מחזיקי הגזר. מספרים שוב את הסיפור. כל תלמיד בתורו יקום ויצטרף למושבים בגזר, עד לסופו של הסיפור. ניתן להמחזיז את הסיפור כמה וכמה פעמים כדי שכמה שיותר תלמידים יוכלו להשתתף ולהחליף את בעלי התפקידים בכל הקראה.
4. עובדים בשיתוף פעולה ובונים בפלסטלינה – מחלקים את התלמידים לקבוצות בנות ארבעה (4) תלמידים. כל קבוצה תקבל חבילת פלסטלינה. התלמידים יתבקשו לפסל בתוך קופסת נעלים סיטואציה אחת מתוך הסיפור. בסוף העבודה תציג כל קבוצה את היצירה שלה ותציין כיצד התנהלה העבודה המשותפת ומה הייתה רמת שיתוף הפעולה.

דוגמאות לדמויות שניתן ליצור מפלסטלינה

המטרייה הגדולה של אבא

כריכת הספר

'המטרייה הגדולה של אבא'

שם הספר

לוין קיפנים

שם הסופר

פזית מלר-דושי

שם המאיירת

טל תלתל רוצה ללכת לגן, אבל בחוץ יורד גשם זלעפות. הוא מחליט להשתמש במטרייה הגדולה של אבא. בדרך אל הגן הוא אוסף איתו עוד ועוד חברים וכולם מצטרפים לטל תלתל מתחת למטרייה הגדולה של אבא.

תקציר הסיפור

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. הבנת חשיבות שיתוף הפעולה.

כ-40 דקות

משך הפעילות

< צילום קלפי המילים החורזות.

ציוד ואביזרים

< צילום איור של המטרייה הרצ"ב.

מהלך הפעילות

1. לפני הקריאה - חשוב לשאול את התלמידים מה הם עושים כאשר יורד גשם חזק ועליהם ללכת לבית-הספר או לחוג.
2. הצגת הספר במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור. במידה שאין נגישות לאמצעים טכנולוגיים קוראים את הספר באוזני התלמידים ומציגים את האיורים מתוך הספר. לאחר ההיכרות עם הספר כדאי לשוחח עם התלמידים ולגלות אם קיימים הבדלים בין דרכי ההתנהגות שלהם לעומת אלה של טל תלתל מתוך הסיפור.

3. משחקים במשחק 'רצף של חרוזים' – מה שמייוחד בסיפור הוא שהרבה מילים מתחברות להן יחדיו לחרוזים, לדוגמה: גנון-חלון-אדון-רון.

בשלב הראשון כל תלמיד יקבל מילה אחת מתוך הסיפור ומשמיעים אותה.

בשלב השני מבקשים מהתלמידים למצוא את התלמידים שיכולים ליצור איתם רצף של חרוזים ונעמדים יחד. כדי להקל על התלמידים צבועות מסגרות המילים החורזות בצבעים זהים. במידה שרוצים להעלות את רמת הקושי ניתן להדפיס את המילים במסגרת בצבע זהה.

בשלב השלישי כל קבוצה משמיעה בקול את כל המילים החורזות שלה.

בעמודים 207-209 נמצאים קלפי המילים החורזות.

4. צובעים מטרייה ומזמינים חברים להצטרף אליה - לו הייתם טל תלתל את מי הייתם מצרפים למטרייה שלכם? כתבו שמות של חברים וקשטו את הדף.

דף הצביעה נמצא בעמוד 210

הצעה לקלפי משחק

חֵלּוֹן

גִּבּוֹן

רוֹן

אֶדוֹן

צוּעֶקֶת

שׁוּרְקֶת

המשך קלפי משחק

צֶפֶזֶר

דֶרֶזֶר

חֶמֶזֶר

קֶר

לְחַיִּים

אֶפְרַיִם

המשך לקלפי משחק

בִּינְתִים

יָדִים

מֵים

מִגָּפִים

עֵינִים

נְשָׁמִים

המטריה הגדולה של _____

הַאֲרִיָּה שְׁאֵהֵב תוֹת

'הַאֲרִיָּה שְׁאֵהֵב תוֹת'

שם הספר

תרצה אתר

שם הסופרת

דני קרמן

שם המאייר

תקציר הסיפור

בסיפור מסופר על אריה שרוצה לאכול רק תותים, אבל ביער שבו הוא גר אין תותים. אימו הלביאה מנסה לשכנע אותו לאכול מאכלים אחרים, אבל הוא לא מסכים. כאשר תלמידים מטיילים ביער והם נושאים בתיקים תותים, מבקש האריה לטעום, אבל התלמידים נבהלים ובורחים מהמקום. האריה אוכל את כל התותים שהם השאירו, וכתוצאה מכך הוא החליט שהוא לא אוהב תותים. מאותו יום והלאה הוא אוכל בתיאבון את האוכל שנותנת לו אימו.

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. ביטוי עמדה אישית כלפי גיבור הסיפור.

כ-40 דקות

משך הפעילות

צילום תמונה של האריה רצ"ב.

ציוד ואביזרים

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור באוזני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:

< מה הצחיק אתכם בסיפור?

< למה לדעתכם רצה האריה לאכול רק תותים אם מעולם לא טעם אותם?

< מה גרם לאריה להבין שהוא לא אוהב תותים?

< האם קרה לכם פעם שרציתם מאוד משהו, וכשקיבלתם אותו לא אהבתם? איך הרגשתם?

3. האריה בתחילת הסיפור ובסופו - מציגים בפני התלמידים שתי תמונות זהות של אריה.

4. בתמונה הראשונה מבקשים מהם להוסיף לאריה פרטי לבוש מקושטים בתותים, רקע של תותים, תכשיטים בצורת תותים ועוד.

5. בתמונה השנייה מבקשים מהם להוסיף מאכלים שהאריה אכל בסוף הסיפור.

את היצירות של התלמידים כדאי להציג בתערוכה ולדון בהבדלים בין שתי התמונות. הצעה לדף מעוצב נמצאת בעמוד הבא.

האריה בתחילת הסיפור

האריה בסוף הסיפור

אַרץ יְצוּרֵי הַפָּרָא

'ארץ יצורי הפרא'

שם הספר

מוריס סנדרק

שם הסופר והמאייר

תקציר הסיפור

בסיפור מסופר על ילד בשם מקס, שערב אחד החל להשתולל בבית. אימא שלו שולחה אותו למיטתו מבלי לאכול ארוחת ערב. בחדר, מפליג מקס בדמיון ל'ארץ יצורי הפרא', שם הוא פוגש במפלצות גדולות ומפחידות, ששואגות עליו. מקס מתבונן בהן במבט מיוחד והן משתתקות. בעקבות כך הוא מוכתר למלך המקום. למרות היותו המלך, עם הזמן מרגיש מקס בודד ומתגעגע לביתו. הוא חוזר לחדרו, שם הוא מוצא את ארוחת הערב שלו מחכה לו 'עדיין חמה'.

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

מטרות

2. יצירת קשר בין האיורים לכתוב בסיפור.

כ-40 דקות

משך הפעילות

צילום איור המפלצת רצ"ב.

ציוד ואביזרים

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר באוזני התלמידים תוך הצגת האיורים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.

2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:

< מה אהבתם בסיפור?

< האם קרה לכם שפחדתם פעם ממשוהו והצלחתם להתגבר על הפחד? כיצד עשיתם זאת?

3. מתבוננים באיורים של המפלצות המפחידות - כאשר מקס הגיע לארץ יצורי הפרא הם שאגו את השאגות המפחידות שלהם וניסו להפחיד אותו. הסופר צייר את המפלצות בצורה מיוחדת כדי שהן תיראנה מפחידות. נתבונן באחת מהמפלצות מתוך הספר ונראה כיצד בחר הסופר לצייר אותה:

ניתן להציג את האיור מתוך הספר עצמו, או להציג את האיור המוצג **בעמוד נבא** בהגדלה (ניתן לצלם עבור כל אחד מהתלמידים את האיור המוגדל).

רצוי לתאר בעל-פה את הפרטים בציור ההופכים את המפלצת ל'מפחידה':

< קרניים

< שיניים מחודדות

< ציפורניים חדות

< קשקשים

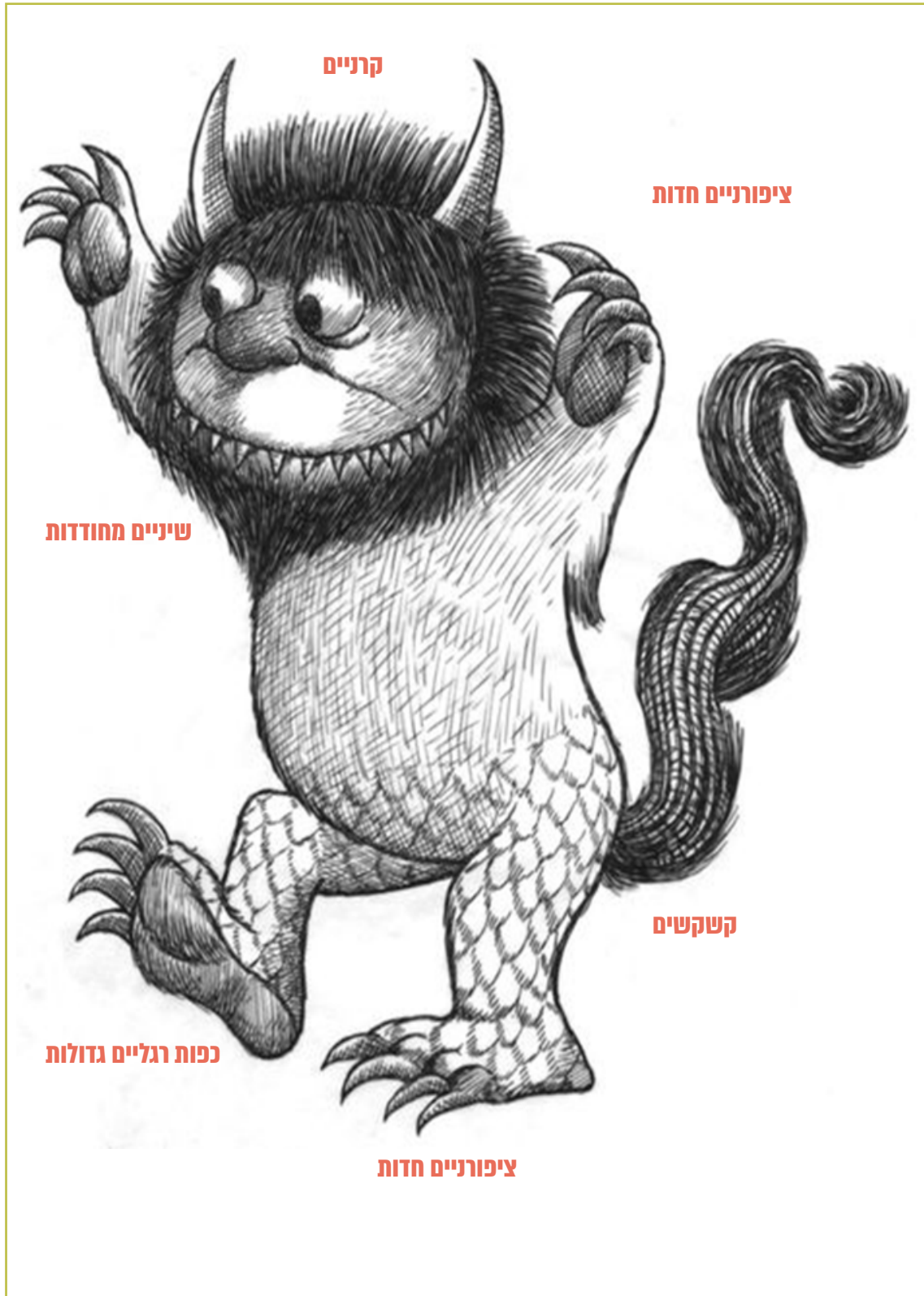
< עיניים חודרות

< כפות רגליים גדולות

וכל מה שהתלמידים מוצאים כ'מפחיד'.

4. מתנסים בציור 'מפלצת מפחידה' - מציעים לתלמידים לצייר ציור של מפלצת שיכולה להפחיד, ומאפשרים להם להיעזר בפריטים שזיהו כמפחידים.

5. אם ברשותכם אביזרים ניתן לבקש מהתלמידים שיתחפשו למפלצת מפחידה, ישמיעו קולות מתאימים, ילכו בצורה מתאימה וכד'. ניתן לשחק במשחק 'מיהי המפלצת המפחידה ביותר'. בוחרים מי מהתלמידים הצליח להיות המפחיד ביותר.

קרניים

ציפורניים חדות

שיניים מחודדות

קשקשים

כפות רגליים גדולות

ציפורניים חדות

המלחמה האדירה

שם הספר

שם הסופרת והמאיירת

אורה איל

תקציר הסיפור

בסיפור מסופר על הילדים דן ואלון שמתחילים לריב זה עם זה בשעת משחק. המריבה הופכת למלחמת ענקים של מפלצות יורקות אש ומלכים דמיוניים. ואולם, כמו שהמריבה התחילה כך היא הסתיימה, ושני 'האויבים' הלכו לחפש חיפושיות ושוב הפכו חברים טובים.

מטרות

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
2. חיבור לחוויית החברות בחיי הילדים.

משך הפעילות

כ-40 דקות

ציוד ואביזרים

דפים לבנים, עיתונים.

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור באוזני התלמידים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות [הקישור](#).
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:
 - < דן ואלון הם חברים טובים מדוע הם התחילו לריב?
 - < איך הסתיימה המריבה בין דן ואלון?
 - < למה לדעתכם קוראים לספר 'המלחמה האדירה'?

< מה אתם אוהבים לעשות עם החברים שלכם?

< היזכרו במריבה עם חבר/ה? איך היא התחילה ואיך היא הסתיימה?

3. חברים טובים נהיה – מה אפשר לעשות יחד עם חברים?

מבקשים מהתלמידים לספר על דברים שאפשר לעשות יחד עם חברים

כגון: לשחק, לרקוד, לצייר, לטייל, ליצור, לצפות בסרט וכד'.

4. בזוגות – מה אני יודע היטב ויכול ללמד חבר/ה? כל תלמיד בתורו ילמד תלמיד אחד דבר-מה שהוא טוב בו.

5. מציגים מה חברים יכולים לעשות יחד – התלמידים יצרו (בזוגות/קבוצות קטנות) יצירות בנושא חברות. אפשר ליצור קולאז' של תמונות גזרות מתוך עיתונים שמציגות לדעתם חברות טובה, אפשר לפסל או לכייר, לצייר, לצלם וכד'.

בסיום יוצרים תערוכת 'החברות שלנו'.

טרופותי הבת

שם הספר

שם הסופרת

ג'וליה דונלדסון

שם המאייר

אקסל שפילר

תקציר הסיפור

טרופותי הבת היא ביתו של טרופותי. היא דומה מאוד במראה שלה לאביה. אבא שלה מזדיר אותה שלא לצאת אל היער, כדי שלא תיתקל בעכבר הגדול והנורא. הבת הסקרנית איננה חוששת, יוצאת אל הלילה החשוך והקר והולכת לחפש את העכבר. היא מאמינה שהוא לא קיים. אך לבסוף היא פוגשת עכברון קטן וחכם. טרופותי הבת מסתכלת עליו ואומרת: "האם זהו העכבר הגדול והנורא? העכבר, המפעיל את מוחו ומוכיח שהגדל והכוח הם יחסיים". טרופותי הבת נבהלת מאוד ובורחת אל אבא טרופותי הנמצא במערה. אבא מחבק חזק, מנחם ומרגיע אותה.

מטרות

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.

2. הבחנה בהומור העולה מתוך הסיפור.

משך הפעילות

כ-40 דקות

ציוד ואביזרים

צילום דף איורים רצ"ב, עיתונים ניירות צבעוניים.

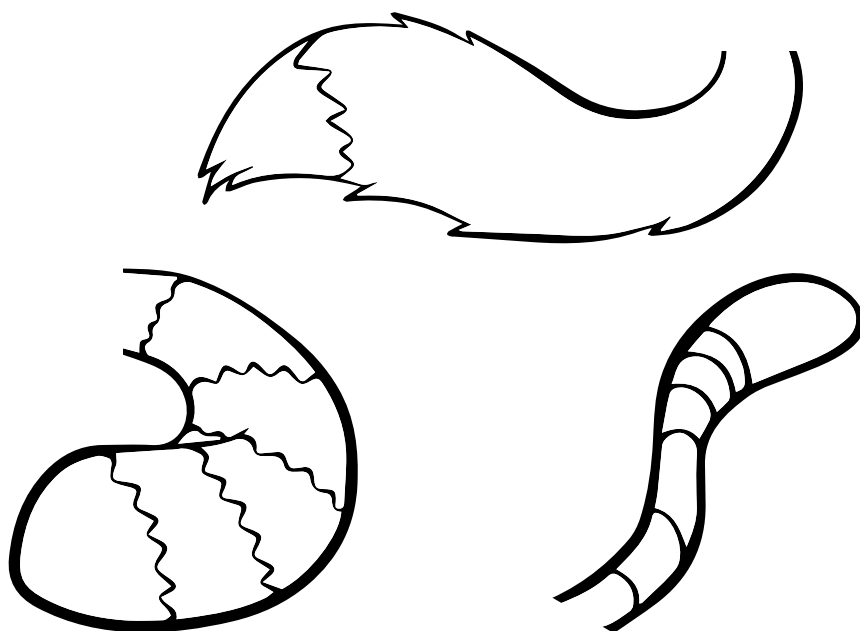

מהלך הפעילות

1. קריאת הספר באוזני התלמידים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות [הקישור](#).
ניתן להציג בפני התלמידים גם את הספר הראשון בסדרה 'טרופות' באמצעות [הקישור](#).
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:
 - < האם הסיפור מצא חן בעיניכם? מדוע? האם הוא הצחיק? הפחיד?
 - < האם אפשר לומר שהעכבר חכם, למה?
 - < לו הייתם פוגשים את טרופותי הבת מה הייתם אומרים לה?
3. גם אנחנו ממציאים חיות - מבקשים מהתלמידים לחשוב על חיה שלא קיימת ושהם היו רוצים 'ליצור אותה', איך היא הייתה נראית? אפשר לעזור לתלמידים לפרט איזה זנב היה לה? אילו עיניים? פרווה וכד'.
מבקשים מהם ליצור את החיה הדמיונית שלהם ולתת לה שם. התלמידים יכולים לבחור מבין כל חומרי היצירה או תמונות מירחונים וליצור את החיות הדמיוניות שלהם.
תלמידים שירצו בכך יוכלו להציג בפני חבריהם את החיה הדמיונית שיצרו.
תלמידים המעוניינים יוכלו להיעזר בדף הגזירה הנמצא בהמשך בדף ניתן למצוא מגוון של פריטים לעיצוב חיה דמיונית.

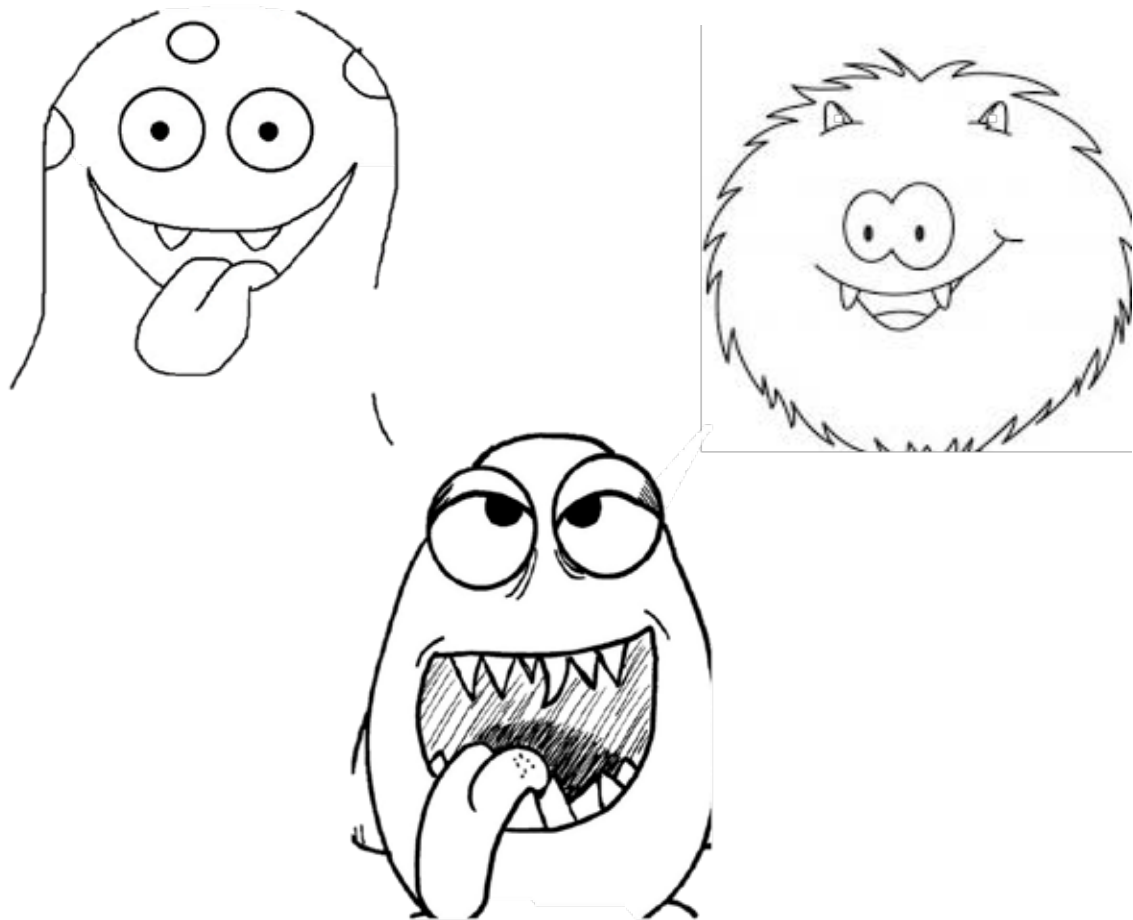

זנבות לבחירה וגזירה

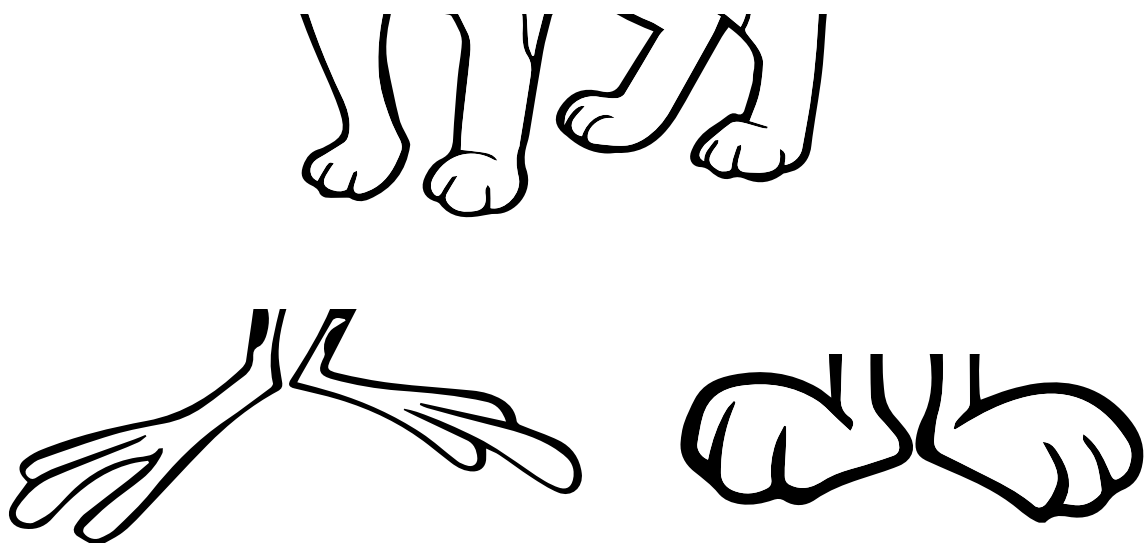

פנים לבחירה ולגזירה

רגליים לבחירה ולגזירה

חַנּוּ הַגֶּנֶן

שם הספר 'חנן הגן'

כתבה וציירה רינת הופר

מטרות

1. הרחבת ההיכרות עם ספרים ועם סיפורים.
2. מהסיפור לחיים - התנסות בזריעה ובהנבטה וניהול תצפית בעקבות ההתנסות.

תקציר הסיפור

בסיפור מסופר על חנן הגן שנותן לילדים פירות ומבטיח שחבוי בהם מטמון (אוצר). אבל הילדים מוצאים בתוכם רק חרצנים. הם מתאכזבים אבל חנן הגן מבקש מהם לזרוע את החרצנים באדמה ולראות מה יקרה.

משך הפעילות

כ-40 דקות

ציוד ואביזרים

- < כלים חד-פעמיים עמוקים (כדוגמת מַרְקִיּוֹת) כמספר התלמידים.
- < חבילת צמר גפן
- < מים
- < זרעים להנבטה - ניתן להשתמש בזרעים הבאים: חומס, פול, אפונה, שעועית.
- < צילום דף התיעוד.

מהלך הפעילות

1. קריאת הסיפור באוזני התלמידים. ניתן להיעזר בסרטון המציג את הסיפור במרשתת (אינטרנט) באמצעות הקישור.
2. שיחה קצרה בעקבות הסיפור. ניתן לשאול שאלות כגון:
 - < מה אהבתם בספר?
 - < מה היה המטמון שחנן נתן לילדים?
 - < באיורים בספר מסתתרים דברים מצחיקים האם תוכלו למצוא אותם? מה מצחיק בהם? (הפירות על העצים, חיות מסתתרות, ילדים שדומים לעצים).
3. הגננים הצעירים – התלמידים ינביטו זרעים ויצפו בתהליך הנביטה.

אופן ההנבטה

1. נותנים בידי כל תלמיד כלי להנבטה וחתיכת צמר גפן.
2. משטחים את הצמר גפן בעובי של כס"מ אחד בתוך הכלי.
3. מפזרים את הזרעים על גבי צמר הגפן.
4. משקים במעט מים – עד שהצמר גפן יהיה לח וממתינים במשך כשלושה ימים.
5. לאחר כשלושה ימים יתחילו הזרעים לנבוט.
6. לאחר הנביטה כדאי להציע לתלמידים להעביר את הנבט לכלי בשימוש חוזר (כדוגמת קופסה ריקה של גבינה) למלאו באדמה ולהמשיך ולגדל את הנבט בבית.

דוגמא להנבטה של
זרעים על מצע של
צמר גפן רטוב

כדאי להציע לתלמידים לעקוב במשך כמה ימים אחר תהליך ההנבטה. ניתן להיעזר בדף התצפית הנמצא **בעמוד הבא**.

פעילויות המזמנות דרמה ויצירה לתלמידי בתי-הספר

אַגֶּדֶת גֶּשֶׁר / מחדש הספר – שלמה אבס

אַגֶּדֶת גֶּשֶׁר

שם הספר

שלמה אבס

שם הסופר המחדש

גיל - לי אלון קוריאל

שם המאיירת

1. התלמידים ישפרו את יכולת ההבעה בעל-פה.

מטרות

2. התלמידים ישתמשו בשיח מגשר ובמונחים מעולם הגישור.

3. התלמידים יגלו זוויות התבוננות שונות על קונפליקט.

4. התלמידים ימצאו פתרונות מגוונים לבעיות.

כ-40 דקות

משך הפעילות

בד כחול, מקלות ארטיקים, קוביות, לגו, אטבים, מנקי מקטרות, תלבושות.

ציוד ואביזרים

תקציר

- < מתן ונח הם חברים מילדות. הם עוזרים זה לזה בכול: - לגזוז את הצמר, לחלוב את הפרות, לקטוף את הפירות. אחר הצהריים הם נפגשים, שותים יחד כוס תה ומדברים. באחד הימים פרצה מריבה בין השניים בגלל עגל שמצאו בדרך. רק אליהו הנגר היה יכול לעזור להם להשלים. הוא בנה גשר במקום חומה, וכך החזיר את החברות למקומה.

דגשים

- < חברות יכולה להפוך לריב בגלל שטות.
- < גם במצבי משבר אפשר תמיד למצוא דרך להחזיר את החברות.
- < רב כוחו של המגשר לבנות גשר בין הניצים. בכוחו לבנות גשר במקום חומה.

מהלך הפעילות

- < נושבי את הילדים במעגל ונפרוס בד כחול ('ים') במרכז. נניח שהיינו רוצים להגיע מצד אחד לצד האחר נשים מפריד בינינו.
- < נשוחח: מה היינו יכולים לעשות כדי להגיע לחברינו בצד האחר?
- < מה היינו יכולים לעשות יחד עם חברינו אחרי שהיינו מגיעים אליהם?
- < נקרא בקול את הסיפור.
- < נקרא את הסיפור על-פי התפקידים: נברר עם הילדים מי הן הדמויות, נחלק תפקידים ונקרא שוב את הסיפור. בזמן הקריאה נאפשר לכמה ילדים להמחזז את הקטעים שקוראים.
- < נציע לילדים לבנות גשר (או חומה...) ניתן להם מקלות ארטיקים, קוביות, לגו, אטבים, מנקי מקטרות.
- < נחלק את הילדים לקבוצות, נציע להם תלבושות ואביזרים להמחזת הסיפור ולהכנתו לקראת הופעה.

בִּקְרָטוֹב גְּדִלְיָהוּ / שלומית כהן אסיף

שם הספר 'בִּקְרָטוֹב גְּדִלְיָהוּ'

שם המחברת שלומית כהן אסיף

שם המאייר יוסי אבולעפיה

- מטרות
1. התלמידים יתרגלו את יכולת ההבעה בעל-פה.
 2. התלמידים ירחיבו את אוצר המילים בתחום הצרכנות.
 3. התלמידים ימצאו פתרונות לבעיות בתחום הצרכנות.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים אריזות ריקות של מוצרי צריכה.

פעילויות להרחבה ולהעשרה

נשיר עם הילדים את שירו של ר' נחמן מברסלב - 'כל העולם כולו גשר צר מאוד'. אפשר לשיר עם הזמר דודו פישר. [לקישור](#).

תקציר

סיפור מחורז, על חנות קטנה ועל מר גדליהו החנווני שיודע לחלום...

אדון גדליהו נפגש בחלומו עם דמויות צבעוניות, הנותנות לו עצות רבות וטובות והמלמדות כל אחת לקח חשוב לחיים.

דגשים

1. צרכנות נבונה - "אל תמכור לי מה שלא נחוץ" אומרים בעלי החיים לאדון.
2. חלומות - גדליהו פוגש בחלומו את בעלי החיים אשר מייעצים לו ומלמדים אותו.

מהלך הפעילויות

צרכנות נבונה: נעודד את הילדים לדון בסוגיית הצרכנות המושכלת ונקשר אותה לסיפור. נשאל: האם אתם קונים תמיד רק דברים שאתם צריכים? האם לפעמים אתם מתפתים לקנות משהו שלא באמת נחוץ? בעקבות הסיפור נשוחח עם הילדים על הרגלי צרכנות, על ההבדל בין דבר נחוץ לדברים שאינם נחוצים. נקים מרכול בפינת הכיתה, כדי לדמות תהליך רכישה. הילדים ימיינו ויסדרו את המוצרים שהביאו מהבית (אריזות ריקות של מוצרי צריכה) לפי נושאים, יספכו שילוט ואיורים מתאימים. כל אחד יכין רשימת קניות הכוללת חמישה מוצרים. הילדים יתאגדו לארבע קבוצות וירכשו יחדיו עשרה פריטים, לאחר שהחליטו החלטה משותפת ומושכלת אילו מוצרים יקנו ועל מה יוותרו. לסיכום הפעילות, כל קבוצה תדגים את מרכולתה ואת השיקולים לבחירה ולקנייה של המוצרים. נדון עם הילדים על חוויית הקנייה המתוכננת. האם היה קשה להתאפק ולקנות רק מה שכלול ברשימה? מהם היתרונות שבקנייה המתוכננת? פעילות תנועה ומוזיקה: נשמיע את השיר 'אצא לי השוקה' ונערוך פעילות בקול ובתנועה בעקבות החיות שנרכשות בשוק. הילדים יאזינו תחילה לשיר, בכל פעם שיזכירו בשיר בעל חיים ינועו הילדים וישמיעו קול. קישור לשיר 'אצא לי השוקה' באדיבות 'הופ' שירי ילדות ישראלית.

קרמר החתול ישן כל הזמן

קרמר החתול ישן כל הזמן

שם הספר

מאיר שלו

שם המחבר

יוסי אבולעפיה

שם המאייר

1. התלמידים יתרגלו את יכולת ההבעה בעל-פה.

מטרות

2. התלמידים ירחיבו את אוצר המילים בתחום השינה והחלומות.

3. התלמידים יבטאו רגשות ופחדים הנוגעים לשינה ולחלימה.

כ-40 דקות

משך הפעילות

דפים חלקים, תלבושות.

ציוד ואביזרים

לאחר הפעילות נשוחח עם הילדים ונשאל: לו הייתם מצטרפים היום להורכים לקניות, מה סביר להניח שהיה בסל הקניות שלכם?

תקציר

"קרמר החתול ישן כל הזמן, קרמר החתול הוא חתול ישן". שום דבר לא מפריע לו. הוא ישן מול המאורר בקיץ, על התנור בחורף, בין דפי העיתון ועל קלידי הפסנתר (גם כשבהובן חתולי משופם נותן בו מבט חמור). קרמר מבין שעליו להצדיק את תאוות השינה שלו, ומסביר כי כלל אינו ישן. הוא חולם בעיניים עצומות כמו בני משפחת החתוליים. הוא מתאר מה עשה עם כל אחד מהם – בחלום, ואז הוא שב ונרדם.

המשפחה האנושית, חסרת הזיהוי המדויק שואלת – איזה מין חתול אתה? אך משפחתו של קרמר מופיעה בפירוט רב. זוהי משפחת החתוליים המפוארת: נמר, אריה, טיגריס, צ'יטה, פומה, פנתר. קרמר מספר מה הוא עשה עם כל אחד מבני משפחתו. כך, בניגוד מוחלט לשינה הבלתי נגמרת של קרמר, מופיעים כל הדברים שעשה בחלומות הלילה עם בני משפחתו – שאגות, ציד, הסתערויות, זינוקים, מארבים. מכל אלה גוברת עייפותו של קרמר והוא שב להניח ראשו על הכר, וממשיך לישון כל הזמן. (על-פי אתר דף דף).

דגשים

משפחת החתוליים, דמויות ופעולותיהם, חלומות בלילה.

ערכים ורעיונות

- א. חייו של החתול שונים מחייהם של שאר בני משפחתו החתוליים.
- ב. חלומות הם לעיתים 'מציאותיים' יותר ממה שקורה בחיי היום-יום.

מהלך הפעילויות

1. ננסה לחקות את החתול. איך הוא ישן, איך מונחות רגליו, על מה הוא מניח את הראש. נשמיע מוזיקה שקטה וננסה 'לישון' בדומה לחתול.
2. ניתן לילדים לספר את הסיפור במילים שלהם. אפשר וכדאי להמחזיז את הסיפור – נחלק את הכיתה לקבוצות וכל קבוצה תבחר איזה חלק של הסיפור הם רוצים להמחזיז. הילדים יתחפשו בהתאם לסיפור ויציגו בפני שאר חבריהם.
3. נזמין את הילדים לצייר חתול. אפשר להקרין את הסרטון המלמד איך לצייר חתול באמצעות הספרה 8.

המעיל המפלא של יוסף / סימס טובק

המעיל המפלא של יוסף

סימס טובק

שם הספר

שם המחבר/ת והמאייר/ת

תקציר

ליוסף היה מעיל חורף חם. ככל שעבר הזמן התיישן המעיל והפך לשחוק ובלוי. יוסף לא התייאש, קיצר את המעיל... ומכאן רק מתחיל גלגולו של המעיל הישן. יוסף שלא ויתר על שום אפשרות, ניצל עד תום את בד המעיל וייצג את הצורך להשתמש במשאבים הקיימים בתבונה ובחכמה. הסיפור מלא הכתעות בזכות השנינות וחוש ההומור של הסופר והמאייר.

מטרות

1. התלמידים יתכננו את מראה היצירה שיכינו.
2. התלמידים ינקטו צעד פעיל למיחזור.
3. התלמידים יצרו חיבורים חדשים ולא שגרתיים בין חומרים.
4. התלמידים ישתמשו במגוון מכשירים לגזירה ולחיתוך.

משך הפעילות

כ-40 דקות

ציוד ואביזרים

חומרי מיחזור כמפורט בהמשך במהלך הפעילות.

נושאים מרכזיים:

1. כבוד למשאבים הקיימים - מצוות 'בל תשחית' המופיעה בתורה בדברים, פרק כ' פסוק י"ט, העוסקת בצורך לנצל את הקיים בתבונה ובאיסור השחית עץ מאכל ועוד.
הסיפור שלנו משקף מציאות דלת משאבים ובצורך לנצל את המשאבים עד תום. בעידן השפע שבו אנו חיים היום מתחזקת מגמת ניצול המשאבים על מנת לחסוך ולצמצם את הפגיעה בסביבה.
 2. ישן מול חדש - סוגיות בנושא הקידמה והטכנולוגיה בימינו, יתרונות וחסרונות (הפגיעה בסביבה).
 3. מהי בזבזנות? מה ניתן לעשות כדי להימנע מבזבז? הילדים יתנו דוגמאות לבזבז המשאבים.
- המושג מיחזור: מה פירושו, מהי חשיבותו ומה אנו נוהגים למחזר? מיחזור הוא תהליך שבו מפרקים פסולת ומחזירים אותה למצב של חומר גלם, אשר ישמש לייצור מוצרים חדשים. המיחזור מאפשר חיסכון ומצמצם את כמויות הפסולת והזיהום (מתוך ויקיפדיה). ניתן להציג לילדים את סמל המיחזור הבין-לאומי המופיע על בקבוקים (רצוי להכניס מראש מכיוון שהסמל עדיין לא מופיע על כל האריזות למיחזור).

מהלך הפעילות

ניתן לבצע את אחת או שתיים מבין היצירות או לחלק את העבודה לתחנות, על-פי בחירה. מומלץ להתנסות באופן אישי בהכנת היצירות הנבחרות.
לפניכם כמה הצעות ליצירה ממוחזרת:

פרפר מגליל נייר טואלט / מעמדים / נייר טואלט לכלי כתיבה

חומרים נדרשים: גלילי נייר טואלט משומשים, ניירות צבעוניים, מדבקות עיניים, מנקי מקטרות צבעוניים, מספריים, דבק, שמיניות בריסטול/שמיניות קרטון ביצוע.

אופן הכנה

1. הכנת הכנפיים: אפשר להכין שבלונה של כנפיים או לתת לילדים לצייר כנפיים באופן חופשי, לגזור, לצבוע ולקשט.
 2. ציפוי וקישוט גליל הנייר: בהתאם לכנפיים או ביצירה חופשית, יש לצפות את גליל הנייר ולהדביק עיניים.
 3. הדבקת מחושים ממנקי מקטרות. ניתן להדביק באמצעות דבק חם או לנקב שני חורים בקצה הגליל, להכניס את מנקי המקטרות דרך החורים וללפף סביב החור.
 4. הדבקה לבסיס/מעמד - כל ילד יקבל שמיניות בריסטול לבסיס. הילדים יקשטו את הבסיס וידביקו את גליל הנייר לבסיס באמצעות דבק פלסטי או סרט הדבקה (סלוטייפ).
- חשוב: יש להדביק את הכנפיים לגליל הנייר בחלקו העליון, ולא מתחת לקו התחתון, כדי שלא יפריע להעמדת הגליל.

מרצדות (מוביילים) מתקליטורים (דיסקים) ישנים או מתחתיות לכוסות

חומרים נדרשים:

תקליטורים (דיסקים), טפטים צבעוניים, ניירות צבעוניים עם דוגמאות, מדבקות, טושים לא מחיקים, דבק, נוצות, עיניים, חוטים צבעוניים או שקופים, פעמונים.

עלילות הרשלה / עטרה אופק וריבה בן נר

שם הספר 'עלילות הרשלה'

שם המחברות עטרה אופק וריבה בן נר

שם המאיירת שירלי ויסמן

מטרות 1. התלמידים ישפרו את יכולת ההבעה בעל-פה.

2. התלמידים ישתמשו בשיח בדגש על דיאלוג / דו-שיח.

3. התלמידים יספרו בדיחות לחבריהם.

4. התלמידים ימצאו חידות ובדיחות.

5. התלמידים ישכללו יכולות מוטוריות כמו גזירה, חיתוך והדבקה.

משך הפעילות כ-40 דקות

ציוד ואביזרים בריסטולים (10X10), מקלות ארטיק, צבעים

ספרי בדיחות.

תקציר

הרשלה הוא הבדחן הנודע, שהצליח לשרוד הודות לפקחותו ולשנינותו, ולעיתים גם הודות לחוסר הבושה שלו. סיפורי הרשלה מלווים את עולם ההומור היהודי כבר שנים ארוכות. דמותו הספרותית מבוססת על דמות אמיתית. הרשלה, שעל-פי דמותו חוברו הסיפורים, חי לפני למעלה ממאתיים וחמישים שנה באוקראינה, בחצרו של הרבי ממזיבוז', שהיה נכדו של הבעל שם טוב. הרשלה נודע כאדם ערמומי, פיקח, שופע חוכמת חיים, שידע לספר בדיחות בצורה מיוחדת והיה מעולל תעלולים שהיו משאירים את הסובבים אותו פעורי פה.

דרך אוסף הסיפורים שלכנינו אפשר לחוש את אוירת העיירה היהודית, החיים בה, הדמויות, היחיד והחברה. הסיפורים מלאי הומור שנון.

נושאים מרכזיים: הומור, מעשיות עממיות, חוכמתו של הבדחן בסביבתו הקרובה.

ערכים ורעיונות

א. הרשל'ה הבדחן הצליח להסתדר גם במצבים מביכים הודות לחוכמתו, לשנינותו ולחוש ההומור שלו.

ב. עלילות הרשל'ה מבוססות על דמות אמיתית.

ג. הומור וצחוק נובעים לעיתים מכאב וממצוקה.

מהלך הפעילויות

נתמקד בסיפור אחד ונמחז אותו בתיאטרון דמויות. נחלק את הילדים לקבוצות ונעבוד על-פי ההנחיות האלה: יוצרים דמויות - מציירים כל דמות מהסיפור על גבי בריסטול קטן (10X10). גוזרים את הדמות מסביב. מדביקים את הדמות לראשו של מקל ארטיק כך שניתן יהיה להחזיק את המקל בקצהו התחתון.

כל ילד יחזיק דמות אחת. מציגים את הסיפור הנבחר בפני כל הקבוצה.

הנה דוגמה לדמויות בעלי חיים על מקל ארטיק:

בנוסף, אפשר להמחז / ליצור סיטואציה מתוך אחד הסיפורים באמצעות דמויות ואביזרים אחרים. את הדמויות אפשר לצייר אך גם אפשר לצלם מהספר, לגזור ולהדביק.

הנה לדוגמה

עולם הבדיחות - ניצור הזדמנויות להיכנס למצב רוח שטותי ולספר בדיחות. הנה כמה אפשרויות:

- < ילדים יביאו ספרי בדיחות ויקראו מהם בפני הקבוצה.
- < ילדים יספרו בדיחות בפני כל הקבוצה (אפשר להציג את הבדיחות תוך שימוש בתלבושות ובאביזרים).

- < ילדים יכתבו בדיחות שהם מכירים ונכין יחד את 'קופסת הבדיחות שלנו'. הקופסה תתמלא בדיחות ונוכל להמשיך ולמלא אותה עד שנצא לחופשת הקיץ.
- < נוכל להביא בפני הילדים בדיחות כתובות והם יקראו ו'יצביעו' איזו בדיחה היא המצחיקה ביותר בעיניהם. הנה בדיחות לדוגמה: (כל הבדיחות לקוחות מאתר מעריב לילדים) לקישור.

דוגמאות לפעילויות לטיפול ערכים ומיומנויות בבית-הספר

לפעמים אני דומה, לפעמים אני שונה

מטרות הפעילות

1. העמקת ההיכרות בין הלומדים בהתייחס לשונה ביניהם ולדומה להם.
2. שיח והתנסות בחיבור לערכי 'מפתח הל"ב': כבוד, אחדות ושונות, שיתוף והשתתפות.

מהלך הפעילות

1. משחקים 'ים-יבשה' – המשתתפים יעמדו במעגל ויקבעו שטח שיהיה מוגדר 'ים' ושטח שיוגדר 'יבשה' (ניתן לסמן את השטחים באמצעות חבל או גיר).
2. המנחה יציין מאפיינים שונים, כמו:
מי שנולד בכור יקפוץ ל'ים/יבשה'
בעלי עיניים כחולות יקפצו ל'ים/יבשה'
מי שמגדל בעל חיים...
מי שאוהב ללמוד מתמטיקה...
מי שלא נולד/ה בארץ.../ אחד מהוריו לא נולד בארץ...
משתתפים שעונים על המאפיינים שציין המנחה יקפצו ל'ים' או ל'יבשה' בהתאם להנחיה.
3. מדי פעם במהלך המשחק יפנה המנחה לאחת הקבוצות (קבוצת 'ים' או 'יבשה') ושאל את חברי הקבוצה על השונה והדומה ביניהם או על השונה בינם לבין חברי הקבוצה השנייה, או על הדמיון להם.

לדוגמה:

- כולכם נכנסתם ל'ים/יבשה' מכיוון שכולכם בכורים. במה אתם שונים?
אתם נמצאים ב'יבשה' מכיוון שכולכם מגדלים חיות מחמד. במה אתם דומים לקבוצה שב'ים'?
- * אחרי המשחק במליאה ניתן להתחלק לקבוצות ולאפשר לכל קבוצה לשחק 'ים-יבשה' בהנחיית אחד המשתתפים.

שאלות לשיח בעקבות הפעילות:

1. מה למדתם על עצמכם? (במה אתם שונים מאחרים ובמה אתם דומים להם?)
2. אילו דברים חדשים גיליתם על חבריכם?
3. מתי אתם מרגישים שונים מאחרים? מדוע? (אפשר להתייחס למצבים במהלך פעילות לימודית או חברתית שבהם הילדים מרגישים שונים מאחרים) האם זו הרגשה נעימה? מדוע? איך תוכלו להרגיש נעים במצבים כאלה?
4. מדוע חשוב שנכבד את חברינו גם אם הם שונים מאיתנו?

מסרים מרכזיים לדיון:

1. חשוב לכבד את השונות (במראה, בתכונות, בהתנהגות, בהעדפות אישיות, במנהגים, במשפחה).
2. במצבים מסיימים היחיד מרגיש דומה לחבריו לקבוצה ובמצבים אחרים הוא מרגיש שונה מהם.

קצרצרים

רמזור בפעולה התנהגות מכבדת והתנהגות פוגעת

המשתתפים ישובו במעגל. המנחה ייתן ביד שני משתתפים היושבים זה לצד זה במעגל שני בלונים בצבעים אדום וירוק. הבלונים יעברו בין יושבי המעגל בכיוונים הפוכים. משתתף שקיבל בלון אדום, יציין התנהגות שעלולה לפגוע בחבר ושכדאי להימנע ממנה, ומשתתף שקיבל בלון ירוק, יציין התנהגות מכבדת שגורמת לחבר הרגשה טובה. הסבב מסתיים כאשר המשתתף הראשון שקיבל בלון אדום יקבל בלון ירוק.

שאלות להתייחסות בשיחה משותפת

1. מה נעים ומכבד אותנו ב'ניצנים'?
2. מהן דרכי ההתנהגות שנרצה לראות ב'ניצנים'?
3. מה נעדיף שלא יקרה בין חברי הקבוצה שלנו?

משפחה מטיילת

המשתתפים יספרו על חוויה חיובית הזכורה להם ממקום שבו ביקרו עם בן משפחה. ניתן להתייחס לשאלות ולנקודות אלו:

- < מהו שם המקום שבו ביקרתם עם המשפחה שלכם? ספרו עם מי ביקרתם בו?
- < מהי החוויה הזכורה לכם ממקום זה?
- < ממה נהניתם במיוחד?

1. המשתתפים יציירו את החוויה שעליה סיפרו.
2. וייצרו יחד אלבום תמונות של חוויות מיוחדות עם בני המשפחה.
3. האלבום יוצג בתערוכה בכיתה ובבית-הספר.

מסר בעקבות שיר

גברת עם סלים

א. האזינו לשיר 'גברת עם סלים', מילים: חיה שנהב, לחן: יוני רכטר.
(ניתן לצפות בסרטון [גברת עם סלים](#)).

ב. שוחחו:

1. מה דעתכם על התנהגותה של הגברת עם הסלים? מדוע?
2. מה הייתם אומרים לה?
3. איך אפשר היה להפוך את הנסיעה המשותפת לנעימה יותר? מי אחראי לכך?
4. ספרו על מקרה שבו הצלחתם לתת מענה לצורך שלכם ועדיין להתחשב באחרים.

אליעזר והגזר

א. האזינו לשיר 'אליעזר והגזר', מילים: לוין קיפניס, לחן: מנשה רבינא.
(ניתן לצפות בסרטון [אליעזר והגזר](#)).

ב. שוחחו:

1. מי השתתף במשימת הוצאת הגזר? האם הוא בא ביוזמתו או שקראו לו?
2. מה אפשר ללמוד מהשיר על שיתוף פעולה, על עבודת צוות?
3. ספרו על מקרה שבו סייעתם למישהו אחר ביוזמתכם. איך הרגשתם?
4. איך הרגישו האחרים בסביבתכם כשעזרתם להם? מדוע?
5. מה גורם לנו לסייע לאחרים? (תחושת אכפתיות, אחריות, מעורבות).

'ניצנים' של תנועה ומשחק בגן הילדים

לפניכם מגוון פעילויות ורעיונות לשילוב תנועה ופעילות גופנית בסדר היום של הצהרון, החל ממשחקי תנועה מגוונים שנועדו להתקרבות חברתית ולגיבוש, דרך רעיונות ליצירת מסלולים בעלי אופי תנועתי ועד לארגון סביבה מעודדת תנועה. לשילוב הפעילות הגופנית, והתנועה תוך כדי משחק בסדר היום של הצהרון תרומה רבה להתפתחות ילדים בגיל גן וליצירת אקלים צהרון חיובי המקדם קשרים חברתיים ומטפח אורח חיים בריא.

מטרות מרכזיות לשילוב פעילות גופנית ותנועה בצהרון

- < הפוגה
- < פורקן מתח רגשי
- < טיפוח ויצירת קשרים חברתיים חיוביים
- < גיבוש קבוצת הצהרון
- < פיתוח יצירתיות
- < טיפוח תנועות בסיסיות ושכלול היכולות התנועתיות של הילדים
- < רכישת הרגלי תקשורת והתנהגות הוגנת
- < ביסוס תחושת הביטחון וההערכה עצמית

עקרונות להפעלת פעילות תנועתית במסגרת הצהרון

- בבואנו לשלב תנועה בסדר היום של הצהרון חשוב שנקפיד על העקרונות הבאים:
1. שמירת ההגינות ועל כללי הפעילות לשם הצלחתה ולהפקת הנאה ולמידה מיטבית ממנה.
 2. ניהול משחקי תנועה על בסיס יום-יומי ליצירת הרגלים ואקלים צהרון מיטבי.
 3. יצירת מרחב מתאים ובטוח לפעילות בתנועה המאפשר פריקה של אנרגיה ותנועה זורמת.
 4. הדגשת הכישורים החברתיים במהלך הפעילות, כמו שיתוף פעולה, התחשבות בזולת ועזרה הדדית.
 5. ליווי במשוב ובשיח של התהליך המשחקי שחוו הילדים.

משימות תנועה מקרבות חברתית ומפרגנות במהלך המעברים

במהלך צוהרי היום מתרחשים מעברים רבים של הילדים ממקום למקום. על מנת להפוך מעברים אלו לנעימים וזורמים, מומלץ לשלב בהם משחק ותנועה שלצידם ערך מוסף המתאים לתפיסה חינוכית רחבה, כמו:

- < רעיונות שמתעוררים בקרב הילדים.
 - < הילדים מעורבים בפעילות התנועתית.
 - < במהלך התנועה והמשחק נוצרת התקרבות חברתית בין הילדים.
 - < במהלך המעברים התנועתיים נערך שיח ותכנון משותף של הילדים.
 - < לפעילות ערך של הפוגה והנאה, ולפיכך הילדים שמחים לקראתה ולומדים לשכללה מדי יום.
- עודדו משחק בתנועה מדי יום מחדש וכחלק מאורח החיים בצהרון.

עקרונות ודגשים

- < מומלץ לערוך רישום מסודר של הילדים הממציאים והאחראים על המשימה היומית.
- < לאפשר לילדים לבחור את דרך ההתקדמות בעצמם.
- < חשוב להכיר את הילדים ולזהות מי מהם מעדיפים ליצור מגע פיזי עם האחר ומי שלא, ובהתאם לכך לאפשר מגוון לבחירת הילדים ולכבד את העדפתם.

משימות תנועה, מגע ופרגון – בעת מעברים ממקום למקום או מפעילות לפעילות

יציאה וחזרה מחצר הצהרון

'צמד מנחי התנועה' – זוג ילדים העומדים ביציאה / חזרה מהחצר ויוצרים תנועה, מגע או מחוות גוף עם החברים העוברים על פניהם, למשל:

- < יצירת גשר מחיבור ידיים של צמד מנחי הגן, שתחתיו עוברים החברים
- < מתן מחיאת כיף מאחורי הגב לכל ילד שעובר
- < מסירת כדור וקבלתו בחזרה.
- < הפגשת שני איברי גוף זהים (גב לגב, מרפק למרפק, כף רגל לכף רגל, זרוע לזרוע...).
- < הפגשת שני איברי גוף שונים (מרפק לכף יד, אמה לירך, ראש לכתף...).

שטיפת ידיים

הזמנה מפרגנת לגשת לשטוף ידיים יחד לפני ארוחת הצהריים:

הזמינו כל פעם ילד אחר שמביע רצון לכך לבחור כיצד להתקדם במרחב, להזמין שלושה חברים להתקדם איתו באותו אופן כדי לשטוף ידיים ולחזור ולהתיישב יחד סביב השולחן.

ניתן להציע לילדים המזמינים שיוסיפו בהמשך משפט מפרגן לכל אחד משלושת החברים שהוא מזמין.

מעבר למרחבי המשחק בגן

"פעם אני מזמין ופעם אני מוזמן" - בתוך חישוק במרכז הגן יונחו פריטים או סמלים מייצגים, למשל פרח, לב, מחשבה, כדור ... כל ילד בתור יבחר את מה ולמי להעניק לאחד מחבריו ובאיזה אופן או תנועה, ושניהם ישיבו את החפץ אל תוך החישוק וייגשו למרחב המשחקים, כל אחד למרחב שיבחר.

מעבר למוקדי היצירה

מעבר תוך כדי התקדמות בזוגות ממקום המפגש / ארוחת הצהריים למוקדי המשחק והיצירה שבחרו

- < קפיצה על רגל אחת בתוספת הפקת צליל.
- < הליכה אחורנית בזהירות בתוספת השמעת קול של בעל חיים.
- < בזוג, האחד עוצם עיניים (ללא כיסוי) והשני מוביל אותו בהנחיות מילוליות ובמגע עדין.
- < גב לגב, כתף לכתף וכדומה...

שלבים ליישום

- < בתחילה יש להציע לילדים משימה 'סגורה' רעיון של איש הצוות
- < בשלב הבא לאפשר לילדים את בחירת הפעילות / המשימה וארגונה מתוך ההיצע של הצוות.
- < בשלב מתקדם לאפשר לילדים להעלות ולבצע הצעות למשימות ייחודיות משלהם.

כיצד לעשות זאת

- < ליצור רשימה מסודרת עד לאחרון הילדים המתעדת מי ביצע תפקיד ומתי.
- < התפקיד יבוצע רק מתוך בחירה ובקצב האישי של הילדים.
- < כל ילד יבחר את בן הזוג שנוח ונעים לו לפעול ולתכנן איתו.

משחקים תנועתיים קבוצתיים

משחק תנועתי במליאה

משחק תנועתי במליאה מאפשר ליצור מצד אחד הפוגה בדרישות הקשב והריכוז, פורקן ואתגרת הדרושים להם בשעות הצהרון, ומצד אחר ניתן לתת באמצעותו ביטוי כמעט לכל נושא המועלה במליאה כמו: עונה, חג, חברות, משפחה, מזג אוויר ועוד.

כל המשחקים המוצגים בחלק הזה נבחרו והועתקו כלשונם מתוך החוברת 'לא נפסיק לשחק בגן הילדים' (2016). משרד החינוך, ירושלים.

משחק 1: גשר מזהב

מטרות המשחק: פעילות בריקוד ובתנועה בהתאם להנחיות.

מטרות לימודיות: הקשבה להוראות במהלך תנועה, שיתוף פעולה, קואורדינציה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך פעילות

- < שני ילדים יוצרים גשר על-ידי פשיטת ידיים לפניכם באלכסון כלפי מעלה כשידיהם חוברות זו לזו.
- < שאר הילדים עומדים בטור מולם ומתחילים לשיר "בנו גשר, בנו גשר, בנו גשר מזהב, כולם עוברים, כולם עוברים ואחרון נשאר".
- < בזמן השירה עובר טור הילדים מתחת ל"גשר". כשאומרים את המילים "ואחרון נשאר", שני הילדים שיצרו את ה"גשר" מורידים אותו. הילד שנתפס מתחת לגשר הופך להיות חלק מה"גשר" יחד עם חבר.

משחק 2: התקבצות לקבוצות

מטרות המשחק: התארגנות בזריזות – מתאים לתחילת פעילות ולחימום האווירה.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, עבודת צוות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < הילדים נעים במרחב התנועתי בצורה חופשית (הליכה, ריצה, דילוג, דהירה וכו'). המובילה מכריזה על מספר. על כל הילדים להתקבץ בקבוצות בהתאם למספר שהוכרז על-ידי המובילה.

פעילויות אפשריות

1. כשהמובילה מכריזה על המספר 2 – על הילדים למצוא בן זוג, לעמוד פנים אל פנים ולתת ידיים לבן הזוג. אפשר גם לעמוד גב אל גב ולנסות לרדת ולקום יחד מבלי לנתק את אחיזת הידיים של בן הזוג.
2. כשהמובילה מכריזה על המספר 3 – יצרו הילדים קבוצות בנות שלושה משתתפים ועליהם להסתדר בטור, כאשר השני אוחז במותני הראשון, והשלישי במותני השני. לחלופין, ניתן להניח ידיים על כתפי החבר מלפנים ולנוע כרכבת. עליהם לנוע יחדיו מבלי לעזוב איש את רעהו.
3. כשהמובילה מכריזה על המספר 4 ומעלה, יצרו ארבעה ילדים מעגל כשפניהם למרכז. הילדים ינועו יחדיו עם כיוון השעון, ואחר כך כנגד השעון (לצד אחד ואחר כך לצד השני).

הנחיות למובילה

1. כדי להקל על הילדים להתקבץ רצוי להכריז בתחילת המשחק על 2 או על 3 מספרים שיש ביניהם זיקה והם יכולים ל'התחבר' ול'התפרק' בצורה פשוטה כמו: 2, 4, 6, 8 או 3, 6, 9.
2. יש להנחות את הילדים ליזום פעילויות בתוך הקבוצה.

משחק 3: מרבה רגליים

מטרות המשחק: התקדמות בקבוצה תוך כדי ישיבה.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, קואורדינציה.

תנאים ואביזרים נלווים: חדר נקי ממפגעים.

מהלך הפעילות

- < הילדים מחולקים לקבוצות בנות 4-5 משתתפים.
- < כל קבוצה יושבת בטור בפישוק רגליים.
- < כל ילד אוחז במותני הילד שישבו לפניו.
- < על ילדי הקבוצה להתקדם יחד על הישבן ברגליים פשוקות לעבר מטרה מסומנת מבלי שהטור 'יתפרק' במהלך המשימה.

משחק 4: הקבוצה הזריזה

מטרות המשחק: החלפת מקומות מהירה מבלי להתנגש בחברים.

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < לארגן את הילדים לשתי קבוצות שוות בגודלן.
- < כל קבוצה עומדת בצד אחד של החדר בשורה ישרה מול הקבוצה האחרת.
- < להוראה "החלף מקומות" שתי הקבוצות מחליפות ביניהן מקום. מטרת כל קבוצה – להסתדר במהירות כקבוצה בצד השני של החדר או של החצר.
- < ניתן לבקש מהילדים לנוע באופן שונה בכל פעם – בניתורים בשתי רגליים, בקפיצות צפרדע, בקפיצות על רגל אחת, בהתקדמות על ידיים ועל רגליים, בזחילה ועוד.

הערה על המובילה להדגיש בפני הילדים שלא להתנגש זה בזה.

משחק 5: עמדו לפני

מטרות המשחק: התארגנות בזריזות במרחב במטרה להימצא תמיד מול המובילה.

מטרות לימודיות: סדר והתמצאות במרחב התנועת, מהירות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים לפני המובילה בטווח ראייתה.
- < המובילה משנה מדי כמה שניות את מיקומה – על הילדים לנוע במהירות ולהישאר תמיד לפניה.
- < המובילה תפנה לילדים 'הנעלמים' מטווח ראייתה ותבקש מהם להצטרף לחבריהם.
- < ניתן להוסיף הוראות: "עמדו אחרי", עמדו בצדדי" – כאשר המובילה מרימה את ידיה לצדדים והילדים נדרשים לבצע את ההוראות בזריזות מבלי לגעת בה.

הערה יש לשמור על תנועה מסודרת של הילדים ולא לאפשר להם לדחוף זה את זה.

משחק 6: המנהיג הקטן

מטרות המשחק: תנועה מוסדרת אחר ה'מנהיג'.

מטרות לימודיות: תנועה במרחב, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), מוזיקה עליזה וקצבית או כלי הנותן קצב לתנועה.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים בטורים בני ארבעה עד חמישה משתתפים בכל טור (אינם נוגעים זה בזה).
- < הילדים נעים במרחב בטורים, כשהראשון בכל טור הוא ה'מנהיג'.
- < ה'מנהיג' מוביל את טורו במסלולים שונים, וילדי קבוצתו נעים אחריו בטור, תוך שמירה קפדנית על המסלול ועל סדר הטור.
- < בהינתן האות על-ידי המובילה, על ה'מנהיג' ללכת לסוף הטור, והשני בטור הופך להיות ה'מנהיג' החדש. אפשר שהטור יתקדם בהליכה, בריצה, בדילוג, בנייתור, בזחילה, ברקיעות ברגליים, בטפיחות על הכתפיים וכד'. שאר הילדים נעים בחיקוי מנהיגם.

הערות

- < ניתן להשתמש במוזיקה כאות לתחילת ההתקדמות וכאות לעצירתה.
- < במשחק נדרשת מהילדים התחשבות באחרים והתאמת תנועתם לקבוצה ולקבוצות האחרות הנעות במקביל אליהם.

משחק 7: ים-יבשה

מטרות המשחק: התמדה והישארות במשחק עד סופו.

מטרות לימודיות: שיפור הניתור, ריכוז והקשבה להוראות, מהירות תגובה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), חישוקים או גיר לציור מעגלים על הרצפה.

מהלך הפעילות

- < מניחים חישוקים או מציירים מעגלים על הרצפה כמספר המשתתפים.
- < להכרזת המובילה "ים" – על הילדים לקפוץ לתוך החישוק. עם הכרזתה "יבשה" – עליהם לקפוץ ולעמוד מחוץ לחישוק.

< המובילה מנסה לבלבל את המשתתפים בקריאות מהירות, ועל המשתתפים לקפוץ למקום הנכון לתוך החישוק או העיגול או החוצה ממנו.

משחק 8: הרמזור

מטרות המשחק: ציות להוראות בלתי מילוליות.

מטרות לימודיות: מהירות, זמן תגובה, זיהוי יסוד ותגובה בהתאם, בלימה, קשר עין והתמצאות במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), פריטים בצבעים אדום, צהוב, ירוק.

מהלך הפעילות

- < המובילה אוצרת בידיה שלושה פריטים בצבעי הרמזור: אדום, צהוב וירוק.
- < הילדים נעים במרחב על-פי הוראות המובילה באופנים שונים: דהרות, ריצה, דילוגים וכדומה. עם הרמת פריט צבעוני אחד – על-ידי המובילה, על הילדים להגיב בהתאם להנחיות הבאות:
- < בהרמת פריט בצבע **אדום** – יש לבלום ולהיעצר במקום.
- < בהרמת פריט בצבע **צהוב** – יש לבצע ריצה קלה במקום.
- < בהרמת פריט **ירוק** – יש לנוע על-פי הוראות המובילה.

משחק 9: הקטר והקרונות

מטרות המשחק: היכרות עם חברי הקבוצה, ארגון וסדר.

מטרות לימודיות: התמצאות במרחב, זיכרון.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), סרטי סימון בצבעים שונים, תוף תיבה סינית.

מהלך הפעילות

- < הילדים מאורגנים בטורים (ידיו של כל אחד על כתפי החבר שלפניו).
- < בכל טור חמישה ילדים.
- < כל טור הוא 'רכבת'. העומד בראש ה'רכבת' הוא ה'קטר' ושאר המשחקים בתפקיד 'קרונות'.

- < ה'קטר' מוביל את הרכבת בהליכה במרחב. בהינתן האות נעצרת ה'רכבת' לפרק זמן כלשהו, והילד האחרון בטור ניתק מ'הרכבת' ונותר עומד במקומו.
- < מיד אחר כך ממשיכה ה'רכבת' לנסוע, ובהינתן האות ניתק 'קרון' נוסף.
- < ממשיכים בפעילויות עד שכל ה'קרונו' וגם ה'קטר' נעמדים.
- < לסימן של המובילה – מתחיל ה'קטר' לנסוע שוב ולאסוף את ה'קרונו' שניתקו לפי הסדר שניתקו ממנו. המשחק מתנהל עד אשר כל הקרונו מצטרפים אל ה'רכבת', והיא שוב נוסעת.

משחק 10: הארנבות הצבעוניות

מטרות המשחק: לתפוס את הילד שמחוץ למעגל.

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות, ריכוז.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך הפעילות

- < הילדים יושבים במעגל ופניהם למרכז.
- < המובילה בוחרת בילד שעומד מחוץ למעגל.
- < הילד שנבחר הולך סביב המעגל ונוגע בגבם של כל אחד מהיושבים בו, ובכל נגיעה קורא בקול "ארנבת לבנה" או "ארנבת אדומה" או ארנבת בכל צבע שיבחר.
- < הילד, שבעת הנגיעה בגבו נשמעה הקריאה "ארנבת שחורה", קם ורודף אחרי הנוגע בגבו, ומשתדל לגעת בו בטרם יגיע הילד הנוגע למקום שהתפנה במעגל ויתיישב בו.
- < אם ה'ארנבת השחורה' לא הצליחה לגעת בבורח – היא זו שסובבת סביב המעגל ונוגעת בגבם של הילדים.
- < אם ה'ארנבת השחורה' לא הצליחה לגעת בבורח – הבורח ממשיך בתפקידו ונוגע שוב בגבם של הילדים.

הערה על המובילה לוודא החלפת תפקידים.

משחק תנועתי בקבוצה קטנה

המשחק במסגרת הקבוצה הקטנה מאפשר לילדים לבטא את עצמם ביתר קלות ולהתנסות פעמים רבות יותר. ביחס למסגרת גדולה ולצוות הצהרון - הוא מאפשר להכיר את ילדי הצהרון מזווית ראייה נוספת הנותנת מידע רב על הדרך שבה הילד מקבל על עצמו כללים ונהלים, שומר על חוקים, מתארגן עם גופו, משתף את חבריו, חולק ציוד או רעיון, מתמודד עם משימה ועוד.

משחק 1: רוקנו את הסל

מטרת הפעילות: לרוקן את הסל מהכדורים שבו, ולו לשנייה אחת. ומטרת הקבוצה לא לאפשר זאת.

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות תגובה ותיאום עין-יד.

תנאים ואביזרים נלווים: חדר נקי ממפגעים. סל ובו כדורים בגדלים ובמרקמים שונים.

מהלך הפעילות

- < הסל מלא כדורים.
- < ילד אחד מרוקן את סל הכדורים וזורקם לכל הכיוונים.
- < שאר הילדים מזדרזים לאסוף את הכדורים ולהחזירם לסל (האם הסל יתרוקן?).
- < על המובילה להחליף מדי פעם את הילד שמרוקן את הסל.

משחק 2: בלון באוויר

מטרת הפעילות: לשמור את הבלון זמן רב ככל האפשר באוויר.

מטרות לימודיות: שיתוף פעולה, תיאום עין-יד/רגל.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), בלונים.

מהלך הפעילות

- < ארגון לקבוצות בנות ארבעה עד חמישה ילדים בקבוצה.
- < כל קבוצה מקבלת בלון ומטרתה לחבוט בבלון מבלי שייפול לרצפה.
- < ניתן להוסיף בלונים לכל קבוצה.

משחק 3: כדורגל סיני

מטרת הפעילות: להבקיע שערים רבים ככל האפשר ולהימנע מלספוג שער.

מטרות לימודיות: ריכוז, תיאום עין-יד ומנייה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדור גומי או ספוג.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים במעגל ברגליים מפושקות (כף רגלו של האחד צמודה לכף רגלו של שכנו במעגל), ה'שער' הוא הרווח בין הרגליים של כל משתתף.
- < המובילה תניח כדור במרכז המעגל
- < על הילדים לגלגל את הכדור באמצעות כף היד או באגרוף, כדי להבקיע שערים רבים ככל האפשר בין רגלי ילדים אחרים.
- < על כל ילד להגן על 'שער', ולנסות למנוע מהכדור מלעבור דרכו.

משחק 4: חרצנים (גוגואים) למטרה

מטרת הפעילות: קליעת חרצנים – גוגואים למטרה.

מטרות לימודיות: תיאום עין-יד, דיוק, זיהוי מספרים ומנייה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), חרצנים, קופסת קרטון, כלי כתיבה.

מהלך הפעילות

- < מכינים קופסת קרטון ובה חורים בגדלים שונים, רשמים ליד כל חור מספרים.
- < על הילדים לקלוע באמצעות החרצנים לחור שבו בחרו.
- < כל קליעה מזכה את הילד בנקודות (בהתאם למספרים הרשומים ליד החורים).

משחק 5: תופסת זנבות

מטרת הפעילות: לצבור מספר רב של סרטים ('זנבות').

מטרות לימודיות: זריזות, מהירות ותנועה במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים – (חצר) יש להגדיר את גודל המגרש מראש, סרטים כמספר המשתתפים.

מהלך הפעילות

- < כל ילד 'תולה' סרט על מכנסיו (מאחור).
- < במתן סימן מוסכם – מנסה כל ילד להוריד כמה שיותר 'זנבות' (סרטים) מחבריו במשך פרק זמן מוגדר.
- < ילד שנלקח ממנו 'זנבו' ממשיך לצוד את ה'זנבות' של חבריו (אין לרוץ עם 'זנב' ביד כשאין 'זנב' תלוי על המכנסיים).
- < המשחק מסתיים כאשר אין יותר 'זנבות' תלויים מאחור או כשתם פרק הזמן המוגדר.

הערה

- < אין להגן על ה'זנב'.

משחק 6: שמור על הבית

מטרת הפעילות: לשמור על הבית ולא לאפשר לפגוע בו.

מטרות לימודיות: דיוק, זריזות, מהירות, מסירה ותפיסה, תנועה במרחב, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדור ספוג, חישוק וחרוט (קונס).

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים במעגל גדול.
- < במרכז המעגל חישוק קטן ובתוכו חרוט (קונס).
- < ילד אחד מגן על החרוט (קונס) מפגיעת כדור מבלי להיכנס לחישוק.
- < הילדים במעגל מוסרים את הכדור במהירות זה לזה תוך ניסיון לפגוע בחרוט (קונס) ולהפיל אותו.
- < ילד שפגע בחרוט מחליף את מקומו של השומר.

הערה

- < הפעילות מיועדת לילדים ששולטים במסירה ובתפיסה של כדור.

משחקי תנועה מותאמים למרחב החצר

ניהול משחקי תנועה בחצר מאפשר לצוות הצהרון לבחור משחקים המאופיינים בפורקן של אנרגיה רבה יותר ביחס לאלה הנערכים בתוך כיתת הצהרון, מעצם המרחב שמציעה החצר.

משחק 1: העברת כדורים מדלי לדלי

מטרת המשחק: העברת כדור מדלי מלא בכדורים לדלי ריק.

מטרות לימודיות: קואורדינציית עין-יד, מהירות פעולה, זריזות, תנועה במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), שני דליים מפלסטיק וכדורי טניס, ספוג או פלסטיק.

מהלך המשחק

- < המשתתפים עומדים בטורים ולפניהם דלי ובו כדורי טניס, ספוג או פלסטיק.
- < בהינתן האות – לוקח הראשון בכל טור כדור אחד מן הדלי ורץ להניחו בדלי הריק שעומד מולו.
- < לאחר שהניח את הכדור הוא חוזר בריצה אל הטור, ונוגע במשתתף הבא שחוזר על אותה המשימה.

משחק 2: בקבוקים קמים ונופלים

מטרת המשחק: הפלה והרמה זריזה של בקבוקים.

מטרות לימודיות: דיוק, ויסות כוח, זריזות.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), בקבוקי פלסטיק רבים בגדלים שונים.

מהלך המשחק

- < המובילה תחלק את הילדים לשתי קבוצות במרחב הפעילות.
- < בהינתן סימן מוסכם יפילו ילדי קבוצה א' את הבקבוקים תוך שימוש בידיים בלבד, בעוד שילדי קבוצה ב' יעמידו אותם בזריזות בחזרה.
- < בעיטה בבקבוק אסורה.

גרסה 2

ילדי קבוצה א' יפילו את הבקבוקים באמצעות איבר שעליו יכריזו המובילה או הילדים, כגון: מרפק, ברך וכו'... ילדי קבוצה ב' יעמידו אותם חזרה באמצעות איבר שעליו יכריזו המובילה או הילדים, כגון: מרפקים, כפות רגליים וכו'...

משחק 3: הכדור הכי קרוב

מטרת המשחק: לגלגל את הכדור למקום הקרוב ביותר ל'כדור הסימון'.

מטרות לימודיות: תיאום עין-יד, ריכוז ודיוק.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדורי פלסטיק (בגודל כדור טניס) או כדורי גומי קטנים בצבעים שונים, 'כדור סימון' בצבע שונה משאר הכדורים.

מהלך הפעילות

< מניחים את 'כדור הסימון' במרחק שלושה עד עשרה מטרים מהילדים (המרחק בהתאם ליכולת של הילדים). לכל ילד שלושה כדורים. כל ילד מגלגל בתורו כדור, כך שיתקרב עד כמה שניתן ל'כדור הסימון'.

משחק 4: גולות

מטרת הפעילות: סיום מסלול הגולות.

מטרות לימודיות: תיאום עין-יד, ריכוז ודיוק.

תנאים ואביזרים נלווים: מגרש חולי וגולה לכל משתתף.

מהלך הפעילות

< חופרים שלושה בורות קטנים בחול.

< כל ילד מנסה בתורו להכניס את הגולה שבידו לתוך הבור על-ידי הדיפתה בעזרת אגודלו.

< אם הגולה נכנסה לבור מקבל הילד תור נוסף בניסיון להתקדם לבור הבא.

משחק 5: תופסת מנהרה ועץ

מטרת הפעילות: לגעת בילדים הבורחים.

מטרות לימודיות: ריצה, מהירות, שינוי כיוון בתנועה, התמצאות במרחב, שיתוף פעולה, תגובה מתאימה לגירוי חזותי.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר).

מהלך המשחק

- < הילדים מפוזרים במרחב הפעילות.
- < אחד הילדים נבחר להיות התופס.
- < בהינתן האות - הילדים בורחים מפניו ועליו לנסות לגעת באחד מהם.
- < ילד ש'נתפס' בוחר באחת משתי האפשרויות הבאות:
- < **מנהרה** - עמידת פישוק ידיים לצדדיים.
- < **עץ** - עמידה על רגל אחת, שתי ידיים צמודות מעל הראש.
- < ניתן 'להציל' את הילד בהתאם לאופן עמידתו:
- < **הצלה ממנהרה** - זחילת המציל בין רגלי הנתפס מלפנים לאחור.
- < **עץ** - הקפת הילד העומד בדילוגים על רגל אחת.
- < על המובילה להחליף את התופס מדי פעם.

הערה בזמן 'ההצלה' התופס אינו רשאי לתפוס את המציל ו/או את ה'נתפס'.

משחק 6: כדור דחיפה

מטרת הפעילות: הנעת כדור ענק בעזרת הידיים והרגליים.

מטרות לימודיות: בעיטה בכדור, דחיפת כדור, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), כדור ענק מנופח.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים במעגל כשפניהם כלפי מרכזו וידיהם פשוטות לפנים.

< הילדים דוחפים את הכדור בידיים או בועטים בו ברגליים לעבר העומדים במעגל.

יש לשמור שהכדור יישאר במעגל.

< ניתן לעשות זאת בישיבה כשהכדור נדחף ובאמצעות הרגליים.

יום /יומיים ספורט שבועי/ים - תחנות

קביעה של יום אחד או יומיים בשבוע שבהם מכשירים בעזרת תורנים את חצר הגן לקראת פעילות בתחנות ספורטיביות. בכל תחנה מוצעת פעילות אחרת שיש בה פיתות כישורים תנועתיים מגוונים.

לפעילות בתחנות נדרשת הכנה מצוות הצהרון הנוגעת להכנת הילדים ולשמירה על כללי פעילות, כמו: כיבוד התור והסדר של המשתתפים בתחנה, מתן וקבלת עזרה, מעבר מתחנה לתחנה לסימן מוגדר ועוד.

דוגמאות לתחנות

תחנות לימי ספורט

תחנה של קליעה/ זריקה למטרה

תחנת זחילה - איור מנהרה

תחנת משחקון קלאס

בעיטה למטרה/ לשער

קפיצה בטרמפולינה

הליכה על ארגז החול, על ספסל הפוך או קורת שיווי משקל

טיפוס על המגלשה מלמטה כלפי מעלה בסיוע חבל משתלשל

מסלולים

הסבר

מסלול תנועה הוא דרך פשוטה וקלה מאוד כדי לאפשר ולעודד תנועה בקרב ילדים צעירים. יתרונו של המסלול הוא הרכבתו ממיני פריטים פשוטים הפזורים בסביבת הצהרון או מכאלה שהילדים יוצרים או אוספים בעצמם, כמו צורות איברי גוף, פריטים בשימוש חוזר, תיבות וארגזים יציבים המשמשים למשחק בחצר או בפינות אחרות ועוד.

דגשים תנועתיים ופדגוגיים בפעילות במסלולים

- < **שמירה על בטיחות:** ליצור מסלול בטיחותי, לבחור ציוד שלא מחליק ואין מחליקים עליו ולנקות את המשטח לפני הנחת המסלול. ניתן ליצור אותו על שטיח כדי למנוע החלקה.
- < **ביטוי תנועתי רחב:** יש למקם את הפריטים כך שיתנו ביטוי לתנועה מגוונת: לכיוונים שונים, כמו קדימה, אחורה, לצדדים, רמות גובה שונות - גבוה - נמוך וגובה ביניים, תנועה בקווים שונים - מפותלים, עקומים וישרים ויחסי מרחב שונים כמו רחוק-קרוב, מעל-מתחת, מסביב, לפנים ולאחור.
- < **בחירה ויצירתיות:** לאחר שפועלים במסלול נתון, חשוב לאפשר לילדים לשנות את מיקום החפצים בתוך המסלול כדי להתנסות ברעיונות ובאתגרים חדשים שהם מעלים תוך כדי שכלול התנועה וההתנסות.

מסלולים בגן

יום א: מסלול ממתארי (מגזרות) איברי גוף שונים, כמו כפות ידיים, כפות רגליים, ישבן, מרפק וברך ומשטיחונים.

יום ב: מסלול מחפצים ממוחזרים: ארגזים, גלילים, תיבות וקרטונים.

יום ג: מסלול מרהיטים: שולחנות, כיסאות, ספסלים.

יום ד: מסלול המורכב מציוד ספורט קל ופשוט: דלגיות וטבעות.

יום ה: מסלול עשוי תיבות עץ.

יום ו: מסלול מפירות סרק וענפים שנמצאו בטבע.

מסלולים בחצר הגן

מסלול בחצר הגן ניתן להפעלה בכמה דרכים לבחירת הצוות ולפי שיקול דעתו:

- < מסלול המאפשר גישה אליו באופן חופשי ולפי בחירת הילדים בשעת החצר.
 - < מסלול שבו פועלים ילדי הצהרון כל אחד בתורו עם היציאה לחצר, ואחר כך מתפזרים לפעילות חופשית.
 - < מסלול שבו פועלים ילדי הצהרון כל ילד בתורו עם החזרה מהחצר, טרם הכניסה לגן.
- ** יש לדאוג שהתנועה במסלול תזרום ולא ייווצרו בו "פקקים" על-ידי הגדרת מספר הפעמים או החזרות שיש לעבור בכל אחד מהמתקנים.**

דוגמאות למסלולי חצר

מסלול 1: הליכה על ארבע הקורות המקיפות את ארגז החול, ריצה מסביב להיקף החצר, התקדמות על צמיגים מקובעים וקפיצות בשתי רגליים צמודות לאורך המדרכה.

מסלול 2: טיפוס למגלשה, ירידה במגלשה, תלייה ונדנוד על המתח, הליכה על ארגזי 'תנובה' וקפיצה בטרמפולינה המרופדת סביבה במשטח רך, דשא או מזרנים או חול רך.

כללי בטיחות לפעילות בתנועה ודרכים להתכונתם

לכל ארגון של פעילות ושל סביבה מעודדות תנועה במסגרת הצהרון נדרשת הכנה יסודית מראש של אנשי הצוות עם ילדי הצהרון בנושא כללי בטיחות:

להקניית הרגלים ומשמעת נודעת חשיבות רבה כאשר הילדים נעים במרחב. לשם כך יש לקבוע מצד אחד ולאכוף בהקפדה כללי פעילות של מותר ואסור בעת המשחק או הפעילות התנועתית, ומצד אחר ללמד את הילדים להיות ערניים לסכנות ולשמור על בטיחותם ועל בטיחות חבריהם. כלומר, להגביר מודעות לבטיחות ככלי לחיים.

דרכים להשגת בטיחות

- < להשגיח על הילדים בעת הפעילות התנועתית, גם בעת משחק חופשי.
- < להקנות הרגלי פעילות ומשחק, כמו שמירת התור והסדר ושמירת מרחק וכיווני תנועה.
- < להגדיר כמה ילדים משתתפים בכל פעילות, מספר החזרות ואיזה ציוד מתאים לשם כך.
- < לקבוע כללי מגע ותנועה עם חברים.
- < לחנך לאחריות אישית וקבוצתית לבטיחות בעת תנועה.
- < למנות תורנים האחראים על הבטיחות.
- < לקבוע נוהלי סידור ואיסוף הציוד לפעילות.

משחקים לתלמידי בתי-הספר

למשחקים חברתיים חשיבות רבה בהתפתחות התקינה של הילדים מבחינה רגשית וחברתית. רצוי לערוך שעת משחק עם קבוצה של עד חמישה תלמידים ותלמידות בהנחיית מבוגר, שיוביל שיח רגשי או מפגש חברתי ושיח מכבד המחזק קשרי חברות, וכן משחקים המפתחים חשיבה מסדר גבוה.

במידה שמתגלה מידע חשוב על ילדים במהלך המשחק יש להפנותו לרכז הבית-ספרי ולצוות בית-הספר.

דוגמאות ל'משחקים של פעם' לחיזוק קשרים חברתיים ולתרגול משמעת קבוצתית:

< תופסת: תופסת רגילה / תופסת צבעים / תופסת גבהים

< שוטרים וגנבים

< מחבואים

< חמישה מקלות

< דג מלוח

< גולם במעגל

< חמש אבנים

< קלאס

פלח פעילות לסיום היום

נשיר ונביע ברגשות אין עבר היום על הילדים בצהרון בגן הילדים

פעילויות אפשריות

- < לאפשר לילדים לבחור איקון שיבטא את הרגשתם בסוף היום ולעודד אותם לבטא במילים את הרגשתם.
- < כדאי לשיר את השיר 'אני תמיד נשאר אני' בעמוד הבא.
- < ניתן להדגיש הפזמון "אבל אני תמיד נשאר אני" בשירה משותפת או בתנועות מוסכמות שממציאים הילדים.
- < אפשר להמציא תנועות להמחשת המילים בשיר ולבצע אותן תוך כדי שירה.
- < אפשר לצפות בסרטון מתוך התוכניות:

[הופ! ילדות ישראלית](#)

[פרפר נחמד](#)

'אני תמיד נשאר אני'

מאת: דתיה בן דור

לפעמים אני עצוב
ולפעמים - שמח.
לפעמים אני זוכר
ולפעמים - שוכח.
לפעמים אני שבע
לפעמים - רעב,
לפעמים אני כועס
ולפעמים - אוהב.

אבל,
אני תמיד נשאר אני,
תמיד נשאר אני
תמיד נשאר
אני!

לפעמים אני גדול
ולפעמים - קטן.
לפעמים אני גיבור
ולפעמים - פחדן.
לפעמים אני ביחד
לפעמים - לבד,
לפעמים אני באמצע
לפעמים - בצד.
אבל אני...

לפעמים אני כינור
ולפעמים - תופים.
לפעמים אני קיצי
ולפעמים - חורפי.
לפעמים אני עצלן
ולפעמים חרוץ,
לפעמים אני מתוק
ולפעמים - חמוץ.
אבל אני...

לפעמים אני חכם
ולפעמים - טיפשי.
לפעמים אני ראשון
ולפעמים שלישי.
לפעמים אני תופס
ולפעמים - תפוס,
לפעמים אני ענק
ולפעמים - פספוס.
אבל אני...

2. נשחק במנהיג הקטן

מטרות המשחק: תנועה מוסדרת אחר ה'מנהיג'.

מטרות לימודיות: תנועה במרחב, שיתוף פעולה.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), מוזיקה עליזה וקצבית או כלי הנותן קצב לתנועה.

מהלך הפעילות

- < הילדים עומדים בטורים בני ארבעה עד חמישה משתתפים בכל טור (אינם נוגעים זה בזה).
- < הילדים נעים במרחב בטורים, כשהראשון בכל טור הוא ה'מנהיג'.
- < ה'מנהיג' מוביל את טורו במסלולים שונים, וילדי קבוצתו נעים אחריו בטור, תוך שמירה קפדנית על המסלול ועל סדר הטור.
- < בהינתן האות על-ידי המובילה, על ה'מנהיג' ללכת לסוף הטור, והשני בטור הופך להיות ה'מנהיג' החדש. אפשר שהטור יתקדם בהליכה, בריצה, בדילוג, בניחות, בזחילה, ברקיעות ברגליים, בטפיחות על הכתפיים וכד'. שאר הילדים נעים בחיקוי מנהיגם.

הערות

- < ניתן להשתמש במוזיקה כאות לתחילת ההתקדמות וכאות לעצירתה.
- < במשחק נדרשת מהילדים התחשבות באחרים והתאמת תנועתם לקבוצה ולקבוצות האחרות הנעות במקביל אליהם.

3. נשחק ברמזור

מטרות המשחק: ציות להוראות בלתי מילוליות.

מטרות לימודיות: מהירות, זמן תגובה, זיהוי יסוד ותגובה בהתאם, בלימה, קשר עין והתמצאויות במרחב.

תנאים ואביזרים נלווים: מרחב פעילות נקי ממפגעים (חדר או חצר), פריטים בצבעים אדום, צהוב, ירוק.

מהלך הפעילות

- < המובילה מציגה לילדים את המשחק, ולאחר מכן הילדים מנהלים את המשחק. המובילה או הילדים אוחזים בידיהם שלושה פריטים בצבעי הרמזור: אדום, צהוב וירוק.

< הילדים נעים במרחב על-פי הנחיות אחד הילדים באופנים שונים: דהרות, ריצה, דילוגים וכדומה. עם הרמת פריט צבעוני אחד על-ידי המובילה או הילדים, על הילדים להגיב בהתאם להנחיות הבאות:

- < בהרמת פריט בצבע **אדום** – יש לבלום ולהיעצר במקום.
- < בהרמת פריט בצבע **צהוב** – יש לבצע ריצה קלה במקום.
- < בהרמת פריט **ירוק** – יש לנוע על-פי הוראות המובילה או הילדים.

נביע ברגשות אין עבר היום על הילדים בצהרון בתי-הספר

שימוש בדימויים או בתמונות

דימוי הוא סוג של לשון ציורית. דימוי משווה בין שני דברים מתחומים שונים. בדימוי יש לזהות שני מרכיבים: הדומה והמדומה. הבסיס להשוואה הוא תכונה משותפת לשניהם, או פעולה, יחס או מראה משותף לשניהם

1. התלמידים מקבלים הסבר קצר מהו דימוי ועל האפשרויות השונות לבטא דימוי (חפץ, תנועה של חפץ וכדומה). מומלץ להמחיש באמצעות דוגמאות.
2. שימוש בתמונות- בפני התלמידים מוצג אוסף תמונות של דמויות או נופים או חפצים. לדוגמה: כל תלמיד מתבקש להשלים את המשפט – "היום הזה היה בשבילי כמו...". התלמיד משלים את המשפט בעזרת הדימוי שבחר או בעזרת תמונות שבחר מתוך האוסף שהוצג בפניו.

פעילות עם אגוזים

- < בפני התלמידים מוצגת קערה מלאה באגוזים. אפשר גם תמונות של אגוזים.
- < כל תלמיד מוזמן ליטול אגוז או תמונה של אגוז מהקערה ולספר על קושי שחווה במהלך היום.
- < בהמשך מוגש לו/ה כלי-פיצוח, התלמיד/ה מפצח/ת את האגוז ומספר/ת כיצד פיצח/ה את הקושי. ואם זו תמונה ניתן לשאול כיצד התגברת על הקושי?

